

SOSIAALILAUTAKUNTAKYSELY 2016

Kuntien luottamusmiesten käsitys kunnallisen sosiaalityön toteutumisesta ja luottamusmiestyöskentelystä sosiaalihuollon asioista vastaavassa lautakunnassa

Susanne Kivi

Pro gradu -tutkielma

Sosiaalityö

Jyväskylän yliopisto

Kokkolan yliopistokeskus

Chydenius

Yhteiskuntatieteellinen
tiedekunta

Syksy 2016

TIIVISTELMÄ

SOSIAALILAUTAKUNTAKYSELY 2016

Kuntien luottamusmiesten käsitys kunnallisen sosiaalityön toteutumisesta ja luottamusmiestyöskentelystä sosiaalihuollon asioista vastaavassa lautakunnassa

Susanne Kivi

Pro gradu -tutkielma

Sosiaalityö

Jyväskylän yliopisto / Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

Ohjaaja: YTT, dosentti, yliopistotutkija Kari Ilmonen

Lukukausi Syksy 2016

sivumäärä: 93 sivua + liitteet 14 kpl

Tutkielman tarkoituksena oli selvittää sosiaalihuollon päätöksistä vastaavien lautakuntien jäsenten käsityksiä sosiaalihuollon palveluista ja kokemuksia lautakuntatyöskentelystä Suomen kunnissa. Tutkielman empiirinen osuus toteutettiin Survey-kyselynä Internetissä Webropol-alustalla kesäkuussa 2016. Kyselyssä selvitettiin lautakuntatyössä toimivan luonnollisen henkilön näkemyksiä omasta sekä ryhmänsä lautakuntatyöskentelystä. Kyselyn kohderyhmäksi valikoitui arpomalla yhteensä 32 kuntaa tai kaupunkia, joissa oli yli 1000 mutta alle 100000 asukasta 31.12.2015. Kunnat jaettiin neljään kuntaryhmään väestön määrän perusteella ja aineisto analysoitiin kuntaryhmittäin. Kyselyssä saatu aineisto käsiteltiin osin määrällisesti ja osin laadullisesti.

Tämä tutkielma on sosiaalityön pro gradu -opinnäytetyö, jonka juuret ovat vahvasti yhteiskuntatieteissä – sosiaalityössä, sosiaalipolitiikassa sekä sosiologiassa, mutta jonka ajatuspohja on monitieteellinen kokonaisuus ihmiselle luonnollisesta toiminnasta. Opinnäytetyön keskeisinä käsitteinä ovat hyvinvointi sekä hyvinvointiin kohdistuva päätöksenteko, hyvinvoinnin kehittäminen kansallisesti ja globaalisti, mutta myös toivomus päätöksenteko-organisaation kehittämiseen paikallisesti nykyisessä suomalaisessa julkisessa sosiaalihuollossa. Tutkimusongelmaa lähestytään ajatuksesta, jonka mukaan sosiaalihuollon ammattilaiset toteuttavat työssään lakisääteisiä tehtäviä niissä puitteissa, jonka poliittisen päätöksenteon tuotoksena on toimintaympäristöksi rakennettu.

Tutkimusaihe on ajankohtainen juuri SOTE-uudistuksen kynnyksellä: Huolimatta odotettavissa olevista palvelurakenteen muutoksista, subjektiivisella vaalitavalla valittu luottamushenkilöjärjestelmä tulee tiettävästi säilymään myös uusissa alueellisissa päätöksentekorakenteissa. Tutkimuksen tuloksena todettiin, että aiheeseen monitieteellisessäkin tutkimuksessa ei juuri sosiaalityön näkökulmasta olla paneuduttu. Tulokset osoittivat, että vahvasti juridisesti ohjattuna sosiaalihuolto näyttäytyy vaikeasti hahmotettavana kokonaisuutena maallikolle. Lautakunnissa on kuitenkin tehtävään sitoutuneita kunnanvaltuutettuja, joilla on korkea oikeudentaju sekä suuri halu sisäistää tehtävänänsä olevan hallinnonalan asiat. Tulosten perusteella kunnanvaltuutetuilla on vahva tarve myös kehittää omaa kuntaorganisaatiota sekä poliittisen päätöksenteon rutiineja paikallisesti. Tutkimuksen tulokset tukivat soveltuvilta osin Etholén-Rönningin vuonna 2008 tekemän lisensiaatintutkimuksen tuloksia.

Avainsanat: Hyvinvointi, julkinen sosiaalihuolto, poliittinen päätöksenteko, sosiaalilainsäädäntö, sosiaalityö

Sisältö

1	Aluksi	4
2	Tutkimuskysymys sekä ajatuspohjan ja käsitteiden määrittely	8
3	Tutkimuksen taustalla oleva ajatuspohja ja taustalainsäädäntö	10
3.1	Hyvinvointipolitiikka	12
3.1.1	Hyvinvoinnin määritelmät	12
3.1.2	Toiminnallinen ihminen, toimintamahdollisuuksien teoria sekä notkea moderni.....	14
3.1.3	Hyvinvointimääritelmät lainsäädännön perustana	16
3.2	Julkisen sektorin sosiaalihuollon tehtävät lainsäädännön näkökulmasta	17
3.2.1	Sosiaalihuoltoa koskevat lait Suomessa ja kuntien järjestämisvastuu	17
3.2.2	Mikä muuttuu SOTE-uudistuksen myötä sosiaalihuollon järjestämisvastuussa	20
3.2.3	Sosiaalihuoltolain mukaiset sosiaalihuollon tehtävät ja palvelut julkisella sektorilla	21
3.2.4	Demokratia kunnallisen hallinnon sekä päätöksenteon perustana Suomessa	24
3.3	Julkisen sektorin sosiaalihuollon tehtävät sosiaalityön ammatin harjoittamisen näkökulmasta	26
3.3.1	Rakenteellinen sosiaalityö ja ammatillinen osaaminen	26
3.3.2	Sosiaalityön ammattilaisten tapoja jäsentää kunnalliselle sosiaalihuollolle juridisesti määritettyjä tehtäviä.....	26
4	Tutkimuksen aineisto ja menetelmät.....	29
4.1	Survey-tutkimus	30
4.2	Kyselylomaketutkimus ja otanta.....	32
4.3	Tutkimuksen aineistona käytettävien kuntien esittelyt	35
4.3.1	Ryhmä A, 40000–99999 asukasta.....	35
4.3.2	Ryhmä B, 10000–39999 asukasta.....	36
4.3.3	Ryhmä C, 5000–9999 asukasta.....	36
4.3.4	Ryhmä D, 3000–4999 asukasta.....	37
4.4	Aineiston analyysi ja siinä käytetyt mittarit.....	38
4.4.1	Määrällinen analyysi	39
4.4.2	Laadullinen analyysi.....	41
4.5	Eettiset kysymykset	42
5	Sosiaalilautakuntakysely 2016; tulokset ja johtopäätökset	45
5.1	Tulostiivistelmä	45
5.2	Yleistä kyselystä	46
5.3	Julkisen sosiaalihuollon tehtävien, palveluiden ja niihin kohdistuvan päätöksenteon toteutuminen	48
5.3.1	Toiminta.....	48

5.3.2	Perehdytys	57
5.4	Vastaajien käsitys toimintaorientaatiosta, osaamisesta ja kehittämisestä	62
5.4.1	Osaaminen ja toimintaorientaatio.....	62
5.4.2	Toiminnan kehittäminen	70
6	Lopuksi	78
	Lähteet ja kirjallisuus.....	84
	Kyselytutkimuksen otokseen arvottujen kuntien kotisivut.....	90
	Tekstissä viitatu lait ja asetukset	93
	KUVA 1: Tässä tutkielmassa tarkasteltavana oleva hyvinvoinnin ulottuvuus.....	9
	KUVA 2: Survey-tutkimukseen arvotut kunnat Suomen kartalla	33
	KUVA 3: Tutkimuskysymys 1, päätulokset.	45
	KUVA 4: Tutkimuskysymys 2, päätulokset.	46
	KUVA 5: Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa asteikolla 1=ei luottamusta – 4=täysi luottamus. Histogrammi. Summamuuttuja <KUNNANTOIMINTA>.	49
	KUVA 6: Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta asteikolla 1=ei toimi ollenkaan – 4=toimii erinomaisesti. Histogrammi. Summamuuttuja <LTKTOIMINTA>.	51
	KUVA 7: Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä asteikolla 1=huono – 5=erinomainen. Histogrammi. Summamuuttuja <PEREHDYTYS>.	57
	KUVA 8: Saamani perehdytys kokonaisuudessaan oli riittävä. Yksittäisen kysymyksen vastausjakauma (k. 18a.).....	59
	KUVA 9: Lautakunnan asioihin käytetty aika kokousviikolla (k. 13).....	64
	KUVA 10: Lautakunnan asioihin käytetty aika muulla kuin kokousviikolla (k. 13).....	65
	KUVA 11: Vastaajien omalle toiminnalleen ja lautakuntansa toiminnalle antamat kokonaisarvosanat sukupuolen, ikäryhmän, koulutusstatuksen ja kuntaryhmän mukaan.....	67
	KUVA 12: Vastaajien omalle sekä lautakuntansa toiminnalle antamien kouluarvosanojen kysymyskohtainen keskiarvo sukupuolen mukaan.	69
	KUVA 13: Vastaajien omalle sekä lautakuntansa toiminnalle antamien kouluarvosanojen kysymyskohtainen keskiarvo ikäryhmän mukaan.....	70
	KUVA 14: Vastaajien omalle sekä lautakuntansa toiminnalle antamien kouluarvosanojen kysymyskohtainen keskiarvo koulutusstatuksen mukaan (soteala - ei soteala).....	70
	KUVA 15: Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa? Vastausten jakauma summamuuttujassa <YHTEISTYO>.....	72
	KUVA 16: Vastausten jakauma: Yksittäinen kysymys, tulisiko kunnan järjestää sosiaalihuollon palvelut itse (k.20)?.....	74
	KUVA 17: Vastausten jakauma: Yksittäinen kysymys yhteistyöstä kuntien välillä tietyissä sosiaalihuollon erityispalveluissa (k.20).....	74
	KUVA 18: Vastausten jakauma: Yksittäinen kysymys, kunnan ja yritysten välisestä yhteistyöstä sosiaalihuollossa (k.20).	76
	KUVA 19: Vastausten jakauma: Yksittäinen kysymys, palveluiden ostamisesta sosiaalihuollossa (k.20).	76
	KUVA 20: Sosiaalilautakuntakysely 2016; jatkotutkimusehdotuksia.	82

TAULUKKO 1: Vastaajien määrä kuntaryhmittäin ja koulutusstatuksen mukaan.....	47
TAULUKKO 2: Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa. Summamuuttuja <KUNNANTOIMINTA>.....	50
TAULUKKO 3: Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta. Summamuuttuja <LTKTOIMINTA>.....	52
TAULUKKO 4: Sitoutuminen demokratiaan (k.12; a,c,f,g).....	54
TAULUKKO 5: Sitoutuminen hyvinvointiin (k.12; d,e).....	54
TAULUKKO 6: Lautakuntatoimijan kategoriat.....	56
TAULUKKO 7: Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelynsä saamastaan perehdytyksestä. Summamuuttuja <PEREHDYTYS>.....	58
TAULUKKO 8: Kun aloitit työskentelyn sosiaalilautakunnassa, millaista perehdytystä sinulle tarjottiin (k.17).....	60
TAULUKKO 9: Vastausten jakauma toimintaorientaatiota koskevassa kysymyksessä. Yksittäiset kysymykset (k.12).....	63
TAULUKKO 10: Kouluarvosanat omalle ja lautakunnan toiminnalle (k. 22–23).....	65
TAULUKKO 11: Vastaajien omalle toiminnalleen ja lautakuntansa toiminnalle antamat kokonaisarvosanat sukupuolen, ikäryhmän, koulutusstatuksen ja kuntaryhmän mukaan.....	68
TAULUKKO 12: Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa? Summamuuttuja <YHTEISTYO> kuntaryhmän mukaan.....	73
LIITE 1: Kirje puheenjohtajille 6.6.2016.....	95
LIITE 2: Kirje kunnanvaltuutetuille [kyselylinkki].....	96
LIITE 3: Webropol-kyselylomake [tulostettu].....	97
LIITE 4: Summamuuttujat.....	104
LIITE 5: Yksisuuntaiset varianssianalyysit.....	106
LIITE 6: T-testi.....	110
LIITE 7: Spearmanin korrelaatiot summamuuttujalle <KUNNANTOIMINTA>.....	111
LIITE 8: Spearmanin korrelaatiot summamuuttujalle <LTKTOIMINTA>.....	112
LIITE 9: Spearmanin korrelaatiot summamuuttujalle <PEREHDYTYS>.....	113
LIITE 10: Vastaajien omalle sekä lautakuntansa toiminnalle antamien kouluarvosanojen kysymyskohtainen keskiarvo sukupuolen mukaan.....	114
LIITE 11: Vastaajien omalle sekä lautakuntansa toiminnalle antamien kouluarvosanojen kysymyskohtainen keskiarvo ikäryhmän mukaan.....	115
LIITE 12: Vastaajien omalle sekä lautakuntansa toiminnalle antamien kouluarvosanojen kysymyskohtainen keskiarvo ammattiryhmän mukaan (soteala - ei soteala).....	116
LIITE 13: Kysymykset 22 ja 23. Vastaajien itselleen ja lautakunnalleen antamien kokonaisarvosanojen kuvailutiedot sukupuolen, ikäryhmän sekä koulutusstatuksen mukaan....	117
LIITE 14: Spearmanin korrelaatiot summamuuttujalle <YHTEISTYO>.....	118

1 ALUKSI

Tänäänkin elämme muutoksen aikoja. Nyt ”lööpeissä” on SOTE-uudistus. Vireillä oleva aluehallinto- ja palvelurakennemuutos herättää ristiriitaisia tunteita niin kansalaisissa kuin päättäjissäkin. Tämän opinnäytetyön avulla pyrin kääntämään lukijan huomion hetkeksi pois päivälehden etusivuilta ja suuntaamaan sen kuntiemme paikalliseen poliittiseen päätöksentekoon, tai ehkä pikemmin paikallisen päätöksenteon organisaatioon, rakenteisiin sekä toimintakäytäntöihin. Tämä on sosiaalityön pro gradu -tutkielma, jonka tarkoituksena on kartoittaa ja kuvailla kuntiemme sosiaalihuollon asioista vastaavissa hallinnonelimissä istuvien kunnanvaltuutettujen ajatuksia sekä kokemuksia tehtävästään.

Suomessa on viimeisten vuosikymmenien kuluessa tapahtunut muutoksia hyvin nopeasti kaikilla kansalaisten arkea koskevilla osa-alueilla. 1990-luvun alun lamavuosista on selvitty, mutta Suomen talous ei ainakaan toistaiseksi ole lähtenyt siinä määrin nousuun, jota esimerkiksi 1980-luvulla nousukaudella tarkoitettiin. Suurempia ja pienempiä talouskriisejä tulee ja menee. Suomalainen työvoima on yritykselle kallista ja moni yritys on ulosliputtanut oman tuotantotoimintansa ns. halvemman työvoiman maihin. Suomalaisen arkeen on vakiintunut pitkäaikaistyöttömyyden käsite. Suomen väestö ikääntyy eikä lapsia synny siinä mittakaavassa, että tulevaisuuden senioreiden palveluille löytyisi maksumiehiä ja -naisia suomalaisista veronmaksajista. On myös todettu, ettei työikäisen väestön määrä riitä hoitamaan ikääntyneitä tulevaisuudessa, vaikka kaikki työikäisiksi kasvavat työllistyisivät hoiva-alalle. Sekä talouden kannatuskyvyn, että työikäisten määrän kasvattamiseksi katsetta on suunnattu vahvasti kansallisen Suomen näkökulmasta kohti kansainvälisen Suomen näkökulmaa; palveluiden, tavaroiden sekä henkilöiden vapaasta liikkumisesta toivotaan vähintään osaratkaisua suomalaisen hyvinvoinnin ja kansantalouden tukemiseksi.

Edellisten myötä on yhä enemmän tarkasteluun noussut myös yhteiskunnan kansalaisilleen tarjoamat hyvinvointiin liittyvät palvelut ja toisaalta kokoavana teemana jälleen kerran myös kysymys siitä, kenellä on oikeus hyvinvointiin. Tarpeellisia palveluita arvioidaan aktiivisesti paitsi laadullisesta myös talouden kannatuskyvyn näkökulmasta. Koska arviointia tekevät ihmiset, joilla on ihmiselle ominainen tapa ajatella ja päätellä toimintakaavoja ja -ratkaisuja, jokainen päätös edustaa kaikessa määrin aina jonkin sosiaalisen todellisuuden ilmentymää. Sosiaalihuollon palvelut ovat hyvinvoinnin ytimessä.

Sosiaalihuollon palveluita ja sosiaalityön professiota suhteessa palvelutehtäviinsä on tutkittu paljon. Niin ikään sosiaalityön historiasta sekä sosiaalityön tehtävistä on paljon kansallista ja kansainvälistä tutkimustietoa. Kunnanvaltuutetut julkisen sektorin sosiaalihuollon järjestämisen vastuunkantajina sen sijaan on melko tutkimatonta aluetta niin Suomessa kuin maailmalla. Tämän totesi myös Etholén-Rönnberg (2008) lisensiaatintutkimuksessaan pureutuessaan sosiaalilautakuntien puheenjohtajien kokemuksiin yksityisten sosiaalipalveluiden hankinnasta. Etholén-Rönnbergin lisensiaattityön lähestymiskulma oli, miten yksityisten sosiaalipalveluiden suosiminen julkisen sosiaalihuollon järjestämistä vastaavien tehtävien tuottajina voisi rapauttaa koko julkisen päätöksenteon. Tämä on lähes päinvastainen ajatus verrattuna omiin lähtöoletuksiini. Omaa tapaan lähestyä tätä aihetta kuvaan enemmän rakenteellisen sosiaalityön lähestymistapana, jossa elinkeinoelämä, järjestöt sekä julkinen sektori yhdessä pystyvät vastaamaan erinomaisen hyvin sekä ajantasaisesti kansalaisen hyvinvointiin liittyvän avun sekä tuen tarpeeseen.

Etholén-Rönnbergin tutkimuksesta on kulunut nyt 8 vuotta eikä saamani käsityksen valossa aihetta juuri ole tutkittu tämän jälkeen. Tutkimusajankohtana yhtenä aiheeseen vaikuttajana on luultavasti ollut 2000-luvun puolella välissä vahvasti keskustelussa ja toimien kohteena ollut kunta- ja palvelurakennemuutos. Kunta- ja palvelurakennemuutuksesta (PARAS) ja sen onnistumisesta tai epäonnistumisesta on saatavilla paljon kirjallista aineistoa, mutta tekstit sekä raportit keskittyvät tarkastelemaan PARAS-hanketta muista kuin sosiaalihuollon tehtävien näkökulmasta. Löytö on näkemykseni mukaan merkittävä. Arkijärjellä ajateltuna on kerrassaan outoa, ettei sosiaalihuollon päätöksenteon keskiössä olevien henkilöiden toiminta ole kiinnostanut tutkijoita. Yksi osasy tähän voi tosin olla aiemman tutkimustiedon puute. Lisäksi kansainvälinen vertailu on haasteellista, sillä jokaisessa maassa on oma lainsäädäntö sekä omat hallintokäytäntönsä. Yhteiskunnallisesti lautakuntapäätöksenteon tutkiminen laajemmin pelkästään Suomenkin mittakaavassa olisi mielestäni juuri nyt enemmän kuin ajankohtaista. Tällä hetkellä olemme paitsi hyvinvointivaltion tarjoamien palveluiden ruotimisen risteyskohdassa taloudellisin perustein, myös päätöksenteon uudisorganisoinnin risteyskohdassa SOTE-uudistuksen alkumetreillä.

Tämän päivän puheenaihe on SOTE-uudistus. Vielä nyt kunnilla on autonominen vapaus organisoida hallinnonelimensä sekä kunnan järjestämistä vastaavat tehtävät parhaaksi katsomallaan tavalla. Vaikka SOTE-uudistus tuo mukanaan hallintovastuun uudelleenjakoa, uskon silti, että autonominen vastuu tulee säilymään edelleen, joskin ei ehkä kaikissa asioissa yksittäisen kunnan järjestämisen alla. Järjestyipä sosiaali- ja terveydenhuollon

lakisääteisten palveluiden järjestämisvastuu tavalla tai toisella tulevaisuudessa, nykyiset valtuutetut varmasti suurelta osin istuvat päätöksiä miettimässä myös tulevaisuuden hallinnonelimissä.

Sosiaalihuollon toimintasektori on Suomessa pitkälti ohjattu lainsäädännöllä. Suomalaiseen demokratiaan kuuluu olennaisena osana se, että hallinnonelinten lautakuntatyöskentelyssä valtaosa luottamushenkilöistä on vaaleilla valittuja maallikkoja. He kantavat suurta vastuuta tekemällä isoja tavallisen ihmisen arkeen vahvasti vaikuttavia ratkaisuja. Haluaisin tällä opinnäytetyöllä osaltaan tuoda esiin sekä varmistaa sen, että sosiaalihuollon ratkaisuja tehdään kunnissa paitsi suurella tunteella, myös kuunnellen monipuolisesti sosiaalihuollon ammattilaisia ja hankkimalla päätöksenteon pohjaksi laajaa puolueetonta tietoa käsiteltävästä aiheesta. Toivon lisäksi, että opinnäytetyöhön sisällytetystä sosiaalilainsäädännön poikkileikkauksesta on hyötyä kuntapoliitikkona toimivalle lukijalle ja että se herättää hänessä mahdollisesti kiinnostuksen tutustua ajantasaiseen lainsäädäntöön vielä tarkemmin.

Tässä opinnäytetyössä kutsutaan kaikkia kuntien sosiaalihuollosta vastaavia hallinnonelimiä sosiaalilautakunniksi. Yksinkertaistus on tehty käytettävyyssyistä hyvin kuitenkin tiedostaen, että kunnat ovat nimenneet ko. lautakuntia hyvin kirjavasti. Nykyään on melko yleistä myös, että sosiaalihuollon asioista vastaa hallinnonelin, johon on yhdistetty sekä sosiaali- että terveydenhuollon päätöksenteko. Hallinnonelimet ovat myös olla aidosti moniammatillisia ja ne on nimetty palveluiden käyttäjäryhmien näkökulmasta. Esimerkkejä hallinnonelinten nimissä mainitsen luvussa 4.3. Mielenkiinto tässä opinnäytetyössä kohdistuu suomalaisten kuntien sosiaalilautakunnissa istuvien valtuutettujen käsitykseen siitä, kuinka hyvin ja toimivasti sosiaalityön tehtävistä huolehditaan sosiaalihuollon ajantasaisen lainsäädännön näkökulmasta katsottuna. Pyrin myös selvittämään, miten hyvin valtuutetut kokevat tuntevansa edustamansa hallinnonalan, millaisissa asioissa he kokevat tarvitsevansa lisää tietoa sekä millaista tiedonhankintaa sekä perehdytysrutiineja kunnissa on tarjolla luottamustehtävässä aloittavalle uudelle sosiaalilautakunnan jäsenelle. Opinnäytetyö koostuu empiirisestä sekä teoreettisesta osuudesta. Opinnäytetyö sisältää elementtejä sekä määrällisestä, että laadullisesta tutkimuksesta. Taustana empiiriselle osuudelle käytän paitsi jo aiemmin mainittua ajantasaista sosiaalihuoltolainsäädäntöä, myös hyvinvoinnin käsitettä. Opinnäytetyössä lähtee ajatuksesta, jonka mukaan ajantasainen sosiaalihuollon lainsäädäntö määrittää ensisijaisesti kulloinkin tarpeelliset toimet kunnallisen sosiaalihuollon järjestämisen ja päätöksenteon pohjaksi. Opinnäytetyössä

haetaan näkökulmaa siihen, miten kunnallisen sosiaalihuollon tehtävät rakentuvat olemassa olevan lainsäädännön valossa.

Opinnäytetyö etenee seuraavasti: Kappaleessa kaksi esittelen tutkimuskysymykset ja teen joitain käsitteiden määrittelyjä. Osio kolme esittelee opinnäytetyön taustalla olevan ajatuspohjan kokonaisuuden. Kokonaisuus perustuu hyvinvoinnin käsitteelle. Hyvinvointia tuotetaan kansallisesti ja globaalisti säätämällä väestön hyvinvointiin tähtäviä lakeja ja asetuksia. Hyvinvointia tuotetaan alueellisella sekä paikallisella tasolla luomalla resursseja sekä toimintakäytäntöjä säädetyille laeille ja asetuksille. Molemmissa edellä mainituissa keskeisellä sijalla on poliittinen päätöksenteko. Hyvinvoinnin toteutuminen pyritään varmistamaan muun muassa kunnallisella sosiaalityöllä. Sosiaalityön ammattilaisilla on oma tietoon ja taitoon perustuva toimintaorientaationsa. Sekä poliittisen päätöksenteon, että sosiaalityön ammatillisen toiminnan ytimessä on kuitenkin ihmiselle luonnollinen tapa toimia tai tehdä päätöksiä. Tämän vuoksi ajatuspohjan kokonaisuuteen on sisällytetty vielä ajatuksia ihmiselle ominaisesta toiminnasta. Kappaleessa neljä esitellään tutkimuksen empiirisen osuuden aineisto sekä tutkimusmenetelmät ja osio viisi on omistettu tutkimuksen tuloksille sekä johtopäätöksille. Opinnäytetyön päättää kappale kuusi, jonka tarkoituksena on laventaa tutkimuksessa saatuja tuloksia sekä oppimisprosessissa heränneitä ajatuksia laajempaan mittakaavaan sekä esittää jatkotutkimusehdotuksia.

2 TUTKIMUSKYSYMYS SEKÄ AJATUSPOHJAN JA KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Tutkimuskysymykset:

1. Miten sosiaalilautakunnan jäsenet kokevat sosiaalihuollon tehtävien, palveluiden ja niihin kohdistuvan päätöksenteon toteutuvan kunnissa ja miten he katsovat, että niitä tulisi kehittää?
2. Millaista osaamista ja millaisen toimintaorientaation sosiaalilautakunnan jäsenet kokevat omaavansa ja miten heidän näkemyksensä mukaan tätä osaamista tulisi kehittää?

Toteutin tutkimuksen empiirisen osuuden Survey-kyselynä. Kyselylomaketutkimuksen ajatuksena oli selvittää ja kuvailla sitä, millainen mielikuva ja käsitys sekä millaisia kokemuksia sosiaalilautakunnissa istuvilla luottamusmiehillä on hoitamastaan tehtävästä.

Analysoin kyselyllä saatua aineistoa määrällisesti mitaten tulosten vaihtelua ja lineaarista riippuvuutta vastaajan iän, sukupuolen, kuntaryhmän sekä koulutusstatuksen mukaan. Taustamuuttujien valikoimisesta on tarkemmin edempänä. Halusin kuitenkin itsekin sosiaali- ja terveystalouden ammattilaisena saada käsityksen lautakuntajäsenten ammatillisesta jakaumasta, ajatuksena selvittää miten suuri osa luottamushenkilöistä on hoidettavanaan olevan tehtävän suhteen tosiasiasa maallikoita. Lautakuntajäsenten ikäjakauman vaihtelu eri kuntaryhmien välillä oli myös mielenkiintoinen demografinen yksityiskohta tutkittavaksi. Jouduin pidättäytymään osan alkuperäisen suunnitelman taustamuuttujien käyttämisestä vastaajien anonymiteetin suojelemiseksi. Jätin myös poliittista sitoutumista osoittavat taustamuuttujat käyttämättä julkaistussa kyselyssä sillä perusteella, että tässä opinnäytetyössä ei ole tarkoitus tehdä poliittista mielipidemittausta.

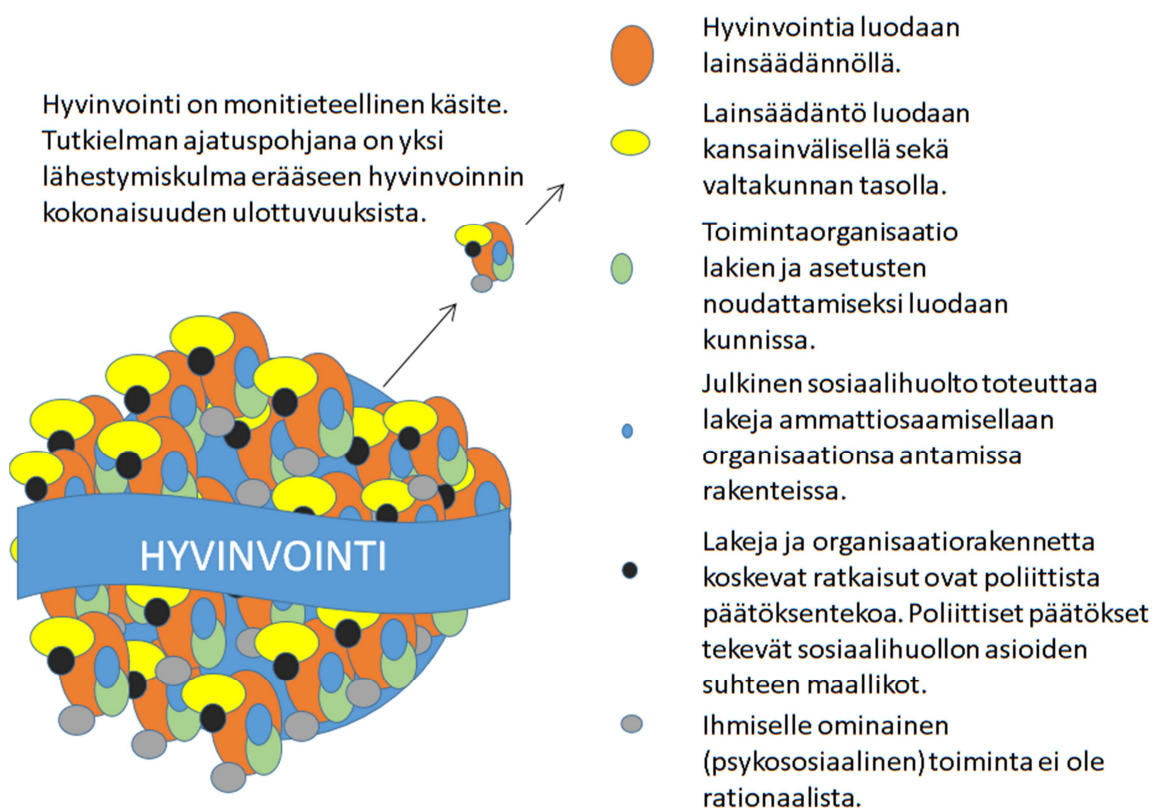
Tässä opinnäytetyössä termillä ”sosiaalilautakunta” tarkoitan kaikkia mahdollisia kunnallisesta sosiaalihuollosta vastuussa olevia hallinnonelimiä. Kunnilla on autonominen asema määrittää itse organisaatorakenteensa hallinnonelimet ja tätä valtaa käyttäen kunnat ja kaupungit ovatkin nimenneet nämä lautakunnat monella eri tavalla (esim. perusturvalautakunta tai sotelautakunta).

Tässä opinnäytetyössä termillä ”kunnanvaltuutettu” tai ”luottamushenkilö” tarkoitan henkilöä, joka toimii poliittisessa luottamustehtävässä kotikunnassaan.

Tässä opinnäytetyössä termillä ”lautakunta” tarkoitan kunnallista sosiaalihuollon asioista vastaavaa hallinnonelinä, joka päättää kunnassa asioista, jotka hallintosäännöllä tai muulla vastaavalla on ratkaistavaksi elimelle asetettu.

Tässä opinnäytetyössä termillä ”viranomainen” tarkoitan henkilöä, joka toimii kunnallisessa virkatehtävässä ja käyttää julkista valtaa virka-, toimi- tai työsuhteensa perusteella.

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan hyvinvointia yhdestä sen monista ulottuvuuksista. Seuraavan kuvan (KUVA 1) avulla pyrin avaamaan lukijalle opinnäytetyön taustalla olevan ajatuspohjan kokonaisuuden.

KUVA 1: Tässä tutkielmassa tarkasteltavana oleva hyvinvoinnin ulottuvuus.

3 TUTKIMUKSEN TAUSTALLA OLEVA AJATUSPOHJA JA TAUSTALAINSÄÄDÄNTÖ

Raunio pohtii sosiaalityön maisterivaiheen opiskelijoille tarkoitetussa graduoppaassa teoreettisen viitekehyksen ajatusta ja merkitystä opinnäytetyönä toteutettavaan tutkimukseen. Kokemuksensa sekä tekemänsä tutkimuskirjallisuuskatsauksen pohjalta hän toteaa, että maisteriopiskelijat usein ohjautuvat luomaan opinnäytetyönsä teoreettisen viitekehyksen aikaisemman tutkimuksen ja kirjallisuuden pohjalta tehtävänä mekaanistyyppisenä referaattina. Silloin sen tehtävä tutkimuksen ajatuspohjana jää vaillinaiseksi. Tutkijan pitäisi tunnistaa ja avata oma ajatuspohjansa tutkimuksen viitekehykseen virittäytymisen lähtökohtana, sillä se tavalla tai toisella aina ohjaa tutkijan tekemiä valintoja. (Raunio 2014, 177–178.) Aiemmat tutkimukset tulevat nivoutumaan tässä opinnäytetyössä tutkimuksen ajatuspohjan esittelyyn tai suoraan empiiriseen osuuteen liitettynä.

Tämän opinnäytetyön ajatuspohjan kokoavana teemana on hyvinvointi. Opinnäytetyön tavoitteena ei ole seurata tiettyä teoriasuuntausta, vaan ammentaa vaikutteita useammalta eri tieteenalalta sekä hämmentyä hyvinvointiin liittyvien teemojen moniulotteisuudesta. Mattilan (2009) mukaan

”hyvinvointi on psykologista onnellisuutta laajempi käsite, joka kattaa kaiken sen, mikä on hyvää elämää yksilölle”.

Hyvinvoinnin osatekijöitä, sen syntymistä ja siihen vaikuttamista on pohdittu ainakin antiikin Kreikan ajoista saakka. Hyvinvointi voi tänä päivänä olla oivaltavasti kalibroitua liikennevalotekniikkaa, joka ehkäisee liikenneonnettomuuksia tai yhdyskuntatekniikkaa, millä turvataan jätevesien käsittely. Se voi olla oikeustiedettä, jonka avulla lakeja ja asetuksia luodaan tai tulkitaan oikeudenmukaisuuden ja turvallisen elämän toteutumiseksi. Hyvinvointi voi olla lääketiedettä, jolla edistetään terveellisen ja hyvän elämän olosuhteita. Se voi olla myös sosiaalityötä. Murto (2005, 320) katsoo sosiaalityön olevan muutostyötä eriarvoisuuden, epäoikeudenmukaisuuden ja yhteiskunnassa olevien esteiden vähentämiseksi. Valtakunnallisen yliopistollisen sosiaalityön verkoston (Sosnet) tekemän sosiaalityön määritelmän mukaan:

”.../Sosiaalityöllä vahvistetaan hyvinvointia edistäviä olosuhteita, yhteisöjen toimivuutta sekä yksilöiden toimintakykyisyyttä/... (Sosnet 2016)”.

Hyvinvointiin liittyviä teorioita, teoreetikkoja tai käytännön pioneereja mainitakseni olisi listattava käytännössä kaikki henkilöt, jotka kautta aikain tavalla tai toisella ovat olleet olemassa ja teorit, jotka konsanaan on julkaistu. Filosofeja korkeasti kunnioittaen, mutta tässä yhteydessä kunnioituksesta huolimatta aiempaa Antti S. Mattilan lainausta raa'asti tulkiten ja yleistäen; ei liene vaikeaa ajatella minkä vuoksi juuri hyvinvointi on teema, minkä toivomus tavalla tai toisella esitetään edelleen kaikessa kansallisessa ja kansainvälisessä yhteiskuntapoliittisessa keskustelussa. Hyvinvointi(poliittista)tutkimusta on tehty ja tehdään edelleen valtavasti kunkin tutkimuksen tuottaessa oman tilkkunsa hyvinvointi-teeman tilkkutäkkiin. Hyvinvoinnin kaikelle tutkimukselle yhdistävänä tekijänä kirjallisuuskatsauksen perusteella tuntuu olevan se, että hyvinvointia on hyvin haasteellista, jollei täysin mahdotonta tutkia kokonaiskäsitteenä. Hyvinvointi on aidosti monitieteellinen teema, ja sen toteutumista on ehkä tarkoituksenmukaistakin tutkia istuttamalla teema tiiviiseen asiayhteyteen omassa ajassaan ja omassa paikassaan kulttuuritekijät huomioiden.

Tuoreimmista kotimaisista tutkimuksista esimerkiksi Hult, Saaranen ja Pietilä (2016) ovat tutkineet työttömien kokemuksia terveydestä ja hyvinvoinnista. Tutkimuksen tuloksissa hyvinvoinnin moniulotteisuus tuli esiin työttömän henkilön arjen kokemuksina sekä näkemyksinä tulevaisuudesta. (Emt., 111.) Riutamaa (2016) käsitteli väitöstutkimuksessaan evakkolasten kasvukokemusten tunnemuistoja ja hyvinvointia, eritellen tutkimustuloksena negatiivisesti ja positiivisesti hyvinvointiin liittyviä kasvukokemuksia. Hyvinvointitutkimusta ja -raportointia tehdään Suomessa myös laajalti toistuvina väestötutkimuksina THL:n toimesta, esimerkkinä aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus ATH-tutkimus. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos julkaisee ja pitää yllä Suomessa myös erilaisia hyvinvointiin liittyviä indikaattorilistauksia, kuten lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit. (THL, 2016.)

Tämä opinnäyte edustaa omaa äärimmäisen pientä palaansa hyvinvointitutkimuksen kentällä. Kuten aiemmin olen jo maininnut, suomalaisen sosiaalihuoltojärjestelmää toteuttavan päättävän tason pioneerien – kuntapäätäjien käsitykset edustamastaan hallinnonalasta eivät jostain syystä ole olleet tutkimusaiheiden keskiössä. Vesa (2016) on tutkinut juuri julkaistussa väitöskirjassaan päätöksenteon avoimuutta ja medioitumista Suomen konsensusdemokratiassa. Vesa toteaa, että suomalainen kuntapäätöksenteko on edelleen melko sisäänpäin kääntynyttä. Hänen mukaansa päätöksentekoinstituutiot ovat kehittäneet järjestelmän, joka suojelee päätöksentekoprosessia julkisuudelta, medianäkyvyydeltä ja avoimuuden vaatimukselta. Hän toteaa, että mediajulkisuus vaikuttaa

enemmän kansalaisen käsitykseen poliitikon vallasta sekä poliitikkojen kilpailuun äänestäjistä kuin varsinaisiin päätöksiin. (Emt., 26–27, 54–55, 58.)

3.1 Hyvinvointipolitiikka

Tänä päivänä niin arkikielessä kuin yhteiskuntatieteellisessä keskustelussakin halutaan puhua hyvinvoinnista pelkän sosiaalipolitiikan sijaan. Hyvinvoinnin käsitettä voidaan nykyään pitää hyvin keskeisenä pohdittaessa mitä tahansa ihmisen elämään tai yhteiskunnan perustoimintoon liittyvää osa-aluetta. Helne (2003, 70–71) muistuttaa, kuinka vielä 1950-luvulle tultaessa hyvinvoinnin käsite liitettiin lähinnä materialistiseen hyvinvointiin. Suomessa vuonna 1984 sosiaalihuoltolaissa säädettiin ensimmäisen kerran hyvinvointipalvelujärjestelmästä ja kunnan vastuusta järjestää riittävä ja tarpeellinen sosiaalityö. (Juhila 2006, 42.) Hyvinvointipolitiikka sisältää perinteisen sosiaalipolitiikan ydinaiheiden lisäksi siis kytkökset talous- ja kulttuuripolitiikkaan. Niemelä pohtii, kuinka nyttemmin laajaan keskusteluun nousseen hyvinvointiajattelun kehityskaaren alkupää voidaan sijoittaa jopa antiikin Kreikkaan Aristoteleen ja Sokrateen ajatuksiin onnellisuudesta. (Niemelä 2010, 15–17.) Heinonen (2007) mietti ammatillisessa lisensiaatintyössään suomalaisen hyvinvointipoliittisen järjestelmän kehitystä sosiaalityön profession kautta. Suomalainen hyvinvointipolitiikassa on tapahtunut paljon verrattain lyhyellä ajanjaksolla. Sotien jälkeisestä Suomen huoltovaltiosta on siirrytty vaikean taloudellisen laman pakottaman julkisen hallinnon ”juustohöyläpolitiikan” kautta aina vuosituhannen vaihtumisen jälkeisenä aikana rakennettavaan nykyiseen verkostoitumisen ja osaamisenkehittämisen kautta toimivaan hyvinvointipolitiikkaan. (Emt., 16–18.) Hyvinvoinnin käsite on siis erittäin moniulotteinen ja sen osatekijät sekä ulottuvuudet saattavat olla hyvinkin eriytyneet tai kietoutuneet toisiinsa riippuen valitusta tarkastelunäkökulmasta (Leinonen 2010, 97–98).

3.1.1 Hyvinvoinnin määritelmät

Hyvinvointia on määritelty lähihistoriassa kansainvälisesti useilla eri mittareilla, mistä kukin mittari perustuu hyvinvointiajattelun eri lähestymiskulmiin. Niemelä (2010, 17–21) nostaa esiin kolme hyvinvointiajattelun teoreettista lähestymiskulmaa: Tarve-, resurssi- sekä osallisuus- ja toimintateoreettisen hyvinvointiajattelun. Ensiksi mainittua ajattelua edustaa esimerkiksi YK:n (Yhdistyneet Kansakunnat), minkä elintasoluokitus on 1950-luvulta saakka pyrkinyt tarkastelemaan sitä ”ihmisten tarpeiden tyydytyksen tilana

tai virtana”, jota mitataan lopputuloksen (level of living) kannalta. Luokituksen osatekijöitä on noin kymmenen, esimerkiksi koulutus, sosiaaliturva, asunto-olot ja vaatus. Ajattelumallia on kuitenkin kritisoitu ja sen myötä pyritty kehittämään, sillä on katsottu, että jonkin tarpeen autenttista tyydyttymistä on hyvin vaikea tosiasiallisesti mitata. 1970-luvulle saavuttaessa yleistyneessä resurssiteoreettisessa lähestymiskulmassa ajateltiin, että ihmisellä olevat resurssit (kuten mm. terveys, ravintotottumukset ja perhesuhteet) ovat kuin hänellä olevia mahdollisuuksia toimia hyvinvointinsa edistämiseksi. (Niemelä 2010, 17–18.) Yhteisön toimintaan osallistuminen tai siitä syrjäytyminen nousevat keskeisiksi hyvinvointia mittaavaksi tekijäksi osallisuus- ja toimintateoreettisessa hyvinvointiajattelussa, joka lienee tänäkin päivänä yksi keskustelluimmista hyvinvoinnin konkretisoitumisen ilmentymistä. Siinä ihmisen itsetunnolle, omanarvontunteelle sekä toimintakyvylle suhteessa omaan itseensä ja yhteiskunnassa toimimiseen annetaan suurempi merkitys hyvinvoinnille verrattuna esimerkiksi tavaroiden omistamiseen. (Emt., 19.)

Hyvinvointia ja sen toteutumista voidaan kutsua myös subjektiiviseksi ja objektiiviseksi hyvinvoinniksi, missä ensin mainittu edustaa henkilön omaa kokemusta hyvinvoinnistaan kuten tarveteoreettisessa lähestymistavassa ajatellaan, jälkimmäisen tarkastellessa hyvinvoinnin toteutumista ulkoapäin sen resursseista käsin ajateltuna (Vornanen 2010, 52). Tässä yhteydessä on mainittava ehkä yksi kansainvälisestäkin merkittävistä suomalaisista akateemikoista. Sosiologi ja professori Erik Allardt (1976) määritteli tutkimuksessaan pohjoismaisen hyvinvoinnin tilasta hyvinvoinnin subjektiivisen ja objektiivisen mittaamisen tunnusmerkit (Niemelä 2010, 18). Allardtin kolmikantaiseen typologiaan having (mm. elintaso, resurssiperäinen ja materiaallinen hyvinvointi), loving (mm. yhteenkuuluvuus, perhesuhteet, tarveperäinen hyvinvointi) ja being (mm. status, itsensä toteuttaminen, omanarvontunne, sekä resurssi- että tarveperäinen hyvinvointi) on sittemmin ihmisen toiminnallisen, osallistavan ja sosiaalisen ulottuvuuden korostuessa täydennetty doing-termillä (ihmisen tarve osallistua ja vaikuttaa omaan, yhteisönsä ja elämänympäristönsä toimintoihin). Tätä voidaan nimittää myös toiminnan vapaudeksi. (Niemelä 2006; 2010, 19.)

3.1.2 Toiminnallinen ihminen, toimintamahdollisuuksien teoria sekä notkea moderni

Lähestyttäessä 2000-lukua ja edelleen siitä eteenpäin on ihmisen oman toimintakyvyn merkitystä hyvinvoinnille korostettu koko ajan enemmän. Toimintojen (functionings) voidaan katsoa olevan hyvinvoinnin komponentteja, joita yksilö omilla kyvyillään ja toimintamahdollisuuksillaan (capabilities) hyödyntää. Riihinen (2002) on luonut kykyihin perustuvan hyvinvointiteorian, jossa hyvinvointia mitataan elämänhallintana. Hän on jaotellut ihmisen kyvyt kognitiivisiin, emotionaalisiin, sosiaalisiin, volitionaalisiin, moraalisiin, fysiologisiin sekä motorisiin kykyihin. Kyvyt itsessään eivät luo hyvinvointia vaan se syntyy vasta kun yksilö käyttää kykyjään. Yksilön toimintamahdollisuuksiin liittyy olennaisena osana myös toiminnan vapaus. Sen (1993) tarkastelee Niemelän mukaan yksilön toiminnanvapautta suhteessa yleiseen hyvinvointiin. Yksilöllä saattaa elämässään olla paljon muitakin mielihaluja ja pyrkimyksiä kuin pelkkä hyvinvointi, minkä myötä hän käyttää toiminnanvapauttaan myös näihin tarkoituksiin. Ns. toimijan näkökulman vertailukohteeksi Sen esittää hyvinvointinäkökulman, josta katsottuna (esim. toimintarakenteiden pohtijan näkökulmasta) hyvinvoinnin tavoittelemiseksi lasketaan vain ne toiminnot, jotka suoranaisesti sisältävät pyrkimyksen hyvinvointiin. (Niemelä 2010, 20—21.)

Hirvilammi esittää väitöstutkimuksessaan uuden suomenkielisen termin toimintateoreettisesta lähestymistavasta. Hän puhuu toimintamahdollisuuksien teoriasta, jossa ihmisen hyvinvointi nähdään yhdistelmänä eri yhteyksissä tapahtuvaa olemista ja tekemistä (being ja doing). Hirvilammi näkee, että näiden lisäksi ihmisen hyvinvointiin vaikuttaa se, miten paljon ihminen voi olla toimijana niiden tavoitteiden osalta, joita hän itse näkee tärkeäksi ja arvostaa. Viitekehykseen on siten yhdistetty paitsi toiminnanvapauden elementti, myös hyväksyntä sille, ettei ihminen välttämättä tavoittelekaan niitä asioita, jotka yleisesti ajatellen kasvattaisivat hänen hyvinvointiaan. Toimintamahdollisuuksien teoriaa on kritisoitu liberaalista näkökulmastaan, jossa korostetaan ihmistä oman elämänsä vastuullisena toimijana, mutta ei välttämättä huomioida kulttuurisia eri yhteiskunnissa vallitsevia institutionaalsiakin pakotteita, jotka toisinaan vahvasti ohjaavat väestön itsenäisiä toimintamahdollisuuksia tai toiminnan vapautta. (Hirvilammi 2015, 24—25, 27.)

Voitaneen jo yleistietona todeta, että pohjoismainen hyvinvointivaltio on pitkälti perustunut universaaleille palveluille. Hyvinvointivaltion palveluiden painotuksen siirtyminen kaikille yhtäläisistä palveluista kohti yhä laajemmin harkinnanvaraisia palveluita on ollut nähtävissä Suomessakin jo pitkään. Samalla siinä missä ihmisen roolia oman elämänsä vastuullisena toimijana on pyritty korostamaan, ollaan myös sosiaali- ja terveydenhuolto- sekä talouslainsäädännössä siirtymässä palvelujärjestelmäkeskeisestä kokonaisuudesta kohti ihmisen tarpeille ja valinnanvapaudelle painottavaa joustavammaksikin kutsuttua järjestelmää. Entä jos kansalaisten tulee jo nyt tai viimeistään lähivuosina oppia luovimaan notkeassa modernissa?

Puolalainen sosiologi ja sosiaalipolitiikan tutkija Zygmunt Bauman (s.1925) on vuosituhannen vaihteen tietämällä lanseerannut ajatuksen hyvinvointivaltion globaalista murroksesta, jota hän kutsuu notkeaksi moderniksi. Hän kuvaa kuinka notkeassa modernissa aiemman modernin yhteiskunnan rakenteet ovat enää lähihistorian institutionaalinen jäännös. Hyvinvointivaltion tilalle sen sijaan ei tule enää mitään. Notkea moderni koostuu tilapäisyydestä ja epävarmuudesta. Tilasta missä yhteiskunnan aiemmat vakaat rakenteet ovat muuntuneet prosessinomaiseksi ja hetkelliseksi, ei ole enää mahdollista nähdä lineaarista jatkuvuutta. Tämän vuoksi yhteiskunnan kehityssuuntaakaan ei voi ennustaa. Koska kansalaisia ei enää ohjaa ulkoiset rakenteet, myös väestö joutuu rakentamaan uuden minuutensa itse ja olemaan vastuussa omista valinnoistaan. Tämä tapahtuu yhä uudelleen ja uudelleen, sillä yhteiskunta muuttuu sattumanvaraisesti ja ennakoimattomasti. Bauman korostaa epävarmuuden merkitystä sekä väestössä että yhteiskunnassa uusien alkujen ja loppujen toistuesssa yhä uudelleen ja uudelleen, ikään kuin saippuasarjamaisesti. Hän näkee, etteivät valtiot pysty lopulta ylläpitämään hyvinvointivaltiota. Tämän tapahduttua ainoa mahdollisuus on yrittää pitää perustavaa laatua olevia ja välttämättömmimpiä oikeuksia olemassa edes maapallon tasolla. Bauman kuitenkin visiossaan korostaa myös sitä, että kysymyksessä ei ole uusi globaali yhteiskunnallinen kausi vaan aiempi moderni on vain notkistunut. Erola, Pessi ja Saari (2013, 222) kuvaavat artikkelissaan Baumanin visiota yhteiskuntatieteelliseksi science fictioksi. (Bauman 2001, 101; 2005, 24; Erola ym. 2013, 219–220, 225–226; Vakkuri 2009a, 17.)

3.1.3 Hyvinvointimääritelmät lainsäädännön perustana

Ihmisoikeuksilla tarkoitetaan jokaiselle ihmiselle kuuluvia perustavaa laatua olevia oikeuksia, jotka ovat pysyviä, tasavertaisia ja voimassa ympäri maailman. Ihmisoikeuksia ovat muun muassa oikeus uskontoon, elämään sekä vapauteen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen. Ihmisoikeudet voidaan jakaa kansalaisoikeuksiin ja poliittisiin oikeuksiin sekä lisäksi taloudellisiin, sivistyksellisiin ja sosiaalisiin oikeuksiin. (Suomen YK-Liiton kotisivut 2016; Aaltola, E. 2010, 38–39.) Yleisesti teema ihmisoikeudet luotsaakin huomion kansainvälisiin ihmisoikeuksissa tapahtuviin törkeisiin loukkauksiin kuten kidutukseen tai köyhyyden aiheuttamaan ääritilaan kolmansissa maissa. Hyvinvointivaltiota tarkastellessa ihmisoikeuksista keskustelu liittyy läheisesti julkisen sektorin velvollisuuksiin valtion sekä kuntien tasolla. Kansalaisen ihmisarvoon perustuvan hyvinvointipolitiikan katsotaan olevan oikeus- ja ihmisoikeusvaltioissa merkittävän tärkeä seikka. Yhteiskunnat jakavat hyvinvointia eli yhtäläiset ihmisoikeudet jäsenilleen säätämällä lakeja perusoikeuksien turvaamiseksi ja oikeudenmukaisen toiminnan perustaksi. (Niemi 2010, 15.) Hyvinvointiajatuksen perimmäisenä tarkoituksena voidaan pitää olleen sitä, että hyvinvointi edistää tasa-arvoa ja luo väestölle turvallisuutta sekä antaa kaikille yhtäläisen oikeuden nauttia esimerkiksi kulttuurin tai koulutuksen hedelmistä (Helne 2003, 71).

Niklas Luhmann (1927–1998) edusti ajatuksissaan systeemiteoreettista näkökulmaa. Hän oli saksalainen yhteiskuntateoreetikko, joka omisti työnsä vaikeaselkoisiksiin kuvatulle ajattelulle funktionaalista järjestelmistä kaiken toiminnan edellytyksenä. Aiempaa systeemiteoreettista lähestymiskulmaa modernisoiden Luhmannin ajatus oli se, että yhden kokonaisen hallitun sekä yhtäältä johdetun suuren järjestelmän sijasta yhteiskunta pitää sisällään yhä pienempiin ns. yksisoluisiin järjestelmiin eriytyneitä itsenäisiä osajärjestelmiä, jotka kommunikoivat keskenään. Luhmann esimerkiksi katsoo politiikan, oikeuden tai kasvatuksen olevan jokainen oma järjestelmänsä. Jokaisella funktiojärjestelmällä on Luhmannin mukaan oma systeeminen tapansa tai taipumuksensa käsitellä eteen tulevia asioita. Tämä erottaa järjestelmän toisista järjestelmistä. Jotta tieto (kommunikaatio) välittyisi järjestelmästä toiseen, se tulisi tarjota oikealla tavalla, jotta kukin järjestelmä sen ymmärtää. Luhmann puhuu kunkin järjestelmän omasta ”binäärikoodista” ja katsoo kommunikaation puutteen tai epäonnistumisen yhteiskunnassa pääasiallisesti väärällä ”koodilla” lähetetyksi viestitysvirheksi.

Väärällä kielellä lähetetyn viestin vastaanottaminen ja ymmärtäminen on mahdotonta. (Kangas 1995, 229; Luhmann 2004, 205–207.) Luhmann Jalavan mukaan näkee hyvinvointivaltion osaksi poliittista järjestelmää, jonka myötä hyvinvoinnin kehitys on sidoksissa vuorovaikutukseen, jota tapahtuu poliittisen järjestelmän piirissä. Hän puhuu inkluusiosta, jonka tavoitteena on taata koko väestölle pääsy kaikkiin hyvinvointivaltion palveluiden ja etuuksien piiriin. Hyvinvointivaltion palvelut (kuten koulutus, terveydenhuolto, sosiaaliturva) tässä yhteydessä puolestaan ymmärretään poliittisen järjestelmän toiminnallisina itsenäisinä alajärjestelminä. Luhmann kuvaa näitä toiminnallisia alajärjestelmiä suljetuiksi sekä itseensä viittaaviksi, joissa kehitys tapahtuu alajärjestelmien välisen sisäisen kommunikaation kautta ilman erityistä johtajaa tai puhemiestä. Kehityksen myötä luodaan edellytykset väestön pääsemisestä yhteiskunnan piiriin, mutta sama osallisuus yhteiskunnasta edellyttää kansalaiselta sitoutumista toimimaan laissa säädetyllä tavalla. Jalava tuo tässä yhteydessä ilmi kaksi hyvinvoinnin laajenemisen ja hyvinvointivaltion eriytymisen tekijää; hyvinvointivaltion on aktiivisesti etsittävä ja hahmotettava uusia mahdollisia pulmia sekä haasteita, joita väestö saattaa kohdata. Hyvinvointivaltion on samanaikaisesti pyrittävä jatkuvasti parantamaan väestön hyvinvoinnin minimistandardeja. (Jalava 2004, 124—125.)

Yleisten ihmisoikeuksien lisäksi Suomessa jokaisella ihmisellä on paitsi Suomen perustuslain (731/1999), myös Euroopan Unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen takaama oikeus saada apua ja tukea hyvinvointiinsa sitä tarvitessaan. Palveluiden tulee olla tasavertaiset asuinpaikasta tai -maasta riippumatta, joskin Euroopan Unionin alueella noudatetaan luonnollisesti aina kunkin sijaintimaan omaa lainsäädäntöä. (Sopimus Euroopan Unionin toiminnasta 2009.)

3.2 Julkisen sektorin sosiaalihuollon tehtävät lainsäädännön näkökulmasta

3.2.1 Sosiaalihuoltoa koskevat lait Suomessa ja kuntien järjestämisvastuu

Suomen perustuslaki ohjaa kansallisesti julkista sektoria pitämään huolta kansalaisistaan. Muita yleisluontoisia ja poikkihallinnollisia lakeja ovat mm. kansanterveyslaki (66/1972), kuntalaki (410/2015), hallintolaki (434/2003) ja ns. hankintalaki (laki julkisista hankinnoista 348/2007). Laeissa paitsi tavalla tai toisella otetaan kantaa suomalaisen tai Suomessa oleskelevan oikeuteen saada tarpeensa mukaista apua ja tukea, myös ohjataan

ja velvoitetaan viranomaisia puuttumaan havaitsemaansa avun tarpeeseen, kartoittamaan sekä kehittämään kansalaisten hyvinvointia tukevia palveluita. Niissä myös määritellään hyvän hallintotavan minimivaatimus, jota viranomaisen kaikessa toiminnassaan tulee noudattaa. Lähemmäs sosiaalihuollon hallinnonalaa tulevia lakeja ovat mm. laki sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tilastotoimesta (409/2001), kuntien järjestämismvastausta säättävä laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista ja laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan asiakasmaksuista (734/1992). Suomalaisesta sosiaalihuoltojärjestelmästä säädetään sosiaalihuoltolaissa. Yleislakia täydentää lukuinen joukko sosiaalihuollon erityislakeja. Erityislakien tarkoitus on turvata tavanomaista laajemmat sosiaalipalvelut silloin, kun ihminen vammansa, sairautensa tai elämäntilanteensa vuoksi tarvitsee enemmän turvaa yhteiskunnalta. Sosiaalihuollon erityislakeina voidaan pitää seuraavia lakeja:

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012 (ns. vanhuspalvelulaki)

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 519/1977

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001

Laki omaishoidon tuesta 937/2005

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987

Lastensuojelulaki 417/2007

Mielenterveyslaki 1116/1990

Perhehoitolaki 263/2015

Päihdehuoltolaki 41/1986

Varhaiskasvatuslaki 36/1973 (aiemmin laki lasten päivähoidosta)

Erityislakien lisäksi sosiaalihuollon toimintaa ohjaa koko joukko asetuksin säädettyjä normeja. Asetuksista esimerkkinä jälkihuoltoasetus, joka perehtyy lastensuojelulaissa säädettyä tarkemmin lastensuojelun jälkihuollon asiakkaalle tarjottaviin sosiaalipalveluihin sekä asiakkaan oikeuksiin. Sosiaalihuollon erityisistä tehtävistä, kuten esim. perheasiain sovittelusta, lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta ja adoptioneuvonnasta, säädetään lisäksi edelleen erillisillä laeilla:

Adoptiolaki 22/2012

Avioliittolaki 234/1929

Isyyslaki 700/1975

Laki lapsen elatuksesta 704/1975

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983

Kuten edellisen perusteella on helppo huomata, sosiaalihuolto on hyvin vahvasti säädelty hallinnonala Suomessa. Myös sosiaalialan henkilöstön kelpoisuuksista ja kelpoisuuteen liittyvistä ammattitehtävistä säädetään lailla. Alaikäisten kanssa työskenteleviltä vaaditaan rikosrekisteriote (laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä 504/2000). Lakia sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005) on juuri täydennetty ns. sosiaalihuollon ammattihenkilölailla. Lainsäädännön muutostyö herätti vahvoja mielipiteitä paitsi ammattilaisten keskuudessa myös julkisessa keskustelussa. Suomen terveydenhuollossa on ollut jo pitkään käytössä ns. ammattihenkilölaki, missä tietyille koulutukseen perustuville ammattinimikkeille on määritelty ammattioikeus. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi lääkärinä tai psykoterapeuttina ei voi esiintyä sellainen henkilö, jota ei tehtävään ole tietyn normin mukaan koulutettu. Ammattioikeuksia valvoo Suomessa Valvira. Laissa sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) vahvistettiin nyt ensimmäiset sosiaalihuollon ammattihenkilöt; sosiaalityöntekijän, sosionomiAMK:n, geronomiAMK:n sekä lähihoitajien koulutukseen perustuvat ammattioikeudet.

Sosiaalihuollon palveluista, järjestämisestä, toteuttamisesta sekä asiakkaan oikeusturvasta säädetään edellisten lisäksi vielä laissa sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista (254/2015; myöhemmin asiakasasiakirjalaki), laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007) sekä laissa yksityisistä sosiaalipalveluista (9022/2011) ja yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (603/1996). Tässä yhteydessä mainitsematta jää vielä sosiaalihuoltoa tavalla tai toisella koskevat lait, jotka on säädetty arkistointiin ja asiakirjahallintaan sekä jonkin edellä mainituista laeista muuttamiseksi kokonaisuudessaan tai tietyiltä osin. Valtakunnassa on jatkuvasti käynnissä myös suuri määrä erilaisia kehittämishankkeita, jotka liittyvät ajantasaiseen lainsäädäntöön tai lakien muutostyöhön. Valtaosan sosiaalihuollon lainsäädäntöä koskevista hankkeista vetovastuussa on Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Vastikään uudistetussa sosiaalihuoltolaissa on korostettu lain asemaa ensisijaisena sosiaalihuollon yleislakina

suhteessa sosiaalihuollon erityislakeihin. Sosiaalihuollon yleis- ja erityislaeilla kuntien järjestämismvastuulle asetettuja tehtäviä selvitetään tarkemmin seuraavissa osioissa.

3.2.2 Mikä muuttuu SOTE-uudistuksen myötä sosiaalihuollon järjestämismvastuussa

Suomalaiset kunnat ja kaupungit nauttivat ainakin toistaiseksi laajaa itsemääräämisoikeutta pystyessään omavaltaisesti määrittelemään millaisin toimielimin ja rakentein ne toteuttavat kunnille lakimääräisesti sekä asetuksin annetut velvoitteet. Suomen Kuntaliiton kotisivujen perusteella Suomessa on vuonna 2016 yhteensä 313 kuntaa, joista 107 on kaupungeja. Näillä kaikilla on oma toimintatapansa sosiaalityölle. Sosiaalityön- ja terveydenhuollon (laajemmin perusturvan) palvelut ovat yksi hallintokokonaisuus muiden joukossa kuntien järjestämismvastuulla olevista moninaisista tehtävistä. Edellä mainitun kunnallisen autonomian myötä paitsi itse hallinnonelimien nimitys, myös sosiaalityön organisaatorakenne toteuttamistapoineen vaihtelee valtavasti kunnittain. (Kuntalaki 1995; Hallintolaki 2003; Suomen Kuntaliitto 2016; Raunio 2011, 224.) Kirjavien organisaatorakenteiden käytäntö todentuu myöhemmin tutkielman empiirisessä osiossa, mutta jo tässä vaiheessa on mainittava tiedonkeruussa havaitsemani hämmennys: Meillä Suomessa on edelleen paljon jopa alle 4000 asukkaan kuntia, jotka huolehtivat kaikista sosiaalihuoltolain mukaisista järjestämismvastuista itsenäisesti.

Sote- ja aluehallintouudistus on yksi nykyisen ns. Sipilän hallituksen kärkihankkeista. Uudistus tähtää hallinnon ja toimintatapojen muutokseen koko valtakunnassa ja vaikuttaa sosiaali- ja terveysalan ohjaukseen, verotukseen ja rahoitukseen. Sote- ja aluehallintouudistus tulee Suomessa tavalla tai toisella koskettamaan kaikkien kansalaisten peruspalveluita. Hallituksen ajama aikataulu on tiivis; tavoitteena on, että uudistusta toteutetaan jo vuoden 2019 alusta lukien. Varsinaiset uudistukseen tähtäävät muutostoimet sen sijaan ovat toistaiseksi määrittelemättömiä. Käytännössä ainoa tiedossa oleva faktatieto on, että nykyisistä kunnallisista ja alueellisista peruspalveluista vähintäänkin osa siirtyy jatkossa maakuntien tai vielä suurempien yhteistoiminta-alueiden järjestämismvastuulle. Sosiaali- ja terveysalan palvelurakenteen uudistamisella pyritään yhdenvertaistamaan kansalaisten palveluita sekä palveluiden saavutettavuutta asuinpaikasta riippumatta, kaventamaan hyvinvointi- ja terveyseroja sekä hillitsemään kustannuksia. Suoraan peruspalveluihin liittyvien toimien lisäksi tarkoituksena on samassa yhteydessä toteuttaa myös koko joukko muita kansalaisten hyvinvointiin

välillisesti liittyviä uudistuksia, kuten suomalaisen valinnanvapausmallin rakentaminen sekä normien purkutalkoot. Näillä toimilla osaltaan pyritään helpottamaan paitsi elinkeinoelämän liiketoiminnan edellytyksiä myös kuntien sekä valtiovallan vastuita erilaisten palveluiden valvonnasta. (STM 2016.)

Koko sote- ja aluehallintouudistus on edennyt tempoilevasti siinä määrin nopeasti, että siitä ei juuri ole olemassa kirjallisuutta poislukien Suomen valtionhallinnosta annetut tiedotteet sekä uudistusta edeltäneiden selvityshankkeiden raportit. Jäljempänä mainitut kuitenkin voivat osaltaan olla heti julkaisunsa jälkeen vanhaa tietoa, sillä kuten sanottu, ratkaisuja sekä toimintalinjoja on muutettu sekä kehitetty hyvin nopeasti. Jo ennen vuotta 2019 tulee suomalaisissa sosiaalipalveluissa tapahtumaan yksi hyvin merkittävä muutos. Kansaneläkelaitos tulee olemaan määritelty itsenäisesti järjestämisvastuulliseksi perustoimeentulotuen myöntämisessä ja maksamisessa. Muutoksella tavoitellaan samoja asioita kuin SOTE-uudistuksella: Yhden viranomaisen kautta myönnettävän perustoimeentulotuen toivotaan yhdenmukaistavan kansalaisen palveluita ja parantavan niiden saavutettavuutta. Lisäksi Kela tavoittaa jonkin etuuden kautta jo nyt valtaosan mahdollisista perustoimeentulotuen asiakkaista, ja muutoksella toivotaan helpotettavan asiakkaan asioimista sosiaalietuusasioissaan kaiken kaikkiaan. Ns. perustoimeentulotuen KELA-siirto tulee muuttamaan myös kunnallisen sosiaalihuollon palvelutehtäviä ja toivottavasti vapauttamaan myös sosiaalihuollon henkilöstön aikaa perustoimeentulotuen laskemiselta sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen tehtäviin. Uudistuksen yhteydessä harkintaan perustuvan täydentävän sekä ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen säilyy edelleen kunnissa. (Suomen Kuntaliitto 2016.)

3.2.3 Sosiaalihuoltolain mukaiset sosiaalihuollon tehtävät ja palvelut julkisella sektorilla

Sosiaalihuoltolain 2§ määrittelee lain soveltamisalaksi kunnallisen sosiaalihuollon. Samassa pykälässä sosiaalihuolto määritellään toiminnaksi, mikä tähtää hyvinvoinnin edistämiseen, sosiaaliseen turvallisuuteen sekä tehtäviksi ja palveluiksi, mitkä ovat sosiaalihuollon yleis- ja erityislakien mukaisesti säädetty. (ShL 2§.) Laki korostaa asiakkaan etua ja ohjaa viranomaisia tekemään ratkaisuja ensisijaisesti asiakkaan tarpeista lukien. Lapset ja muulla tavalla erityistä tukea tarvitsevat henkilöt ovat sosiaalihuoltolain erityissuojelussa. Olemme sosiaali- ja terveysalalla tottuneet arvioimaan erityistä tukea tarvitsevat henkilöt sellaisiksi, joilla on esimerkiksi sellainen sairaus, vika, vamma tai este

minkä vuoksi he eivät kaikilta osin ole kykeneväisiä huolehtimaan omasta edustaan. Alaikäisyyden lisäksi tähän ryhmään on totuttu liittämään lähinnä vain ne henkilöt, joiden toimintakyky ei sillä hetkellä tai pysyvästi terveydellisin tai juridisin perustein riitä omaan elämänhallintaan. Juuri uudistettu sosiaalihuoltolaki laventaa erityistä tukea tarvitsevan henkilön käsitettä: Erityistä tukea tarvitseva henkilö on käytännössä henkilö, joka tarvitsee ulkopuolista apua selviytyäkseen arjessa (ShL 3§). (ShL 2—5§, 8—9§.)

Sosiaalihuoltolaki asettaa kunnalliselle sosiaalihuollolle lisäksi tehtävän kuntalaisten neuvonnasta ja ohjauksesta (ShL 6§), velvoitteen rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisesta (ShL 7§) sekä edellyttää sosiaalipalveluiden kehittämistä kasvatuksen tukemiseksi (ShL 10§). Edellä mainituista käsittekokonaisuuksista ehkä keskimäinen – rakenteellinen sosiaalityö – on vähiten tunnettu ja haastavimmin tulkittavissa niin ammatillisessa kuin kuntakentän poikkihallinnollisissakin keskusteluissa huolimatta siitä, että purettuna käsite voi tarkoittaa hyvinkin arkisia ja jo totuttuja yhteistoimintoja. Rakenteellisella sosiaalityöllä tarkoitetaan sosiaalihuollon asiantuntijuuden hyödyntämistä kaikessa kunnallisessa toiminnassa millä pyritään kuntalaisten hyvinvointiin. Rakenteellinen sosiaalityö voi olla tärkeä osa moniammatillista suunnitteluraatia mietittäessä esimerkiksi kunnan infrastruktuuria. Senioreiden asumispalveluita ei ehkä kannata rakentaa sellaiseen kunnanosaan, mistä on kerta kaikkiaan mahdotonta asioida omin voimin terveyskeskuksessa, kaupassa tai apteekissa. Osa kunnan hallinnonaloista voi tarjota vaikkapa kesätyötä nuorille sosiaalisin perustein tai avustavaa työtä aikuisille kuntouttavien perustein. Rakenteelliseksi sosiaalityöksi kutsutaan myös sitä työtä, millä sosiaalihuollon asiantuntijat tuovat muuta kuntatoimintaa tietoiseksi oman alueen sosiaalisesta tilanteesta ja tuovat esiin arjen käytännöissä huomattuja kehitystarpeita esimerkiksi sosiaalisten ongelmien ehkäisyksi. Rakenteellista sosiaalityötä on myös yhteistyö alueen elinkeinoelämän sekä yhdistysten kanssa. Tästä hyvinä esimerkkeinä esimerkiksi Porin Pakka -hanke, joka on koonnut alueen vähittäiskaupan, ravintolat, mielenterveyspalvelut, sosiaalityön sekä vanhemmat yhdessä työskentelemään alaikäisten alkoholinkäytön vähentämiseksi (Porin Pakka -hanke 2016) ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton organisoima vuotuinen Hyvä Joulumieli -keräys, jossa kuntien sosiaalityö välittää keräysvaroin hankitut ruokalajakortit kunnan vähävaraisille perheille (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2016).

Sosiaalihuoltolain mukaiset sosiaalipalvelut määritellään lain kolmannessa luvussa. Viimeisimmällä sosiaalihuoltolain uudistamiskierroksella ajantasaiseen lainsäädäntöön

otettiin lähtökohdaksi tuen tarve sen sijaan, että säädettäisiin pelkistä palveluista itsestään. Tällä uudistuksella pyrittiin samalla ulos vahvasti Suomessa vallinneesta järjestelmäkeskeisestä sosiaalipalvelujen tarjottimesta, jossa kansalaiset ja kuntalaiset käytännössä yritettiin sovittaa lakimääräisiin palveluihin sen sijaan, että lakimääräiset palvelut sovitettaisiin kansalaisen ja kuntalaisen kulloisia tarpeita vastaaviksi. Lain 11 pykälä määrittää tuen tarpeet, mihin sosiaalipalveluilla on vastattava. Sosiaalipalveluita on tarjottava, jos asiakas tarvitsee apua tai tukea:

”1) tueksi jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen; 2) asumiseen liittyvään tuen tarpeeseen; 3) taloudellisen tuen tarpeeseen; 4) sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi; 5) lähisuhde- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen; 6) äkillisiin kriisitilanteisiin liittyvään tuen tarpeeseen; 7) lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseksi; 8) päihteiden ongelmakäytöstä, mielenterveysongelmasta sekä muusta sairaudesta, vammasta tai ikääntymisestä aiheutuvaan tuen tarpeeseen; 9) muuhun fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen tai kognitiiviseen toimintakykyyn liittyvään tuen tarpeeseen; 10) tuen tarpeessa olevien henkilöiden omaisten ja läheisten tukemiseksi (ShL 11§).”

Lasten ja perheiden asema nostetaan tässäkin yhteydessä lakia erityisen huomion kohteeksi, sillä lapsen terveyden ja kehityksen tukemiseksi palvelut on 13. pykälän mukaan saatava viipymättä. Edellisessä pykälässä huomioidaan lisäksi kunnassa oleskelevat henkilöt, joiden tulee saada niin ikään kiireellinen, välttämätön huolenpito ja toimeentulo oleskelukunnastaan (ShL 12§). Uudessa sosiaalihuoltolaissa on kuitenkin nostettu omina pykälinään esille myös tietyt palvelut, joita kunnan on joka tapauksessa järjestettävä. Nämä palvelut ovat:

”1) sosiaalityötä; 2) sosiaaliohjausta; 3) sosiaalista kuntoutusta; 4) perhetyötä; 5) kotipalvelua; 6) kotihoitoa; 7) asumispalveluja; 8) laitospalveluja; 9) liikkumista tukevia palveluja; 10) päihdetyötä; 11) mielenterveystyötä; 12) kasvatus- ja perheneuvontaa; 13) lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvontaa; 14) muita 11 §:n mukaisiin tarpeisiin vastaavia asiakkaan hyvinvoinnille välttämättömiä sosiaalipalveluja. Kunnallisina sosiaalipalveluina on huolehdittava myös kehitysvammaisten erityishuollosta, vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista, toimeentulotuen antamisesta kunnassa oleskelevalle henkilölle, sosiaalisen luoton myöntämisestä kunnan asukkaille, kuntouttavasta työtoiminnasta, päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huoltoon kuuluvista palveluista, omaishoidon tuen, lasten ja nuorten huollon, lastensuojelun, ottolapsineuvonnan, perheasioiden sovittelun, lapsen huolto- ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen vahvistamiseen ja ratkaisemiseen liittyvien tehtävien sekä päätösten täytäntöönpanossa toimitettavaan sovitteluun kuuluvien toimenpiteiden ja lapsen huolto- ja tapaamisoikeutta koskevan asian tuomioistuinsovitteluun kuuluvien asiantuntijapalveluiden, isyyden selvittämiseen ja vahvistamiseen liittyvien tehtävien sekä opiskeluhuollon järjestämisestä sen mukaan kuin niistä lisäksi erikseen [erityislaeissa] säädetään. (ShL 14-29§).”

3.2.4 Demokratia kunnallisen hallinnon sekä päätöksenteon perustana

Suomessa

Suomalainen poliittinen järjestelmä rakentuu Vesan (2016, 19) mukaan konsensusdemokratialle. Tälle tyypillistä on mm. suhteellinen vaalitapa, monipuoluejärjestelmä, monipuoluehallitus sekä demokraattinen korporatismi. Kotimaamme monipuoluejärjestelmää voisi tulkita erityisen hajautuneeksi, esimerkiksi muuhun Eurooppaan nähden. Suomessa ei ole yhtä tai kahta valtaapitävää puoluetta vaan lukuisa joukko erilaisia puolueita, joilla kaikilla on merkitystä päätöksenteon kannalta ajatellen. Konsensusdemokratialle ominainen piirre on myös eduskunnan ja hallituksen valta-asetelman tasa-arvo. Saadakseen aikaan ratkaisuja hallituspuolueiden täytyy neuvotella myös oppositiopuolueiden kanssa. Konsensusdemokratialle tyypillinen korporatismi näyttäytyy myös etujärjestöjen roolissa osana päätöksentekoa; maassamme on keskitettyä intressiedustusta (esim. AY-liike), mikä autenttisesti osallistuu poliittiseen päätöksentekoon (esim. työlainsäädäntö). (Emt., 19–21.)

Palolan väitöstutkimuksessa (2007) otetaan tuntumaa suomalaiseen hyvinvointiin ja siinä tapahtuvaan murrokseen osana eurooppalaista sosiaalipolitiikkaa. Palola kuvaa neljän artikkelin pohjalta, kuinka Euroopan komission ohjauksessa on pyritty rakentamaan entistä modernimpaa hyvinvointivaltion ideaa eräänlaisena poliittisena projektina. Väitöskirjan antia on mahdotonta typistää muutamaan lauseeseen. Sen johtajatuksena voitaneen todeta, kuinka yhteistä EU:n ohjauksessa olevaa itsenäisellä hallinnolla toteutuvaa sosiaali- ja talouspolitiikkaa on pyritty rakentamaan käyttämällä retorisen suostuttelun keinoja yleisön vakuuttamiseksi ensin ideaalisella tasolla ja sen jälkeen integroimiseksi käytännön tasolla ekspansioksi kohti yhteistä uutta hyvinvointiajattelua siten, miten Euroopan Unionissa ajateltiin seuraavaksi tarvitsevan. (Emt., 9.) Euroopan Unionin jäsenmailla on kullakin lähtötilanteessa ollut oma poliittinen järjestelmänsä ja toimintaa säätelevät lait ja asetukset. Kommunikaatio Euroopan ja eurooppalaisten välillä vaatii kuitenkin uutta hallinto- ja kommunikaatiopolitiikkaa, mihin tavalla tai toisella EU:n jäsenmaiden on sulauduttava. Palola kuvaa tätä osallistumisen rationaalisuuden moraalisenä muotona. Rakennetussa ns. eurooppalaisen identiteetissä jokaisella (kansalaisella ja jäsenmaalla) on oikeus saada tietoa, mutta jokaisella (kansalaisella ja jäsenmaalla) on myös sosiaali-, talous-, ja hyvinvointipoliittisia velvoitteita yhteisen yhteisön rakentamiseksi (Emt., IX).

Edellä on esitetty, kuinka ajantasainen lainsäädäntö ohjaa julkista sosiaalihuoltoa. Aiemmin (luvussa 3.2.2) esiteltiin myös suomalaisen sosiaalihuollon seuraava SOTE-uudistuksen muodossa saapuva suuri rakenteellinen haaste. Tänä päivänä vuonna 2016 Suomi on selviytynyt suomalaisen demokratian sulautumisesta osaksi uudehkoa eurooppalaista yhteisöä, mutta tämä työ on kaikkea muuta kuin valmis: Euroopan Unioni elää edelleen omia kasvukipujaan ja tietyiltä osin keskitetyn hallinnon ja sitä seuranneen uuden EU-lainsäädännön rakentamisen jälkeen tuskin on edes pieneltä osin saavuttanut kaikkia liittovaltio-järjestelmään siirtymisen tyypisiä tavoitteitaan jäsenvaltioiden keskuudessa.

Tässä vaiheessa on melko mutkatonta arvata, ettei kotimainenkään kuntapäätöksenteko aina ole helppoa eikä välttämättä kovin yksinkertaista. Kunnissa julkista valtaa käyttävät palkatut viranomaiset ovat pääosin valittuja tehtäviinsä koulutuksensa sekä osaamisensa perusteella. Viranomaisten työnantajina kunnissa toimivat kuitenkin kuntavaalein valitut kuntapoliitikot suhteellisen vaalitavan perustella lasketun äänimäärän mukaisesti. Lautakunnissa istuvat kunnanvaltuutetut voivat olla ammatillisesti maallikoita suhteessa luottamustoimena edustamansa hallinnonelimen substanssiin.

Vain harvoin käytännön elämässä käsiteltävään kysymykseen tai tilanteeseen löydetään vastausta, minkä perusteella voidaan muodostaa ainoa oikea tapa toimia. Kuitenkin järkevän sekä inhimillisen päätöksenteon toteutumiselle ei ole täysin yhdentekevää, miten kunnanvaltuutettuja perehdytetään tehtäväänsä ja erityisesti tehtävän hoitamiselle olennaisiin lainalaisuuksiin. Lagerspetz kuvaa artikkelissaan sosiaalisen todellisuuden muodostumista ja sen syntyä. Hänen mukaansa henkilöryhmän yhteinen ymmärrys voi luoda sosiaalisen todellisuuden, joka tosiasiallisesti perustuu esimerkiksi väärin uskomuksiin tai sattumien summaan. (Lagerspetz 2011, 81—82.) Tätä yhteisten uskomusten ja ns. me-asenteen vaikutusta todellisuuteen pohtivat myös Tuomela ja Mäkelä (2011, 95—96). Myös Tiitinen ja Lähteinen (2014, 192) toteavat, kuinka kansalainen erityisesti sosiaalialan teemoissa etenkin virallisen tiedon puuttuessa turvautuu helposti epäviralliseen tietolähteeseen ja perustaa sen myötä oman käsityksensä asiasta. Vakkuri käsittelee artikkelissaan julkisen sektorin tehokkuutta. Hän kuvaa, kuinka julkishallinnon toiminta nähdään systeeminä, missä teoreettisesti myös ihmisen ajattelun tuottama panos tai tuotos voitaisiin mitata rationaalisesti. Ihmisen toiminta ei kuitenkaan ole rationaalista, vaan hänen luomansa ajattelutavat ja toiminta voidaan tulkita monella eri tavalla. Vakkuri lainaa sosiologi Zygmunt Baumanin sekä filosofi Karl Popperin ajatuksia todetessaan, että

sosiaalinen todellisuus tai järjestys on itseasiassa vain pyrkimys ymmärtää todellisuutta sillä hetkellä käytettävissä olevilla välineillä. (Vakkuri 2009a, 15, 17–18.) Gambrill puolestaan pureutuu ihmisten käytökseen perinteisen tunne vastaan järki -keskustelun kautta. Hän miettii miten moniin todella kurjiinkin ratkaisuihin ihmiset päätyvät toimimalla tunnekuohun tai tunnetilan perusteella. (Gambrill 2006, 159—160.)

3.3 Julkisen sektorin sosiaalihuollon tehtävät sosiaalityön ammatin harjoittamisen näkökulmasta

3.3.1 Rakenteellinen sosiaalityö ja ammatillinen osaaminen

Aivan kuten edellä kuvattiin sosiaalisen todellisuuden muodostumista, sosiaalihuollon ammattilaisen tehtävänä on luoda toimiva ratkaisu käytännön sosiaalityöhön taustalta asetettujen lakien, mutta myös oman eettisen sekä ammatillisen arvionsa pohjalta. Tiitinen ja Lähteinen (2014) ovat tutkineet julkisen viestinnän keinoilla toteutetun rakenteellisen sosiaalityön tavoitteita haastatteleamalla sosiaalityöntekijöitä. Tutkijat kokosivat tutkimustuloksensa seuraaviin kehikkoihin: Sosiaalityöntekijöiden julkisen viestinnän tarkoitusperät kohdentuivat tuloksissa ongelmien ehkäisyyn ja vastuun osoittamiseen, oikeudenmukaisuuden jakamiseen sekä maineen luomiseen. Kehikkojen teemat nousivat sosiaalityöntekijöiden arkityössään havaitsemista pulmakohdista. (Emt., 198—203.) Pohjola (2014) puolestaan viittaa omaan tutkimukseensa vuodelta 2011, jossa hän jäseni rakenteellisen sosiaalityön toimintoja jo ennen uuden sosiaalihuoltolain valmistelutyötä tieto-, strategia-, inklusio- ja oikeudenmukaisuustyöksi. Hän kuvaa kahden ensimmäisen toiminnon keskittyvän erityisesti kuntien hallinnolliseen intressiin, kun taas jälkimmäiset kuvaavat enemmän sosiaalityön kannalta oleellisia toimintoja, kuten asiakkaiden ja kuntalaisten osallisuutta, kuuntelemista ja sosiaalisten oikeuksien edistämistä. (Emt., 31.)

3.3.2 Sosiaalityön ammattilaisten tapoja jäsentää kunnalliselle sosiaalihuollolle juridisesti määritettyjä tehtäviä

Kunnissa toteutettava sosiaalityö yhtenä oman hallinnonalansa tehtäväkokonaisuutena voitaneen jakaa karkeasti sosiaalityön hallintoon sekä sosiaalityön asiakastyöhön. Hallintoon sisällytettäneen tavanomaiset hallintotehtävät kohdistuen myös henkilöstöön ja talouden toiminnan viitekehysten suunnitteluun sekä seurantaan, mutta siihen en tässä yhteydessä puutu vaan keskityn seuraavassa sosiaalityön asiakastyön osuuteen.

Sosiaalityön asiakastyötä on luokiteltu monin eri tavoin. Tulokulmia luokitteluihin voi olla esimerkiksi työn luonne tai sen suorittamiseksi vaadittavan erityisosaamisen taso. Palveluita luokitellaan myös palveluntarpeen tai asiakkaan ikäryhmän perusteella. Raunio (2011) esittelee Jorma Sipilän tapaa jakaa sosiaalityön toimintatapoja byrokraatia-, palvelu- ja psykososiaaliseen työhön. Näistä ensimmäisellä tarkoitetaan julkisen sektorin sosiaalityölle olennaisten viranomaisille kuuluvien hallintopäätösten tekoa (kuten esim. toimeentulotukipäätös tai vammaispalvelupäätös). Palvelutyölle olennaisena elementtinä kirjoittaja pitää asiakkaan ohjaamista ja neuvomista esim. tietyn palvelun piiriin tai sosiaaliturvaan liittyvän etuuden hakemisesta. Psykososiaalisen työn ytimessä on vuorovaikutus, jonka avulla työntekijä perehtyy keskustelun kautta syvemmin asiakkaan tilanteeseen ja maailmaan, jotta he yhdessä pystyisivät etsimään sellaisen keinon, joka tukee asiakasta selviytymään haasteistaan. Keskustelun painopiste siirtyy asiakkaan tilannetta määrittävistä seikoista siihen, miten asiakas itse ymmärtää tilanteensa. Vaikka vuorovaikutus on kaikissa sosiaalityön toimintatavoissa yksi olennaisimmista osuuksista, psykososiaalisessa työssä se saa uuden merkityksen, ja työskentelyyn liittyy selkeästi myös terapeutteja elementtejä. (Raunio 2011, 169—184.)

Sven Hessle (1997) kirjoittaa auki ammattilaisen (ja yleensä ihmisten) ulos- ja sisäänpäin kääntyvää ymmärrystä. Näistä ensimmäisessä vuorovaikutustilanteen lopputulema ja ehkä tavoitekin on informaation välittäminen ihmisten välillä. Informaatio voi olla sanallista tai sanatonta eli kehonkielellä, elein tai ilmein tuotettua, yleensä molempia. Jälkimmäistä tapaa Hessle kuvailee ”psykologisen myötäelämisen taidoksi”. Tässä vuorovaikutuksen muodossa ihminen ikään kuin astuu hetkeksi toisen ihmisen elämään ja tutkii millä tavoin hänen on mahdollista ymmärtää minkälaisin elämäntilanteen lainalaisuuksin ja miten toinen ihminen näkee, kokee ja elää elämäänsä. Toisaalta vuorovaikutuksen muoto herättää aina myös kysymyksen siitä, miltä osin asiakas voi kokea tulevansa ymmärretyksi eteensä osuneen sosiaalialan ammattilaisen omassa elämänjärjestyksessä sekä myötäelämisen taidoilla. Kysymys ei siis pelkästään ole siitä, että työntekijä pyrkii varmistamaan informoivansa asiakasta kaikesta oleellisesta, vaan kysymys on ennen kaikkea ihmisten välisistä suhteista ja niiden vuorovaikutuksellisesta toimimisesta molempiin suuntiin. (Hessle 1997, 63—74.)

Useat sosiaalityön asiantuntijat ovat teoksissaan käsitelleet sosiaalityön tehtäväkentän organisointia ns. elämänkaariajattelun mukaan. Elämänkaariajattelu kattaa ihmisen tukitarpeen aina vauvasta vanhuusikänsä saakka. Sosiaalipalvelut kohdennetaan

ikäkausiajattelun luokittelemana esimerkiksi lapsiperheille, nuorille aikuisille tai vanhuksille tarjottuihin palveluihin. Eri ikäryhmille tarjottujen palvelujen rinnalla kulkevat tietyt erityisryhmien palvelut, kuten vammaisten tai päihdeasiakkaiden kanssa tehtävät sosiaalityön asiantuntijatehtävät. Luokittelussa usein ja asiallisesti kouluissa ja sairaaloissa tehtävälle sosiaalityölle on myös nimetty oma välittäjäasiantuntijain lokeronsa. Kaikkien edellisten lisäksi neljäntenä sosiaalityön tehtäväkentällä ovat niin sanotut erityistä osaamista vaativat sosiaalipalvelut. Nämä sosiaalityön asiantuntijatehtävät saatetaan tuottaa kuntien yhteistoimintana yhtä peruskuntaa laajemmalle alueelle esimerkkeinä perheneuvolatoiminta tai kehitysvammahuolto. (Jokinen & Juhila 2008, 7, 20, 26—37, 83—87, 105; Kananoja ym. 2010, 161, 192, 197, 214, 226, 244, 251, 261, 272, 275, 286, 306—307; Raunio 2011, 49—50.)

Heinonen (2007) on tutkinut sosiaalityöntekijöiden halukkuutta yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Sosiaalityöntekijöillä on tulosten perusteella vahva vaikuttamisen halu, mutta vastaajat kokivat sen käytännössä toteutuvan tutkimusajankohtana liikaa vain yksittäisten työntekijöiden toimesta. Tuloksissa nousi esiin myös vaikuttamistehtävän joukkovoiman puute sekä se, että vaikuttamistehtävään orientoidutaan liikaa yhteiskunnallisten epäkohtien kautta. Heinonen tulkitsi myös, että kehittämällä ja lisäämällä sosiaalityön vaikuttavuuden arviointityökaluja sosiaalityöntekijöiden vaikuttamishalu saattaisi kasvaa. Tämän lisäksi mittaukseen perustuvat kehittämisen teesit olisivat mahdollisesti helpommin myös kunnallisen hyvinvointipolitiikan johdon sekä luottamustehtävissä toimivien ymmärrettävissä. (Emt., 122–123.)

4 TUTKIMUKSEN AINEISTO JA MENETELMÄT

Salonen kuvaa kuinka termi ”ihmistieteet” on vakiintunut tarkoittamaan humanististen sekä yhteiskunnallisten tieteiden yhteisnimitystä. Salonen toteaa ihmistieteiden tutkimuksessa päämääränä olevan ”praksis”. Tällä hän tarkoittaa käytäntöä tai todellisuutta, jolle ihminen arjessaan antaa merkitystä ja arvoa. (Salonen 2015, 14.) Todellisuuden tai käytännön ulottuvuutta on toisinaan haastavaa tutkia, sillä sitä ei välttämättä pysty analysoimaan fyysisesti ja konkreettisesti, kuten esimerkiksi käsin tunnustelemalla tai mikroskoopilla tutkimalla. Jotta praksista voidaan tutkia, tarvitaan kulttuuriesine. Kulttuuriesineeksi voidaan kutsua esim. ilmiötä, yhteisöä, tapahtumaa tai esinettä, mille ihminen on antanut merkityksen. Kulttuuriesineeksi voidaan kutsua vaikkapa ajokorttia, kommunistista yhteiskuntaa, tenniskenttää, Harry Potteria tai Joukahaista. Salosen (2015, 14–15) tulkinnan mukaan kulttuuriesine tutkimuskohteena voi fyysisessä mielessä olla tutkimuksen kohteena kuten luonnonesinekin. Ero tutkimisessa muodostuu tutkimusongelman määrittelystä ja metodologisista valinnoista. Metodien avulla tutkimuskohde voidaan kohdata ja analysoida tai niitä käyttämällä tutkimusaiheesta tai -aineistosta voidaan havaita ja tiedostaa jotain tutkimuskohteeseen olennaisesti liittyvää. (Emt., 16–17.) Kulttuuriesinettä tutkittaessa on huomioitava, että juuri kulttuuriesineen arvo muodostaa sen merkityksen, toisin kuten tutkittaessa luonnontieteen todellisuutta, jolloin tutkimuskohde pyritään nimenomaan erottamaan arvomerkityksestään. (Emt., 18.)

Tässä opinnäytetyössä on sekä määrällisiä että laadullisia elementtejä. Opinnäytetyön empiirinen osuus rakentuu kunnanvaltuutetuille osoitetun kyselylomaketutkimuksen vastauksina saadusta aineistosta. Koska tarkoituksena on tutkia tietyn kohderyhmän omia kokemuksia ja näkemyksiä, soveltuu Survey-tutkimus tutkimusstrategiana siihen hyvin.

”Strategian lähtökohtana on tiettyjen ilmiöiden, ominaisuuksien tai tapahtumien yleisyyden, esiintymisen, vuorovaikutuksen tai jakautumisen selvittäminen (JYU koppa 2015).”

Kyselyllä toteutettavasta tutkimuksesta ei etukäteen voi sanoa, saadaanko lopulta aineisto, joka riittää edustavaksi otokseksi perusjoukosta ja sen vuoksi tulosten tilastolliseen tulkitsemiseen. Lähtökohtana oli se, että määrällisestä aineistosta tehdään vähintään kuvaileva tilastoanalyysi. (KvantiMOTV 2016.) Maxwell katsoo Raunion (2014, 194–195) mukaan, että määrällisellä tiedolla on mahdollista tunnistaa uskomusten, käsitysten tai tekojen moninaisuutta tutkitussa ryhmässä. Sillä on mahdollisuus myös systemaattisesti tuoda esiin sellaista moninaisuutta, joka muuten jäisi huomaamatta. Toisaalta on myös

vaarana, että saatua systemaattista tietoa yleistetään liikaa suhteessa käsiteltävänä olevaan asiayhteyteen. (Emt., 195.)

Sisällytin kyselylomaketutkimukseen myös joitain kysymyksiä avoimella vastauskentällä. Avointen vastausten analysointi laadullisesti eteni rinnakkain määrällisen aineiston analyysin kanssa sisällönanalyysin eri menetelmin. Sisällönanalyysin kautta oli mahdollista vahvistaa myös tutkimuksen luotettavuutta, sillä vastausten määrä jäi melko pieneksi. Kyselylomakkeessa oli myös joitain samaa asiaa mittaavia kysymyksiä, joiden kautta oli mahdollista tarkistaa asetettujen mittareiden yhtenäisyyttä sekä muodostaa summamuuttujia (Alkula ym. 1995, 100—105; Fink 2003, 113; Kananen 2011, 120, 126). Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi kirjasin ylös jokaisen työvaiheen mahdollisimman tyhjentävästi.

Opinnäytetyön tekeminen ajoittui vuodelle 2016 siten, että alustava kirjallisuuteen sekä taustatietoon perehtyminen sekä kyselylomakkeen muotoilu tapahtuivat vuoden alkupuoliskolla. Kysely julkaistiin 6.6.2016 ja pyysin vastauksia 30.6.2016 mennessä. Määrällinen sekä laadullinen aineiston analyysi osui elokuuhun 2016 ja opinnäytetyön lopullinen kirjoitusprosessi asetui syys–lokakuulle 2016.

4.1 Survey-tutkimus

Alkula, Pöntinen ja Ylöstalo (1995, 118) totesivat noin 20 vuotta sitten kysely- ja haastattelumenetelmien jo vakiinnuttaneen asemansa yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Tänä päivänä tilanne tuskin on muuttunut. Internetin ja sähköisen asioimisen kehittyminen ovat tuoneet kyselytutkimukset entistä vaivattommaksi ja helpommaksi toteuttaa. Sapsfordin (2007, 3—4) mukaan Survey-tutkimuksella voidaan paitsi laskea tiettyjä väestön ominaisuuksia, myös selvittää sekä kuvata sitä, millaista väestön elämä on. Oleellista metodissa on strukturoitu kysymyslomake, joka voidaan toimittaa vastaajalle täytettäväksi tai täyttää haastattelun perusteella. Survey-tutkimuksessa pääpainoa ei aseteta sille, hankitaanko aineisto tutkijan kannalta välittömässä vai välillisessä kontaktissa vastaajaan vaan merkityksellistä on se, että vastaajat vastaavat samoihin kysymyksiin. (Alkula ym. 1995, 118; Fowler 1993, 58; Sapsford 2007, 14.) Tämä kyselytutkimus toteutettiin Internet-kyselynä. Verkossa toteutettava kysely noudattaa pääosin kaikkia niitä lainalaisuuksia, joita voidaan katsoa sisältyvän muillakin tavoilla toteutettaviin kyselyihin, joissa tutkija ei ota suoraa kontaktia vastaajaan. Kysymykset tulee kuitenkin muotoilla mahdollisimman yksiselitteiseksi, sillä vastaaja ei voi tarkentaa

kysymystä tutkijalta kyselylomaketta täyttäessään. Kysymystekstin tulee olla ymmärrettävää ja kysymysten asettelussa on otettava huomioon kulttuuriset ja yhteiskunnalliset tekijät. Kysymysten tulee myös vastata siihen, mitä tutkimuksessa on tarkoitus mitata. Tämän vuoksi tutkimuskäsitteiden operationalisointiin tuli kiinnittää erityistä huomiota kyselylomaketta laadittaessa. (Alkula ym. 1995, 68, 120—121, 137; Fowler 1993, 69—72; Fink 2003, 103—105; Sapsford 2007, 13, 17—19.)

Tässä kyselytutkimuksessa kartoitin vastaajien mielipidettä ja kokemusta käsiteltävistä asioista. Vaikka vastaaja tosiasiallisesti tietäisi kuntansa järjestävän erästä tiettyä palvelua, tulkitsin kyselylomakevastauksen kuitenkin vastaajan mielipiteeksi. Suljetuissa kysymyksissä vastaajat saivat vastausvaihtoehdot, jotka poissulkivat toisensa. Kyselyssä oli sekä yksittäisiä kysymyksiä sekä kysymyssarjoja, joissa vastausvaihtoehdot olivat samanlaisia. Kyselyssä oli myös avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset yritin muotoilla mahdollisimman selkeiksi vastaajan näkökulmasta. (Alkula ym. 1995, 133–136; Fink 2003, 110, 112.)

Sosiaalitieteissä laadullisten ominaisuuksien mittaaminen määrällisellä menetelmällä ei ole ongelmatonta. Mittarin validiteetin ja reabiliteetin arviointi on hankalaa, sillä käsitteet ovat usein abstrakteja. Vaikka tutkija olisi operationaalisoinut mittaamansa käsitteen omassa mielessään kuinka hyvin, voi olla mahdollista, että vastaajan tulkinta käsitteestä on täysin toinen. Arkikielessä tuttujen käsitteiden merkitys voi olla moniulotteinen. Vastaajien kohdalla ei voida todentaa, onko tämä täyttänyt kyselyn valitsemalla satunnaisia vastauksia vai ilmaisemalla aitoja mielipiteitään. Toistettaessa samaa mittausta edellisen mittauksen myötä tullut käsitys voisi vaikuttaa vastaajan vastaukseen. Tavoitteena oli nyt ainakin pyrkiä minimoimaan tutkijasta johtuvat satunnaiset tai systemaattiset virheet muotoilemalla kyselylomakkeesta mahdollisimman asennevapaa ja pyrkimällä huolellisesti eliminoimaan mahdolliset aineiston tallentamisessa tapahtuvat inhimilliset virheet. (Alkula ym. 1995, 74–78; Fowler 1993, 139; Kärkkäinen & Högmander 2008, 21–24.)

”Keskustelu siitä, onko jollain tutkimusmenetelmällä saatu tieto totta vai ei, on sinänsä absurdia. Kaikkien päätelmien takana on yksi, monien joukosta valittu tulkinta. Hyvä tulkinta on aina totta. Mutta sitä ei tarvitse uskoa. Toinen tulkinta voi olla parempi.” (Kurkela ja Sauli 1998, 42.)

4.2 Kyselylomaketutkimus ja otanta

Kysely koski Suomen sosiaalilautakunnissa istuvia kunnanvaltuutettuja. Tutkimuksen perusjoukko siten oli suomalaisten sosiaalilautakunnissa istuvien kunnanvaltuutettujen määrä. Julkisten tilastotietojen myötä suomalaisten kuntien ja kaupunkien lukumäärä 31.12.2015 on jokaisen löydettävissä Internetissä, mutta kunnanvaltuutettujen lukumäärä koko Suomen mittakaavassa on haastavampi selvittää. Lisäksi jo varhaisessa vaiheessa suunnittelua totesin, että olisi erittäin hankalaa löytää jokaiselle suomalaiselle valtuutetulle sähköpostiosoite, minne kyselylinkki voitaisiin toimittaa. Kyselyn perusjoukkoa voitiin siis pitää äärettömänä. Otantamenetelmäksi valittiin yksinkertainen satunnaisotanta arpomalla 32 kuntaa, joiden kunnanvaltuutetut kutsutaan kyselyn otokseksi tai näytteeksi. Yksinkertaisessa satunnaisotannassa jokaisella havaintoyksiköllä on yhtäläinen mahdollisuus tulla valituksi. (Alkula ym. 1995, 110; Kananen 2011, 65; KvantiMOTV 2016.) Tämä tapahtui seuraavasti:

Tein ensin Google-hakukoneella haun hakufraasilla ”Suomen kaupungit väkiluvun mukaan”. Hakutuloksena päädyin Väestörekisterikeskuksen Internet-sivuille. Latasin sivuilta tiedoston Suomen virallisista asukaslukuista kunnittain aakkosjärjestyksessä 31.12.2015. Muunsin tiedoston ja tallensin sen taulukkolaskentaohjelmaan. Totesin, että Suomessa on ollut 317 kuntaa 31.12.2015. Tutkittuani kuntalistaan totesin, että Suomessa on vain kourallinen suuria kaupunkeja ja voidaan ajatella, että organisaatorakenteessaan nämä suuret kaupungit poikkeavat hyvin paljon muun kokoluokan suomalaisista kunnista ja kaupungeista. Rajasin tutkimuksen ulkopuolelle kaupungit, joissa oli 100000 tai yli 100000 asukasta (9 kpl). Jäljelle jäi 308 kuntaa. Rajasin tutkimuksen ulkopuolelle myös kunnat, joissa oli 3000 tai alle 3000 asukasta (83kpl) sillä perusteella, että näiden pienimpien kuntien sosiaalihuollon palveluita hoitaa ehkä kokonaisuudessaan 1–2 sosiaalityöntekijää, mikä luonnollisesti pakottaa soveltamaan myös itse toimintaa. Jäljelle jäi 225 kuntaa, joissa kussakin oli 31.12.2015 3001–99999 asukasta. Jaoin nämä kunnat asukasluvun perusteella edelleen neljään ryhmään, jotka nimesin kirjaimin.

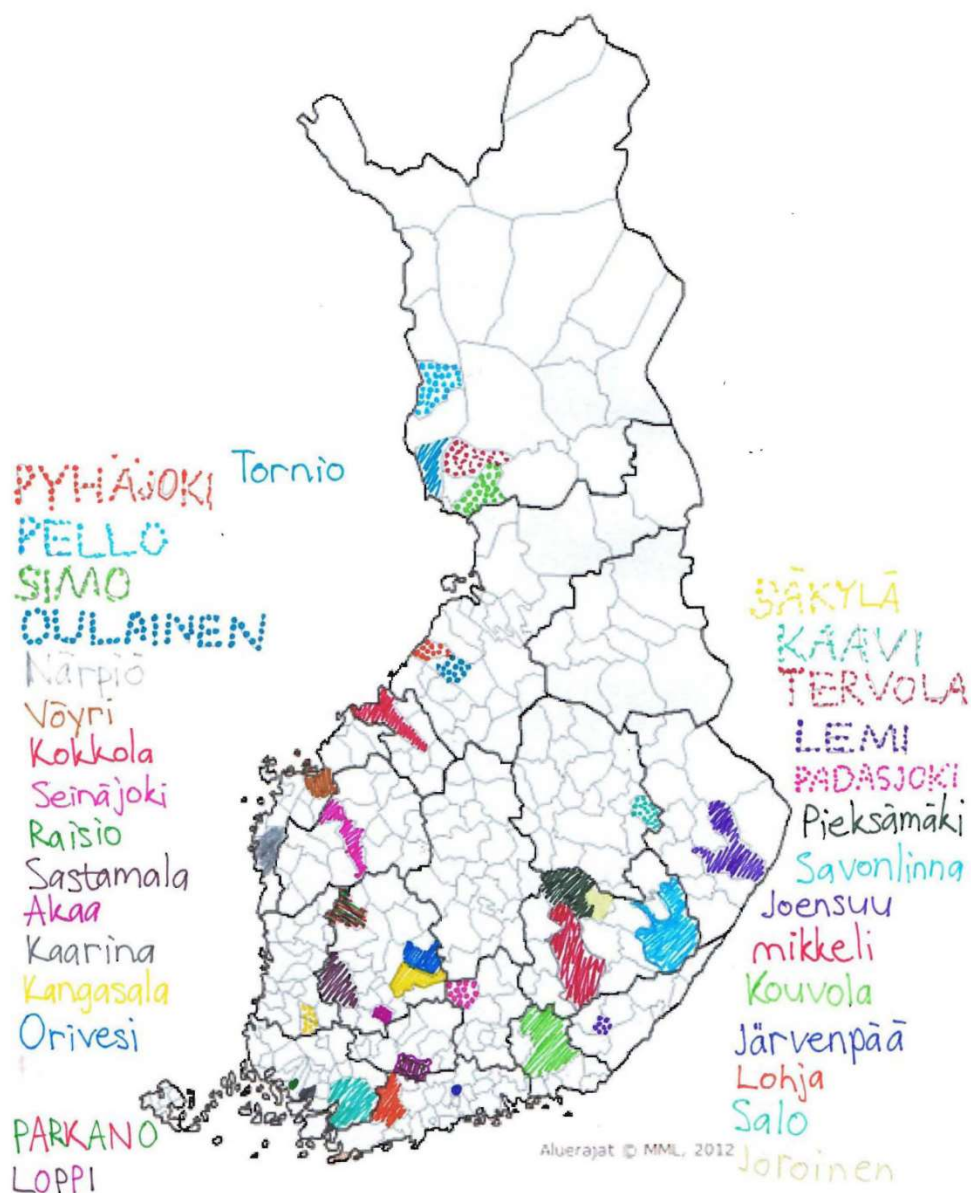
Ryhmä A) 17:sta oli 40000–99999 asukasta

Ryhmä B) 74:ssä oli 10000–39999 asukasta

Ryhmä C) 80:ssä oli 5000–9999 asukasta

Ryhmä D) 54:ssä oli 3000–4999 asukasta

Numeroin kunkin ryhmän kunnat erikseen Excel-taulukkoon numeroilla 1–X. Päädyin valitsemaan arpomalla kustakin neljästä ryhmästä 8 kuntaa tai kaupunkia, joiden kunnanvaltuutettuja haastetaan osallistumaan kyselytutkimukseen. Arpomisen toimitti tyttäreni, joka valitsi 8 numeroa kunkin ryhmän numerolistalta. Hän ei arpoessaan tiennyt, minkä nimiset kunnat tai kaupungit hän valitsi. Alla oleva kuva (KUVA 2) on niin ikään tyttäreni käsialaa. Kuvassa näkyy tutkimukseen arvotut kunnat sijoiteltuna Suomen kartalle. Kuvan perusteella voi havainnoida tutkimukseen osallistuvien kuntien maantieteellistä jakaumaa.

KUVA 2: Survey-tutkimukseen arvotut kunnat Suomen kartalla

Kohderyhmän tavoittamiseksi päädyin pyytämään apua kuntien sosiaalihuollosta vastaavien toimielimien puheenjohtajia. Tutkimuksesta kertovan saatekirjeen (LIITE 1:

Kirje puheenjohtajille.) myötä puheenjohtajia pyydettiin jakamaan kyselytutkimuslinkki (LIITE 2: Kirje kunnanvaltuutetuille [kyselylinkki].) oman lautakuntansa jäsenille vastattavaksi. Perusjoukon äärettömyyttä puolsi myös tämä ratkaisu, sillä tutkijana en mitenkään voinut etukäteen tietää, kuinka moni puheenjohtajista reagoi sähköpostitse tulleeseen pyyntöön. Puheenjohtajien nimet ja sähköpostiosoitteet selvitin kuntien Internet-kotisivuilta. Aivan kaikki kunnat eivät esitelleet lautakuntiansa kokoonpanoja kotisivuilla. Näiden kuntien osalta toimitin saatekirjeen kunnan kirjaamon osoitteeseen. Lähetin kyselykutsun kolme kertaa (6.6.2016; 13.6.2016; 20.6.2016) siten, että ns. muistutuskerroille viesti lähti vain niille, jotka kyselyyn eivät aikaisemmillä kerroilla olleet reagoineet.

Kaiken kaikkiaan kunnat, joita haastettiin kyselytutkimukseen edustavat n. 14,2%:a ryhmien A–D yhteenlasketusta 225 kunnasta. Tutkimuksen kohteeksi valikoituneiden kuntien luettelo sekä esittely on edempänä (luku 4.3). Päätelin alustavasti, että mikäli valituissa 32 kunnassa kussakin on noin 10 lautakuntajäsentä, kyselyyn saadaan parhaimmillaan 320 vastausta. Oletuksena oli myös, ettei kaikki otokseen valitut välttämättä tule edes saamaan kyselylinkkiä, sillä linkin jakamisesta ovat vastuussa lautakuntien puheenjohtajat, jotka ovat erilaisia tietokoneen käyttäjiä, elävät kyselylinkin lähettämishetkellä eri tavalla kiireisessä elämäntilanteessa ja varmasti kokevat tämän tyyppiset kyselypyynnöt keskenään eri tavalla tärkeäksi tai vähäpätöiseksi. Saatekirjeen pyrkimyksenä oli herättää puheenjohtajien mielenkiinto käsiteltävää asiaa kohtaan ja sen myötä jakaa kyselylinkkiä eteenpäin (Sapsford 2007, 46).

Kyselylomake rakentui pala palalta taustatietoon, lainsäädäntöön ja menetelmäkirjallisuuteen tutustumisen rinnalla. Hain Survey-tutkimukseen soveltuvalla kysymyksenasettelulle tuntumaa myös tutustumalla Yhteiskunnallisessa tietoarkistossa jo oleviin Survey-tutkimusten kysymyksiin. Loin lomakkeen raakaversioon taulukkolaskentaohjelmaan, missä kysymysten järjestystä oli helppo muuttaa ja missä kysymyksiä voi poistaa ja muokata kätevästi ilman koko asetteluun muokkaamista. Taulukkolaskentaohjelmaan kootun aihion ja saamieni kommenttien perusteella loin ensin harjoituskyselyn ja myöhemmin varsinaisen kyselyn Webropol-alustalle. Varsinaiselle kyselylle loin linkin, joka lopulta toimitettiin vastaajille. Jotta en pyrkisi vaikuttamaan tavalla tai toisella sähköpostin vastaanottajien ajatuksiin tutkimuksesta, lähetin kyselyyn liittyvät viestit yliopiston sähköpostiosoitteestani enkä siviiliosoitteestani, joka jo domain-tunnuksen osalta olisi voinut yhdistää sähköpostiviestin sosiaali- ja terveystieteen yksityiseen

palveluntuottajaan. Kyselytutkimukseen vastattiin Internetissä ja saatu aineisto oli heti digitaalisessa muodossa. Kyselylomakkeen demografisina taustatietoina kysyttiin vastaajan sukupuolta, syntymävuotta, koulutusta, ammattia, työmarkkina-asemaa, muita julkisia edustuksia sekä vastaajan kuntaryhmää ja roolia lautakuntatyöskentelyssä. Kyselyssä esiintyy sekä nominaali-, järjestys- että välimatka-asteikollisia muuttujia. (Kärkkäinen & Högmander 2008, 19–20.) Puheenjohtajille sekä vastaajille lähetetyt kyselykutsut ovat opinnäytetyön liitteenä (LIITE 1 ja LIITE 2). Lisäksi liitteistä löytyy Webropol-alustalta tulostettu kyselylomake (LIITE 3).

4.3 Tutkimuksen aineistona käytettävien kuntien esittelyt

4.3.1 Ryhmä A, 40000–99999 asukasta

Ryhmässä A on yhteensä 17 kuntaa. Numeroin kunnat taulukkolaskentaohjelmaan suurimmasta pienimpään listaksi väestömäärän 31.12.2015 perusteella juoksevin numeroin 1–17, mistä tyttärelleni annoin tehtäväksi kertoa kahdeksan numeroa. Hän arpoi tutkimuksen osallistuviksi kunniksi numerot: 1 (Kouvola), 17 (Järvenpää), 14 (Lohja), 8 (Seinäjoki), 3 (Joensuu), 9 (Mikkeli), 11 (Salo) ja 13 (Kokkola).

Kuntaorganisaation sisällä sosiaalihuollon hallinto sekä palvelut löytyvät Kokkolasta, Salosta, Joensuusta, Mikkelistä, Järvenpäästä ja Seinäjoelta, joissa istuu kunnallinen sosiaali- ja terveyslautakunta (Kokkolan kaupungin kotisivut 2016; Salon kaupungin kotisivut 2016; Järvenpään kaupungin kotisivut 2016; Seinäjoen kaupungin kotisivut 2016). Joensuun sekä Mikkelin seuduilla sosiaali- ja terveyslautakunta huolehtii samalla myös seudullisen yhteistoiminta-alueen päätöksenteosta. (Joensuun kaupungin kotisivut; Mikkelin kaupungin kotisivut 2016.) Perusturvalautakunta päättää sosiaalihuollon hallinnonalan asioista Lohjalla (Lohjan kaupungin kotisivut 2016). Kouvolan kaupungissa perusturvaan ja hyvinvointiin liittyvät julkiset palvelut sekä niiden hallinto on järjestetty perinteistä poikkeavalla tavalla, sillä ns. elinkaarimalli on palveluiden rakenteisen järjestämisen lisäksi sisällytetty myös päätöksenteko-organisaatioon. Kouvolassa istuu kolme hyvinvointiin liittyvää lautakuntaa: Lasten ja nuorten, aikuisväestön sekä ikäihmisten lautakunnat. (Kouvolan kaupungin kotisivut 2016.)

4.3.2 Ryhmä B, 10000–39999 asukasta

Ryhmässä B on yhteensä 74 kuntaa. Numeroin kunnat taulukkolaskentaohjelmaan suurimmasta pienimpään listaksi väestömäärän 31.12.2015 perusteella juoksevin numeroin 1–74, mistä tyttärelleni annoin tehtäväksi kertoa kahdeksan numeroa. Hän arpoi tutkimuksen osallistuviksi kunniksi numerot: 17 (Raisio), 5 (Savonlinna), 15 (Sastamala), 19 (Tornio), 9 (Kaarina), 10 (Kangasala), 38 (Pieksämäki) ja 41 (Akaa).

Savonlinnan, Kaarinan sekä Pieksämäen kaupunkien käytäntönä on huolehtia sosiaalihuollon palveluista ja päätöksenteosta itsenäisesti perusturvalautakunnan antamien ohjeiden mukaan (Kaarinan kaupungin kotisivut 2016; Pieksämäen kaupungin kotisivut 2016; Savonlinnan kaupungin kotisivut 2016). Tornion kaupunki liittyy edellä mainittujen kuntien listaan sillä erotuksella, että hallinnonelimen nimi on sosiaali- ja terveyslautakunta (Tornion kaupungin kotisivut 2016). Edelleen, itsenäinen hallintokäytäntö on myös Raisiossa, Kangasalla ja Akaassa, mutta nämä kaupungit tuottavat yhteistoiminta-alueen tavoin samalla pienemmän naapurikuntansa sosiaalipalvelut. Raisiossa istuu sosiaali- ja terveystalveluiden lautakunta, Kangasalla sosiaali- ja terveyslautakunta ja Akaassa perusturvalautakunta. (Akaan kaupungin kotisivut 2016; Kangasalan kaupungin kotisivut 2016; Raision kaupungin kotisivut 2016.) Sastamalassa sosiaalihuollon asiat hoidetaan lähikuntien kanssa muodostetun yhteistoiminta-alueen toimesta, yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveyslautakuntaan valitaan jäsenet kustakin yhteistyökunnasta (Sastamalan kaupungin kotisivut 2016).

4.3.3 Ryhmä C, 5000–9999 asukasta

Ryhmässä C on yhteensä 80 kuntaa. Numeroin kunnat taulukkolaskentaohjelmaan suurimmasta pienimpään listaksi väestömäärän 31.12.2015 perusteella juoksevin numeroin 1–80, mistä tyttärelleni annoin tehtäväksi kertoa kahdeksan numeroa. Hän arpoi tutkimuksen osallistuviksi kunniksi numerot: 48 (Vöyri), 10 (Orivesi), 15 (Hanko), 32 (Oulainen), 47 (Parkano), 26 (Loppi), 78 (Joroinen) ja 11 (Närpiö).

Vöyrin sekä Lopen kunnissa ja Hangon sekä Oulaisten kaupungeissa sosiaalihuollon palvelut ja hallinto tuotetaan itsenäisesti, toimintaa ohjaa Vöyrillä peruspalvelulautakunta ja Lopella, Hangossa sekä Oulaisissa perusturvalautakunta (Hangon kaupungin kotisivut 2016; Lopen kunnan kotisivut 2016; Oulaisten kaupungin kotisivut 2016; Vöyrin kunnan kotisivut 2016). Oriveden kaupunki ostaa sosiaalihuollon palvelut Tampereelta, ja tätä

tarkoitusta varten on luotu yhteistoiminta-alue. Orivedellä toimii kuitenkin edelleen sosiaali- ja terveystoimintajärjestö, minkä tehtävänä on valmistella, seurata, kehittää ja koordinoita sosiaali- ja terveystoimintajärjestöön liittyviä julkisia palveluita. (Oriveden kaupungin kotisivut 2016.) Parkanon kaupunki hallinnoi omia sosiaalihuollon palveluita, hallinnonelinimen nimi on perusturvalautakunta. Kunta tuottaa kuitenkin samalla myös pienemmän naapurikunnan sosiaalihuollon toimet yhteistoiminta-alueella. (Parkanon kaupungin kotisivut 2016.) Joroisten kunnan sosiaalihuollon toimintajärjestöön kuuluvat tehtävät hoitaa yhdessä suuremman naapurikunnan kanssa muodostetun yhteistoiminta-alueen perusturvalautakunta (Joroisten kunnan kotisivut 2016). Närpiön kunnasta löytyy niin ikään perusturvalautakunta, mutta sen tehtävänä tuottaa sosiaalipalvelut, mitkä rannikolla olevien kuntien perustama kuntayhtymä on tilannut. Kuntayhtymä siis vastaa Närpiön kunnan sosiaalipalveluista ja ostaa ne omistajakunniltaan. (Närpiön kunnan kotisivut 2016.)

4.3.4 Ryhmä D, 3000–4999 asukasta

Ryhmässä D on yhteensä 54 kuntaa. Numeroin kunnat taulukkolaskentaohjelmaan suurimmasta pienimpään listaksi väestömäärän 31.12.2015 perusteella juoksevin numeroin 1–54, mistä tyttärelleni annoin tehtäväksi kertoa kahdeksan numeroa. Hän arpoi tutkimuksen osallistujiksi kunniksi numerot: 49 (Padasjoki), 50 (Lemi), 43 (Simo), 32 (Pello), 45 (Pyhäjoki), 46 (Tervola), 47 (Kaavi) ja 15 (Säkylä).

Padasjoen kunnan perusturvapalvelut on järjestetty vuodesta 2009 lukien yhdessä lähikuntien kanssa muodostamalla Päijät-Hämeen läntinen perusturvapiiri, jolla on yhteinen Hollolan kunnan organisaatioon kuuluvaa perusturvalautakunta (Padasjoen kunnan kotisivut 2016). Niin ikään Lemmin kunta on siirtänyt vuonna 2009 alussa sosiaalihuollon palvelut ja hallinnon kokonaan Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimintajärjestöön (Eksote) (Lemin kunnan kotisivut 2016). Myös Simon kunnassa on päädytty tuottamaan sosiaalipalvelut osana suurempaa kokonaisuutta, Oulunkaaren kuntayhtymässä (Simon kunnan kotisivut 2016). Pyhäjoen ja lähikuntien yhdessä muodostaman kuntayhtymän nimi puolestaan on Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä, missä hallintovastuu on kuitenkin jokaisella osallistujakunnalla itsellään (Pyhäjoen kunnan kotisivut 2016). Pieni pohjoinen Pellon kunta järjestää edelleen itse sosiaalihuollon palvelunsa, sosiaalihuollon asioista vastaa siellä hyvinvointilautakunta (Pellon kunnan kotisivut 2016). Tällä perinteisellä tavalla hallinnoida ja järjestää sosiaalihuollon palvelut toimivat myös

Tervolan kunta, missä asioista päättää sosiaali- ja terveyslautakunta ja Kaavin sekä Säskylän kunnat, missä hallinnonelimen nimi on perusturvalautakunta (Kaavin kunnan kotisivut 2016; Säskylän kunnan kotisivut 2016; Tervolan kunnan kotisivut 2016).

4.4 Aineiston analyysi ja siinä käytetyt mittarit

Jo otokseen valikoituneiden kuntien kotisivuihin tutustuessani aloitin aineiston tallennuksen analyysia sekä kyselylomakelinkin lähettämistä varten taulukoimalla kuntien yhteystiedot, kuntamuodon sekä sosiaalihuollon asioista vastaavan hallinnonelimen sekä sen puheenjohtajan nimen taulukkolaskentaohjelmaan. Taulukossa oli jo otoksen hakemisen vaiheesta ennestään tallennettuna kunnanumero, kunnan sijointi väkiluvun mukaan koko kuntalistassa sekä kunnan sijointi väkiluvun mukaan otokseksi valikoituneiden kuntien kuntaryhmissä (A–D).

Määrällisen aineiston operationalisoimiseen ja mittarien rakentamiseen löytyy lukuisia eri tapoja. Mittareiden rakentaminen laadullisille abstrakteille käsitteille on tärkeä työvaihe, joka on harvoin helppoa. Koska laadulliset käsitteet ovat uniikkeja, tulee mittareiden rakentamisessa tämä ottaa huomioon, toisin kuin olisi esimerkiksi ennalta yleisesti määriteltyjä käsitteitä mitattaessa. Saamani käsityksen mukaan seuraavassa esitetty tapa on yksi monista, joskin tutustumani menetelmä- ja metodikirjallisuuden perusteella harvemmin käytetty tapa mittareiden rakentamiseksi ja aineiston käsitteellistämiseksi. Tutkimuksessa on tarkoitus mitata vastaajien mielipidettä, kokemusta ja käsitystä käsiteltävästä asiasta, eikä esimerkiksi kartoittaa tai selvittää minkään kunnan virallista kantaa tutkittavaan asiaan. Tutkimustehtävän ja tutkimuskysymysten käsitteellistämiprozessissa päädyin seuraavaan karkeaan jakoon Ilmosen (1992, 2, 4, 144) esittämän rakenteen pohjalta. Mittaan tutkimuksessa toiminta-asenteita ja toisaalta toteutuvaa toimintaa. Kyselyllä saatavalla aineistolla vastattiin seuraaviin käsitteisiin:

Julkisen sosiaalihuollon tehtävien, palveluiden, ja niihin kohdistuvan päätöksenteon toteutuminen

-Oma toiminta

-Lautakunnan toiminta

-Kunnan toiminta

-Perehdytystoiminta

Vastaajien käsitys toimintaorientaatiosta, osaamisesta ja kehittämisestä

- Oma osaaminen ja toimintaorientaatio
- Lautakunnan osaaminen ja toimintaorientaatio
- Toiminnan kehittäminen ja kehittämisorientaatio

Kyselylomakkeen testaamiseksi pyysin apua opiskelijaryhmältäni laittamalla linkin kyselytutkimukseen Facebookissa olevaan suljettuun ryhmäämme 26.5.2016. Lisäksi postitin samassa yhteydessä linkin testattavaksi 30:lle ystävälleni, jotka toimivat joko sosiaalihuollon tehtävissä tai kuntapoliitikkoina. Sain testikyselyyn yhteensä 62 vastausta sekä 38 erinomaisen hyvää ja osin todella laajaa kommenttia sisältäen sekä sisällöllisen osan, että rakenteellisen hienosäädön vinkkejä. Kommenttien ja omien havaintojeni pohjalta muunsin kyselylomaketta paitsi käyttökelpoisemmaksi myös sisällöllisesti selkeämmäksi. Kysymysten määrän osalta testikysely sai kahtia jakautunutta palautetta. Toisaalta kysely oli koettu liian pitkäksi, mutta osa vastaajista ilmaisi, että kysymyksiä olisi voinut olla lisääkin. Tämä mahdollisesti selittyy sillä, että jälkimmäistä palautetta antoi kuntapoliitikkoina toimivat henkilöt, jotka saattoivat innostua aiheesta enemmän verrattuna opiskelija- tai työtovereihini. Luodessani palautteen ja harkintani pohjalta varsinaista kyselylomaketta, päädyin lopulta kuitenkin poistamaan joitain kysymyksiä lomakkeen lyhentämiseksi.

4.4.1 Määrällinen analyysi

Varsinainen kysely julkaistiin Webropol-työalustalla 6.6.2016 ja vastausaika oli 30.6.2016 saakka. Kyselyn peruserä vietiin Excel-tilukkolaskentaohjelmaan, missä manuaalisesti siirsin avointen kysymysten vastaukset toiseen dokumenttiin sisällönanalyysiä varten ja muunsin avointen kysymysten muuttujat matriisissa numeeriseen muotoon [0=eivastaus; 1=vastattu]. Muokattu Excel-matriisi vietiin SPSS-ohjelmaan (aluksi versio 22., myöhemmin versio 24.), minkä perusteella SPSS-ohjelma loi automaattisesti perusoletuksin varustetun kyselyn mukaisen tallennuspohjan. Tässä vaiheessa kävin muuttujat läpi ja korjasin tarvittaessa muuttujan ominaisuudet tallennuspohjaan muuttuja kerrallaan. Poistin Webropol-alustan itsekseen luomat muuttujat (vastauksen ajankohta ja vastaajan sähköpostiosoite), vastaajan sähköpostiosoitetta ei kyselyssä kysytty. Muutin monivalintakysymykset numeeriseen muotoon. (Karhunen ym. 2011.)

Ryhmittelin taustamuuttujia uudelleen analyysin strukturoimiseksi. Ikäryhmä-muuttuja muodostui ensin luomalla vastaajan syntymävuoden perusteella ikä-muuttuja ja sen jälkeen luokittelemalla tämä muuttuja kolmeen eri ikäryhmään. Analyysin edetessä oli myös ryhmiteltävä taustamuuttuja ”kuntaryhmä” uudelleen, sillä kahdesta pienimmästä tutkimukseen osallistuneesta kuntaryhmästä tuli huomattavasti vähemmän vastauksia verrattuna muihin kuntaryhmiin. Mikäli alkuperäiset neljä kuntaryhmää olisi käytetty kaikissa analyysin vaiheissa, olisi yhden kuntaryhmän vastaajien anonymiteetti ollut mahdollisesti uhattuna. Tilanteissa, joissa alkuperäinen kuntaryhmäluokitus (4 kpl) piti hylätä, käytin uudelleenluokiteltua kuntaryhmämuuttujaa. Uudelleenluokitellussa kuntaryhmämuuttujassa ryhmät A ja B olivat ennallaan, mutta ryhmät C ja D yhdistettiin uudeksi ryhmäksi CD. Hylkäsin vastaajien koulutus pohjaa käsittelevän muuttujan kokonaan analyysistä perustuen saatujen vastausten pieneen määrään, vaikka vastausten vaihtelua koulutustasoon nähden olisi ollut enemmän kuin mielenkiintoista tarkastella. Analyysissä oli siten tyydyttävä vaihteluun ammatin joko ollessa sosiaali- tai terveysalalla tai vaihtoehtoisesti kaikilla muilla paitsi näillä aloilla.

Tulkitsin vastaajien käsitystä ja kokemusta summamuuttujien (LIITE 4) avulla. Summamuuttujien muodostamiseksi käänsin osan kyselyvastauksista siten, että jokainen mielipidettä mittaava muuttuja on samansuuntainen. Samassa yhteydessä koodasin ”en osaa sanoa” -vaihtoehdon nolaksi ja ohjasin ohjelman sijoittamaan mahdolliset puuttuvat vastaukset tähän luokkaan. (Alkula ym. 1995, 45, 145—148; Fowler 1993, 123—125.) Summamuuttujat kuvaavat siihen valittujen muuttujien ns. osamittareiden ryhmäkeskiarvoja ja on muistettava, että tässä suhteessa kokonaismittari on yksiulotteinen. Tässä yhteydessä pidin kuitenkin summamuuttujien muodostamista olennaisena, sillä olin tutkijana kiinnostunut enemmän asioiden välisistä vuorovaikutussuhteista kuin suorista yksittäisten asioiden välisistä kausaalisuhteista. Tarkastelin summamuuttujien vaihtelua demografisiin taustamuuttujiin yksisuuntaisen varianssianalyysin avulla sekä em. muuttujien keskinäistä lineaarista riippuvuutta korrelaatiokertoimin. Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimen avulla on mahdollista testata myös muiden, kuin välimatka-asteikollisten muuttujien korrelaatiota. Se perustuu muuttujille muodostettujen sijalukujen tarkastelulle. Huomioitavaa riippuvuuksien tarkastelussa oli, että tuloksena voi saada tiedon tilastollisesti merkitsevää lineaarisesta riippuvuudesta, mutta muuttujien välistä kausaalisuhdetta tulos ei selitä. Tuloksen perusteella ei siis voida tulkita kumpi muuttujista aiheuttaa riippuvuuden. (Alkula ym.

1995, 78–79, 100, 101; KvantiMOTV 2016; Karhunen ym. 2011; Kärkkäinen & Högmänder 2008, 56–57; Sapsford 2007, 184–185, 191, 199–201.)

Webropol-työskentelyalusta itsessään mahdollistaa jo alustavien raporttien luomisen. Analysoin aineistosta SPSS-ohjelmaan muodostuvaa havaintomatriisia ristiintaulukoimalla, frekvenssijakaumia tutkimalla ja edellisiä graafisin esityksin tarkastelemalla aineiston yleiskuvan tavoittamiseksi, hahmottamiseksi ja kuvailemiseksi. Tähän tarkoitukseen luokittelin osan mielipideasteikollisista muuttujista uudelleen siten, että yhdistin ”samaa mieltä” olevat luokat yhdeksi luokaksi ja ”eri mieltä” olevat luokat omaksi yhteiseksi luokakseen. Näiden lisäksi kolmanneksi luokaksi jäi ”en osaa sanoa”-luokka, mihin yhdistettiin mahdolliset puuttuvat vastaukset. Analyysi oli exploratiivinen, toisin sanoen määrällisen tarkastelun ohella tutkin niitä teemoja, jotka aineistosta nousi esiin suhteessa tutkimustehtävään. (Alkula ym. 1995, 46–47; Karhunen ym. 2011, 40–43; Kärkkäinen & Högmänder 2008, 26–38.)

4.4.2 Laadullinen analyysi

Kyselylomakkeen (LIITE 3) kysymykset nro 15, 16, 19, 21 ja 24 olivat avoimia kysymyksiä. Kysymyksiin saadut vastauskommentit, joita yhteensä annettiin 93 kappaletta, siirsin omaan Excel-asiakirjaansa laadullista sisällönanalyysiä varten. Vastauskommentit olivat osin todella laajoja. Numeroin vastauskommentit järjestyslukuilla kysymyskohtaisesti (k.15 kommentit nro 1–11; k.16 kommentit nro 1–13; k.19 kommentit nro 1–24; k.21 kommentit nro 1–24 ja k.24 kommentit nro 1–21). Tutkimusraporttiin sisällytetyt suorat lainaukset olen numeroinut kaikkia saatuja kommentteja nousevalla juoksevalla numerolla 1–93. Sisällönanalyysin ensivaiheen toteutin vain lukemalla vastauskommentteja. Samalla mietin, mitkä aihealueet tulen nostamaan tutkimusraporttiin ja mikä osa aineistosta jätän käyttämättä. Laadullinen ja määrällinen aineiston analyysi tapahtui limittäin käytännössä samanaikaisesti. Tästä oli hyötyä sisällönanalyysin strukturoimisessa paitsi tutkimuskysymysten, myös tilastollisen analyysin tuloksina nousevien käsitysten pohjalta. Kysymyslomakkeen avoimilla kysymyksillä annetaan vastaajalle mahdollisuus kertoa se, mitä hänellä on todella mielessään, monivalintakysymysten kahlitessa vastaajan tiettyihin vaihtoehtoihin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 188). Onnekseni kyselyyn vastaajat olivat vastanneet myös avoimiin kysymyksiin. Avoimiin kysymyksiin tulleiden vastausten määrä ja myös vastausten moniulotteinen sisältö yllättivät minut positiivisesti. Sisällönanalyysi eteni

sekä abduktiivisesti että induktiivisesti (Hirsjärvi & Hurme 2004, 136). Avoimista vastauksista saadusta aineistosta pyrin analyysivaiheessa etsimään näkemyksiä tai aihealueita, jotka nimenomaan nousivat esiin vastaajien kirjoituksista. Toisaalta oli myös huomioitava, että avointen kysymysten asettelussa oli jo kysymyslomakkeen laadintavaiheessa ohjattu vastaajaa kommentoimaan tiettyä teemaa.

Asiayhteyksien teemoittelun lisäksi toteutin kategoria-analyysin. Jokinen kertoo, että etnometodologiselle kategoria-analyysille olennaista on se, että kategorioita tutkitaan elinympäristössään, eli kiinnittyneinä sinne missä niitä käytetään ja tuotetaan. Kategorisointi ei rajoitu – kuten yllä – ihmisen tai asiakkaan kuvailemiseen vaan niitä voidaan luoda ja käyttää esimerkiksi myös vuorovaikutuksen ja vallan voimankäyttötyökaluna, moraalien tuottajana, sosiaalisten ongelmaintiteettien luomiseksi, sosiaalisen järjestyksen luomiseen tai sekoittamiseen ja vaikkapa vain organisaatiokohtaisten käytäntöjen rakentamiseen. Pelkkä kategorisointi kuitenkin harvoin tuo itsessään hyötyä vaan kategorisoinnin perusteeksi tarvitaan usein määrittely, merkitys. (Jokinen 2012, 227–229, 265–266.) Kategorisoimalla aineistosta nousi kolme erilaista toimijatyyppejä sosiaalihuollon asioista päättävän lautakunnan jäseninä.

4.5 Eettiset kysymykset

Kävin keskustelun tutkimusluvasta opinnäytetyön ohjaajan kanssa. Tutkimuslupien hakemisen ei katsottu olevan tarpeellista, sillä tutkimuksen empiirinen osuus koostuu kyselystä, joka esitetään täysivaltaisille kunnallispoliitikkona toimiville aikuisille ihmisille. Kenenkään ei odotettu vastaavan kyselyyn, vaan jokainen voi vapaasti arvioida haluaako siihen osallistua. Otokseen tai näytteeseen arvotut henkilöt esittivät vastauksena omia käsityksiään kyselyssä esitettyihin kysymyksiin. Kysely pyrittiin rakentamaan niin, että yksittäisen vastaajan henkilöllisyyttä ei millään tavalla voitu selvittää pelkästään kyselylomakkeen vastauksien pohjalta edes pienimpien kuntien edustajien kohdalta. Tässä en ihan kaikilta osin onnistunut, sillä jouduin analyysivaiheessa yhdistelemään muuttujien luokkia anonymiteetin säilyttämiseksi. Niin ikään yksittäistä kuntaa tai kunnan virallista kantaa kysymyksissä esitettyihin aihealueisiin ei kysytty, eikä sitä voitu kyselyn tulosten perusteella muodostaa. Taustatietona kotikunnan osalta kerättiin vain tieto ryhmästä mihin vastaajan kotikunta kuuluu (kts. osio 4.3.). (Alkula ym. 1995, 295; Fowler 1993, 134.) Päädyn kuitenkin kohteliaisuusyistä lähestymään kyselyn otokseksi valittujen kuntien sosiaalihuollon asioista vastaavien lautakuntien puheenjohtajia sähköpostiviestillä. Viestin

tarkoituksena on tiedottaa kyselytutkimuksesta sekä pyytää ystävällisesti puheenjohtajilta apua kyselylinkin jakamisessa johtamansa lautakunnan jäsenille.

Vastaajat täyttivät kyselylomakkeen Webropol-alustan kautta Internetissä. Kun aineisto oli saatu, se koodattiin SPSS-ohjelmaan. Apuna käytettiin lisäksi taulukkolaskentaohjelma MS Exceliä sekä tekstinkäsittelyohjelma MS Wordia. Tallensin digitaaliset asiakirjat muistitikulle. Vastaajilta ei kysytty kyselyn yhteydessä lupaa käyttää aineistoa muuhun kuin tähän opinnäytetyöhön. Tämän vuoksi tuhoan tutkimusta varten kerätyn aineiston kohtuullisen ajan kuluttua opinnäytetyön valmistumisesta. Fowler (1993, 133) pitää eräänä Survey-tutkimukselle olennaisena eettisenä seikkana sitä, että vastaaja voi jättää väliin kysymyksen, mihin ei halua vastata. Tämä huomioitiin kyselyssä, sillä vastaaja sai jättää kysymyksen väliin. Vastaajalla oli lisäksi mahdollisuus selailla ja halutessaan muuttaa koko kyselyn täyttämisen ajan tarvittaessa myös jo edellisiin kohtiin antamia vastauksia. Tutkimussuunnitelmavaiheessa minua askarutti johtaako tämä valinnanvapaus siihen, että kyselyyn tulee kovin puutteellisia vastauksia. Huoli oli turha, sillä jokainen vastaaja oli vastannut jokaiseen monivalintakysymykseen. Lisäksi aloittelevan tutkijan iloksi valtaosa vastaajista antoi kommentin myös kyselyn avoimiin kysymyksiin. Olisi mukava tietää, mitä Fowler ajattelisi Internet-kyselyistä nykypäivänä. Fowlerin kirjoittaessa Survey-tutkimuksen metodiopasta vuonna 1993 verkkoalustalla tai yleensä Internetissä toteutuva tiedonhankinta on todennäköisimmin ollut kohtuullisen pienimuotoista.

Näkemykseni ennen kyselyn julkaisemista oli, että aineiston keruussa en pysty vaikuttamaan juuri millään tavalla vastaajien Internetissä antamiin vastauksiin. Sen sijaan oletin, että pystyn paljonkin vaikuttamaan siihen, kuinka moni lautakuntien puheenjohtajista päätyy jakamaan kyselyn lautakuntansa jäsenille vastattavaksi ja onnistunko vakuuttamaan puheenjohtajat tutkimuksen merkittävyydestä heidän oman intressinsä tai toimintansa kannalta katsottuna. Pyrkimykseni oli antaa sähköpostiviestillä sellainen vaikutelma kyselystä, joka ei ole virheellinen, eikä antaisi puutteellista tai huonoa vaikutelmaa. Toivoin tämän myötä, että kyselylinkki päätyisi käyttöön eikä puheenjohtajien sähköpostin roskakoriin. Oros oli arvottu ja arpaonni tällä kertaa toteutui niin, ettei oma asuinkuntani eikä tämänhetkinen työskentelykuntani ollut mukana otoksessa. Ajattelin tämän perusteella, että se minimoi itseltäni myös aineistoon vaikuttamisen mahdollisuuden jopa tiedostamattoman toiminnan tasolta ajateltuna. Kyselylomakkeen kysymykset oli tarkoituksella ja kärjistetyksi pyritty rakentamaan niin, että kyselyssä on sekä positiivisviritteisiä väitteitä että negatiivissävytteisiä väitteitä, joihin vastaajan tulee antaa

kantansa. Tämän asettelun katsoin myös kunnioittavan kyselyyn osallistuneita, sillä rakensin lomakkeen parhaan kykyäni ja saatavilla olevan avun mukaan mahdollisimman asennevapaaksi. Kysymysten laatimisessa käytin erityistä huolellisuutta, sillä oman työhistoriani vuoksi tiedän omaavani etukäteismielipiteitä siitä, miten kuntien lautakuntatyöskentely saattaa käytännössä toimia. Olen toiminut pitkään sosiaali- ja terveysalan yrittäjänä ja palveluntuottajana, ja tämän myötä sivusta seurannut yritykseni 162:n puitesopimuskumppanin sosiaalihuoltoa koskevaa päätöksentekoa ja toiminnan organisointia. Erityisenä mielenkiinnon kohteenani on ollut kuntien tapa toteuttaa julkisia hankintoja sosiaalihuollon asumis- ja laitospalveluissa.

5 SOSIAALILAUTAKUNTAKYSELY 2016; TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Tulostiivistelmä

Tutkimuksen empiirisen osuuden tarkoituksena oli kuvata ja kartoittaa sosiaalilautakuntien jäsenten näkemyksiä ja kokemuksia oman kuntansa toiminnasta sosiaalihuollon asioissa. Hain tätä tietoa kysymällä vastaajilta, kuinka he kokevat kuntansa ja lautakuntansa toimivan eri tehtävissä oman kokemuksensa perusteella. Kyselyssä oli myös oman toiminnan arvioinnin osuus. Avoimien kysymysten kautta vastaajat saivat halutessaan tarkentaa jo antamiaan vastauksia. Kokosin tutkimuksen päätulokset seuraaviin kuvioihin (KUVA 3; KUVA 4). Kuvioissa näkyy tulosten yhdistelmä analyysin määrällisestä ja laadullisesta osuudesta. Avaan tuloksia tarkemmin seuraavissa alaluvuissa.

<p>Tutkimuskysymys 1: Miten sosiaalilautakunnan jäsenet kokevat sosiaalihuollon tehtävien, palveluiden ja niihin kohdistuvan päätöksenteon toteutuvan kunnissa ja miten he katsovat, että niitä tulisi kehittää?</p>
<p>Palvelut toteutuvat kunnissa tyydyttävästi. Palveluita on kohtuullisessa ajassa saatavilla ja niitä on viime vuosina kehitetty. Vastausten perusteella erityisesti moniammatillisia palveluita on kehitetty</p>
<p>Kunnan päätöksenteossa ei kuunnella tarpeeksi sosiaalihuollon ääntä. Sosiaalihuolto koetaan menoeräksi. Sosiaalihuolto saattaa kuitenkin toimia hyvin "kunnan toiminnasta huolimatta".</p>
<p>SOTE-uudistus herättää epävarmuutta ja pelkoa. Moni kokee, että kaikki mitä on juuri rakennettu – tuhotaan toisten toimesta.</p>
<p>Palveluita tulisi kehittää rakentamalla keskusteluforumeita kuntien väliseen yhteistyöhön. Palveluita tulisi kehittää yhteistyöllä alueen yritysten kanssa. Palveluita tulisi kehittää tuottamalla osa palveluista yhdessä toisen kunnan kanssa. Palveluita tulisi kehittää kasvattamalla sosiaalihuoltoon liittyvää tietoa kunnissa.</p>

KUVA 3: Tutkimuskysymys 1, päätulokset.

<p>Tutkimuskysymys 2: Millaista osaamista ja millaisen toimintaorientaation sosiaalilautakunnan jäsenet kokevat omaavansa ja miten heidän näkemyksensä mukaan tätä osaamista tulisi kehittää?</p>
<p>Luottamusmiehillä on paljon motivaatiota, korkea työmoraali ja suuri halu omaksua lisää tietoa sosiaalihuollosta. He ovat erittäin sitoutuneita demokratiaan ja hyvinvointiin.</p>
<p>Sosiaalihuollon kokonaisuus koetaan vaikeaksi ja hankalaksi hahmottaa raskaan lainsäädännön vuoksi.</p>
<p>Lautakuntatyöskentelyyn perehtymistä tulisi kehittää. Sen tulisi olla koko toimikauden ajan kestävä jatkumo, missä osaamista syvennetään esim. säännöllisillä ”iltakouluilla”, toimipistevierailuilla ja hallintopäätöksiin tutustumisella. Yhteistyötä muiden kuntien lautakuntien kanssa tulisi rakentaa.</p>
<p>Vastaajat antoivat korkeimman kouluarvosanan oman ja lautakuntansa päätöksenteon puolueettomuudesta. Matalimman kouluarvosanan sai perehdytys- ja lakiosaaminen.</p>

KUVA 4: Tutkimuskysymys 2, päätulokset.

5.2 Yleistä kyselystä

Kyselyvastauksia saapui määräajassa 55 kappaletta. Saamieni sähköpostiviestien perusteella yhteensä 16 kuntaa tai kaupunkia oli jakanut kyselyn yhteensä 250:lle henkilölle. Kyselyn levittäminen vastaajille ei osoittautunut täysin ongelmattomaksi.

”Hei! Jaoin sosiaalilautakuntakyselyn Xxxxxx hyvinvointilautakunnan sellaisille jäsenille, jotka käyttävät sähköpostia. Lähetin viestisi edelleen seitsemälle jäsenelle.” (Sähköpostiini tullut vastaus erään kunnan toimistosihteeriltä. Kunnan nimi poistettu.)

Kahdesta pienimmästä kuntaryhmästä (ryhmät C ja D) tuli huomattavasti vähemmän vastauksia verrattuna kahteen suurempaan kuntaryhmään (ryhmät A ja B). Jotta jokaisen vastaajan henkilöllisyys pysyisi anonyyminä, kuntaryhmiä oli yhdistettävä. Yhdistin kaksi pienintä kuntaryhmää ja käytin tätä kolmen kuntaryhmän luokittelua analyysin sellaisissa osissa, joissa vastaajan anonymiteetti olisi ollut muussa tapauksessa uhattuna. Jouduin hylkäämään ylintä koulutustasoa mittaavan muuttujan samasta syystä. Päädyin käyttämään analyysissä koulutusmuuttujaa, joka mittaa ainoastaan onko vastaaja sosiaali- ja terveydenhuoltoalan koulutettu ammattilainen vai ei.

Vastaajista kokonaisuudessaan naisia oli 45,5 % (n=22) ja miehiä 54,5 % (n=33). Ikäryhmään 32v.–49,9v. kuului 10 vastaajaa (18,2 %), ikäryhmään 50v.–64,9v. 29 vastaajaa (52,7 %) sekä ikäryhmässä 65v.–79v. vastaajia oli 16 (29,1 %). Vastaajista yksikään ei ollut viranomainen, joka istuu lautakunnassa esittelijänä tai muuten osana työtehtäväänsä. Vastaajista 63,6 % (n=35) oli sosiaalihuollon asioista päättävän

lautakunnan jäseniä, 30,9 % (n=17) lautakunnan puheenjohtajia tai varapuheenjohtajia sekä 5,5 % (n=3) istuivat sosiaalilautakunnassa muun hallinnonelimen edustajana. Alla olevasta taulukosta näkyy vastaajien koulutusstatusta kuntaryhmittäin. Taulukossa olevan kuvailutiedon perusteella voi todeta, että kyselyyn saatujen vastausten perusteella suuremmissa kuntaryhmissä lautakuntajäseninä on hieman enemmän sote-ammattilaisia verrattuna pienempien kuntien sosiaalihuollon asioista vastaaviin lautakuntiin (TAULUKKO 1). Tulosta ei kuitenkaan voi yleistää esimerkiksi koko Suomen tilannetta koskevaksi. Mittausvirheen todennäköisyys tässä yhteydessä on merkittävä, sillä ei voida varmuudella sanoa, tavoittiko kysely tasapuolisesti kaikki otoksen eri ammattiryhmiä edustavat lautakuntajäsenet.

TAULUKKO 1: Vastaajien määrä kuntaryhmittäin ja koulutusstatuksen mukaan.

			Oletko sosiaali- tai terveydenhuoltoalan koulutettu ammattilainen?		Total
			kyllä	ei	
Uudelleenluokiteltu kuntaryhmä A: 40000-99999 as. B: 10000-39999 as. CD: 3000-9999 as.	A	Count	10	8	18
		% within Uudelleenluokiteltu kuntaryhmä	55,6%	44,4%	100,0%
	B	Count	9	20	29
		% within Uudelleenluokiteltu kuntaryhmä	31,0%	69,0%	100,0%
	C ja D	Count	3	5	8
		% within Uudelleenluokiteltu kuntaryhmä	37,5%	62,5%	100,0%
Total		Count	22	33	55
		% within Uudelleenluokiteltu kuntaryhmä	40,0%	60,0%	100,0%

Vastaajien joukossa oli sekä vastikään lautakuntatyöskentelynsä aloittaneita, että jo ”konkareiksi” itseään kuvanneita kunnanvaltuutettuja. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna kyselylomaketta olisi voinut ehkä tarkentaa paremmin huomioimalla vasta-alkajat omalla patterilla sekä suuntaamalla pidemmän lautakuntatyöskentelyuran tehneille syventäviä kysymyksiä. Seuraavassa pureudun tutkimuksen tuloksiin tarkemmin. Yleisenä kuvailuna aineistosta tahdon vielä sanoa, että kaiken kaikkiaan vastaajat tuntuivat paneutuneen

etenkin avoimiin kysymyksiin huolellisesti ja siitä haluan esittää lämpimän kiitoksen kaikille tutkimukseen osallistuneille.

”Kiitos kyselystä, oli hyvinkin kattava ja ajassa oleva. oman tuntemukseni osio voi näyttäytyä liiankin optimistisena, mutta keskeisenä päättäjänä, joudun ja olen ajanhermolla asioista monien sote-palveluiden luottamustehtävieni ja puheenjohtajuuksien myötä niin perusturvalautakunna pjnä kuin eri neuvottelu- ja toimikuntien pjnä. Siksi korkeat arviot osaamisesta.” (Avoim vastaus nro 76.)

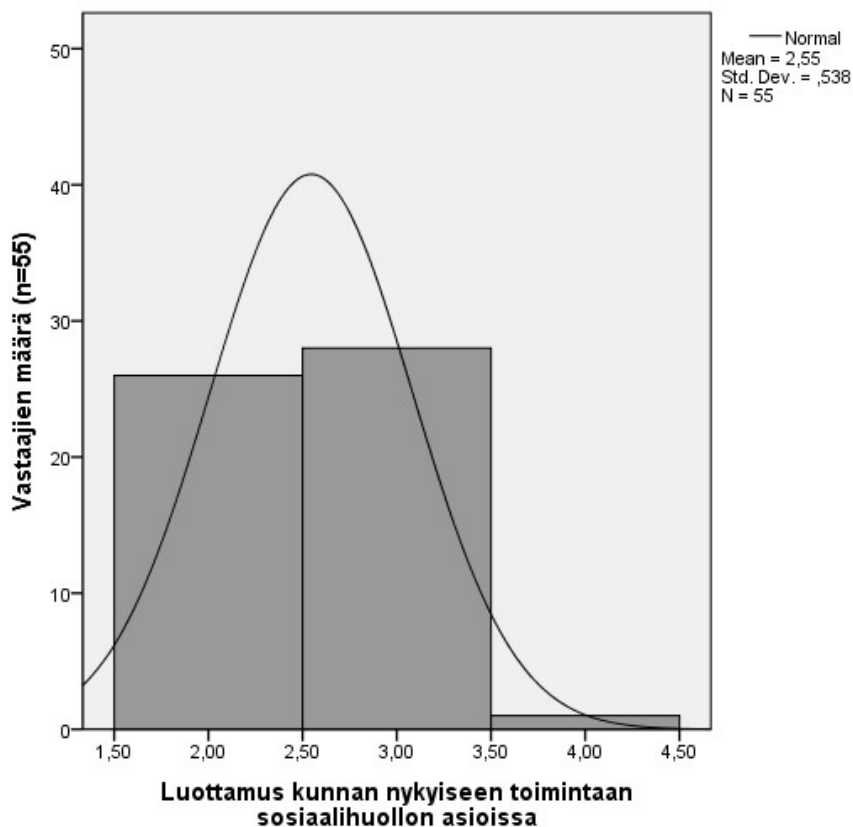
”Vastauksiin vaikuttaa suuresti aikaisempi toiminta luottamushenkilönä kunnassa / maakunnassa. Vertaa 30 v kokemusta / uusi tulokas.” (Avoim vastaus nro 42.)

”Vastaukseni olivat hyvin tuoreen lautakunnan jäsenen näkemyksiä/...” (Avoim vastaus nro 91.)

5.3 Julkisen sosiaalihuollon tehtävien, palveluiden ja niihin kohdistuvan päätöksenteon toteutuminen

5.3.1 Toiminta

Vastaajien luottamusta kuntansa nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa mitattiin luomalla summamuuttuja <KUNNANTOIMINTA> (LIITE 4). Summamuuttuja kuvaa luottamukseen liittyvien kysymysten ryhmäkeskiarvoa. Summamuuttuja sai keskiarvon 2,55 asteikolla 1–4, missä arvosana 1 osoittaa luottamuksen puutetta ja vastaavasti 4 osoittaa suurta luottamusta. Voidaan siis todeta, että vastaajat antoivat tyydyttävän arvosanan kuntansa toiminnalle sosiaalihuollon asioissa. Seuraava kuva (KUVA 5) havainnollistaa summamuuttajan tulosjakaumaa.

KUVA 5: Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa asteikolla 1=ei luottamusta – 4=täysi luottamus. Histogrammi. Summamuuttuja <KUNNANTOIMINTA>.

Selvitin yksisuuntaisen varianssianalyysin avulla, eroaako luottamus kunnan nykyiseen toimintaan koulutusstatuksen, ikäryhmän, sukupuolen tai kuntaryhmän mukaan. Yhdenkään ryhmän osalta tilastollisesti merkitseviä eroja ryhmäkeskiarvoissa ei havaittu. Toisin sanoen koulutusstatuksen, ikäryhmän, sukupuolen tai vastaajan kuntaryhmän sekä hänen luottamuksensa määrän kunnan nykyistä toimintaa sosiaalihuollon asioissa kohtaan välillä ei havaittu tilastollisesti merkitsevää lineaarista riippuvuutta. Seuraavassa taulukossa on kuvattuna summamuuttujalle saatu mielipidejakauma ikäryhmän, sukupuolen, koulutusstatuksen ja kuntaryhmän mukaan. (TAULUKKO 2; LIITE 5, ensimmäinen taulukko.)

Testasin myös em. selittävien muuttujien riippuvuussuhdetta ryhmäkeskiarvoon Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimella. Tuloksen perusteella koulutusstatuksen ja luottamuksen ($r=-0,052$, 2-suuntaisen testin p -arvo $0,71$), sukupuolen ja luottamuksen ($p\approx 0,008$, 2-suuntaisen testin p -arvo $0,95$) sekä kuntaryhmän ja luottamuksen ($p\approx 0,013$, 2-suuntaisen testin p -arvo $0,93$) välillä ei havaittu lineaarista riippuvuutta. Luottamus kunnan toimintaan nousi hieman vastaajan iän kasvaessa ($p\approx 0,181$, 2-suuntaisen testin p -

arvo 0,19), mutta korrelaatio ei ole niin suuri, että sitä voisi sanoa tilastollisesti merkittäväksi.(LIITE 7.)

TAULUKKO 2: Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa. Summamuuttuja <KUNNANTOIMINTA>.

		melko pieni	melko suuri	suuri	Total
Ikäryhmä	32-49,9	5	5	0	10
	50-64,9	16	13	0	29
	65-79	5	10	1	16
Total		26	28	1	55

		melko pieni	melko suuri	suuri	Total
Mikä on sukupuolesi?	nainen	12	12	1	25
	mies	14	16	0	30
Total		26	28	1	55

		melko pieni	melko suuri	suuri	Total
Oletko sosiaali- tai terveydenhuoltoalan koulutettu ammattilainen?	kyllä	10	11	1	22
	ei	16	17	0	33
Total		26	28	1	55

		melko pieni	melko suuri	suuri	Total
Uudelleenluokiteltu kuntaryhmä	A	8	10	0	18
	B	15	13	1	29
	C ja D	3	5	0	8
Total		26	28	1	55

Kyselylomakkeen avoimille vastauksille tehdyssä laadullisessa sisällönanalyysissä hajontaa vastaajien näkemyksissä aihetta kohtaan oli havaittavissa huomattavasti määrällistä analyysiä enemmän. Valtaosa vastanneista osoitti kuitenkin tyytyväisyyttään ja luottamusta kunnan toimintaan sosiaalihuollon asioissa. Rakenteellisen sosiaalityön näkyminen omassa kunnassa joko todennettiin vastauksissa tai sitten epäiltiin koko asian olemassa oloa omassa kunnassa. Rakenteellista sosiaalityötä tunnistaneiden vastauksissa todettiin sen näkyvän kunnan toiminnassa mm. asiointireitteinä, moniammatillisina palveluketjuina sekä laajemman palvelukokonaisuuden asumispalveluina. Sisällönanalyysin tuloksena aineistosta eskaloitui seuraavat teemat:

Epäluottamus tai turhautuminen kunnan toimintaan sosiaalihuollon asioissa (7 mainintaa):

”Sosiaalityö on edelleen näkymätöntä ja sitä pidetään välttämättömänä menoeränä. Sosiaalipalvelut jäivät yleensä terveydenhuollon jalkoihin eikä sosiaalityön vaikuttavuutta arvioida/ arvosteta riittävästi.” (Avoin vastaus nro 8.)

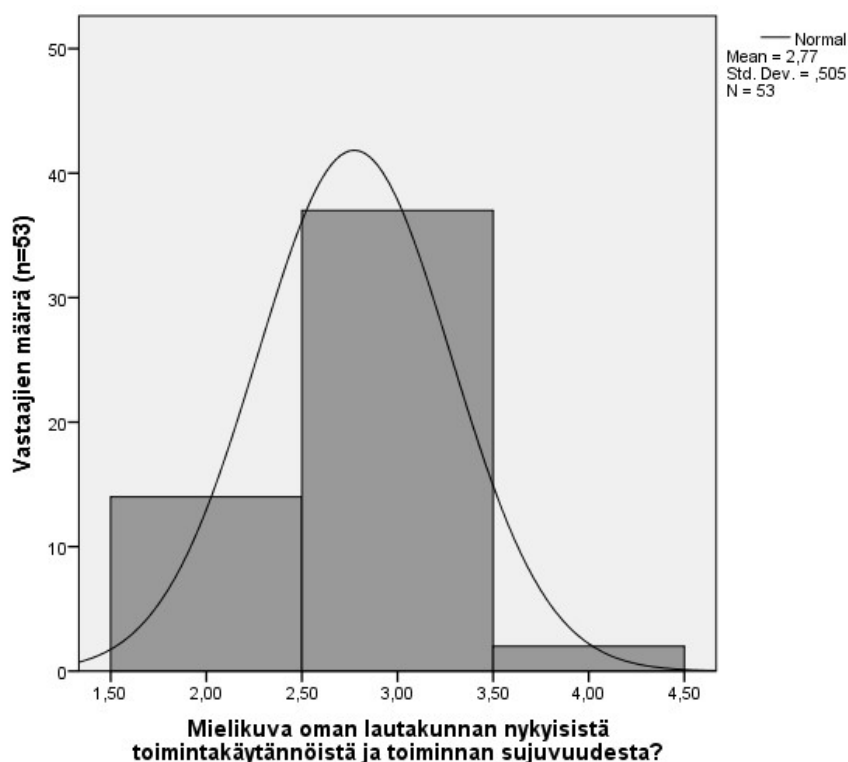
Luottamus sosiaalipalveluiden toimintaan kunnan toiminnasta huolimatta (8 mainintaa):

”Sosiaalidemokraattien ja muutaman virkamiehen klikki pelaa omia pelejään. Kuitenkin palvelut ovat hyvin saatavilla. Käyttäjien mielestä niitä on aina liian vähän.” (Avoin vastaus nro 56.)

Luottamus kunnan toimintaan sosiaalihuollon asioissa (21 mainintaa):

”Mielestäni on hyvää kehitystä se, että on pyritty rakentamaan osaamiskeskuksia, kuten perheasioille ja nuorten asioille omansa, joista löytyy moniammatillista osaamista erilaisiin ongelmiin. Ennaltaehkäisyyn tulisi panostaa vieläkin lisää ja palveluohjauksessa pitäisi tutkia yhden luukun periaatetta, jotta asiakkaat tarpeineen tunnettaisiin nykyistä paremmin.” (Avoin vastaus nro 60.)

Lautakuntatyöskentelyn sujuvuutta ja toimivuutta vastaajan omassa kunnassa mitattiin summamuuttujalla <LTKTOIMINTA> (LIITE 4). Summamuuttuja kuvaa toiminnan sujuvuuteen liittyvien kysymysten ryhmäkeskiarvoa. Summamuuttuja sai keskiarvoksi 2,77 asteikolla 1–4 missä arvosana 1 tarkoittaa huonoa arviota ja 4 erinomaista arviota toiminnan sujuvuudesta. Vastaajat antoivat tyydyttävän arvosanan myös oman lautakuntansa toiminnalle. Seuraava kuva (KUVA 6) havainnollistaa summamuuttajan tulosjakaumaa.

KUVA 6: Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta asteikolla 1=ei toimi ollenkaan – 4=toimii erinomaisesti. Histogrammi. Summamuuttuja <LTKTOIMINTA>.

Selvitin yksisuuntaisen varianssianalyysin avulla, eroaako vastaajien käsitys lautakuntatoiminnan sujuvuudesta ja toimivuudesta koulutusstatuksen, ikäryhmän, sukupuolen tai kuntaryhmän mukaan. Koulutusstatuksen, sukupuolen ja vastaajan kuntaryhmän osalta tilastollisesti merkitseviä eroja ryhmäkeskiarvoissa ei havaittu. (LIITE 5, kolmas taulukko.) Ikäryhmän osalta Levenen testi osoitti, että ryhmien varianssit eivät ole yhtä suuria, joten tehtiin lisäksi riippumattomien näytteiden T-testi. Erisuuret varianssit todettiin ikäryhmien 32–49,9v. ja 50–64,9v. välillä, mutta tarkentavan analyysin jälkeen voitiin todeta, ettei tilastollisesti merkitsevää vaihtelua kuitenkaan ole edes eri ikäryhmien välillä. (LIITE 6.) Seuraavassa taulukossa on kuvattuna summamuuttujalle saatu mielipidejakauma ikäryhmän, sukupuolen, koulutusstatuksen ja kuntaryhmän mukaan (TAULUKKO 3).

TAULUKKO 3: Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta. Summamuuttuja <LTKTOIMINTA>.

		toimii melko huonosti	toimii melko hyvin	toimii erinomaisesti	Total
Ikäryhmä	32-49,9	5	4	1	10
	50-64,9	6	22	0	28
	65-79	3	11	1	15
Total		14	37	2	53

		toimii melko huonosti	toimii melko hyvin	toimii erinomaisesti	Total
Mikä on sukupuolesi?	nainen	6	17	1	24
	mies	8	20	1	29
Total		14	37	2	53

		toimii melko huonosti	toimii melko hyvin	toimii erinomaisesti	Total
Oletko sosiaali- tai terveydenhuoltoalan koulutettu ammattilainen?	kyllä	7	14	1	22
	ei	7	23	1	31
Total		14	37	2	53

		toimii melko huonosti	toimii melko hyvin	toimii erinomaisesti	Total
Uudelleenluokiteltu kuntaryhmä	A	6	11	1	18
	B	5	21	1	27
	C ja D	3	5	0	8
Total		14	37	2	53

Testasin myös em. selittävien muuttujien riippuvuussuhdetta ryhmäkeskiarvoon Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimella. Tuloksen perusteella lineaarista riippuvuutta ei havaittu. Vastaajan saamalla kokemuksella lautakuntatyöskentelyn sujuvuudesta ei siten löytynyt lineaarista riippuvuutta tarkasteltuna koulutusstatuksen ($r=0,084$, 2-suuntaisen testin p -arvo $0,55$), sukupuolen ($p\approx 0,032$, 2-suuntaisen testin p -arvo $0,82$), kuntaryhmän ($p\approx 0,008$, 2-suuntaisen testin p -arvo $0,95$) eikä ikäryhmän ($p\approx 0,180$, 2-suuntaisen testin p -arvo $0,20$) kautta. (LIITE 8.)

Kyselylomakkeessa (LIITE 3, k.12) kysyttiin myös vastaajan henkilökohtaista näkemystä joihinkin asioihin. Kysymyksen kohdalla minua tutkijana kiinnosti kunnallispolitiikon henkilökohtainen sitoutuminen demokratiaan ja (pohjoismaiseen) hyvinvointiin. Määrällistä analyysia varten yhdistin muuttujien luokat muodostamalla neljästä vastausluokasta kaksi uutta luokkaa ”samaa mieltä” ja ”eri mieltä”. Kolmantena luokka (aiemmin 5. luokka) ”en osaa sanoa” säilytettiin edellisten rinnalle. Myös lomakkeen kysymyksen nro 12 asua muokattiin siten, että siihen istui väittämät samaa- ja eri mieltä (aiemmin mielipideasteikko oli ”erittäin tärkeä” – ”ei lainkaan tärkeä”). Kuvailutietojen perusteella voidaan sanoa, että vastaajat olivat erittäin sitoutuneita demokratiaan (TAULUKKO 4) ja hyvinvointiin (TAULUKKO 5), eikä vaihtelua eri taustamuuttujien välillä joko tarvinnut selvittää jokaisen vastaajan oltua samaa mieltä, tai havaittu silmämääräisesti eri ristiintaulukoita tutkittaessa. Jäljempänä (luku 5.4.1) tutkimuksen tuloksena esitetään vastaajien kouluarvosanalla antamia arvioita omasta ja lautakuntansa osaamisesta. Kouluarvosanoja tutkittiin mm. kysymyskohtaisilla keskiluvuilla. Jokaisessa vastaajaryhmän jokaisessa luokassa (sukupuoli, ikäryhmä, koulutusstatus ja kuntaryhmä) vastaajat antoivat keskimäärin kaikista korkeimman arvosanan omalle toiminnalleen lautakuntatyössä juuri sosiaalihuoltoa koskevan päätöksenteon puolueettomuudesta.

TAULUKKO 4: Sitoutuminen demokratiaan (k.12; a,c,f,g).

Koen tärkeäksi: a. Äänestää aina vaaleissa.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cum.Percent
Valid	Samaa mieltä	55	100,0	100,0	100,0

Koen tärkeäksi: c. Noudattaa aina lakeja ja säädöksiä.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cum. Percent
Valid	EOS	1	1,8	1,8	1,8
	Eri mieltä	2	3,6	3,6	5,5
	Samaa mieltä	52	94,5	94,5	100,0
	Total	55	100,0	100,0	

Koen tärkeäksi: f. Että kansalaisille annetaan enemmän mahdollisuuksia osallistua julkiseen päätöksentekoon.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cum.Percent
Valid	Eri mieltä	4	7,3	7,3	7,3
	Samaa mieltä	51	92,7	92,7	100,0
	Total	55	100,0	100,0	

Koen tärkeäksi: g. Että julkinen valta kunnioittaa demokraattisia oikeuksia kaikissa olosuhteissa.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cum.Percent
Valid	EOS	1	1,8	1,8	1,8
	Eri mieltä	1	1,8	1,8	3,6
	Samaa mieltä	53	96,4	96,4	100,0
	Total	55	100,0	100,0	

TAULUKKO 5: Sitoutuminen hyvinvointiin (k.12; d,e).

Koen tärkeäksi: d. Auttaa itseäsi huonommassa asemassa olevia ihmisiä Suomessa.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cum. Percent
Valid	Samaa mieltä	55	100,0	100,0	100,0

Koen tärkeäksi: e. Että kaikilla kansalaisilla on riittävä elintaso.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cum.Percent
Valid	Samaa mieltä	55	100,0	100,0	100,0

Sisällönanalyyseissä tuotoksena kokosin kategoria-analyysin avulla alla olevaan taulukkoon (TAULUKKO 6) aineiston sisältä nousseet lautakuntatoimijatyypit. Tässä yhteydessä on mainittava, että taulukossa on kysymys yhden ihmisen tekemästä tulkinnasta ja osa termeistä on erityisen kärjistettyjä. Taulukon vasemmassa laidassa on typologian nimittäjä: Paikalla olija, Kumileimasin sekä Aktiivinen toimija. Taulukon oikeassa sarakkeessa on poimintoja ja yleistyksiä aineiston poiminnoista (yleistyksestä

esimerkkinä maininta varajäsenestä: Varajäsenen koettiin olevan irrallaan sekä lautakuntatyöskentelystä, sosiaalihuollon asioista että kunnan toimintaorganisaatiosta. Yleistyksen olen tehnyt kokoamalla nämä tekijät kärjistetyksi yhteen lauseeseen ”.../ei tiedä mistään mitään.”).

Paikalla olija on joko vastikään tehtävässään aloittanut tai vaihtoehtoisesti siinä jo jonkin aikaan toiminut. Oleellista on, että hän ei vielä ole löytänyt paikkaansa lautakuntatyöskentelyssä. Voidaan ehkä ajatella Paikalla olijan kantavan eräänlaista positivismin perimää. Hän tiedostaa ne asiat, joita on käsin kosketeltavasti kohdannut ja ne ovat sitä kautta konkreettisesti olemassa. (Kts. esim. Lehto 1998, 210–211.) Luulen, että jokainen meistä on joissain tilanteissa Paikalla olija ja katson tämän tilan olevan täysin tavanomainen ihmiselle tuntemattomassa tai uudehkossa tilanteessa, missä tavoitteena on vielä tutkia maaperää. Vaatii kuitenkin aktiivista omaa toimintaa perehtyä käsiteltävään asiaan niin, että tämä tila ei jää pysyväksi, missä ihminen voi ikään kuin olla läsnä mutta ei koskaan paikalla.

Kumileimasin -tyyppiä voisi luokitella Luhmannilaisittain (Kts. 3.1.3) henkilöksi, joka kokee, että kuntapolitiikan sisäiset järjestelmät eivät toimi tarkoituksenmukaisesti tai hän kokee jääneensä näiden järjestelmien toiminnan ulkopuolelle omaten väärän kommunikaatiolle olennaisen kielen (koodin). Toimintaorientaatiossa tämä voi näkyä esimerkiksi uhri-position asettumisena päätöksenteon kynnyksellä (vrt. myös Uggerhøj 2014). Toisesta lähestymiskulmasta tarkasteltuna kysymys voisi olla Baumannin (Kts. 3.1.2) kuvaamasta tilasta, missä nykyajan ihminen ei vielä ole valmis uuteen moderniin.

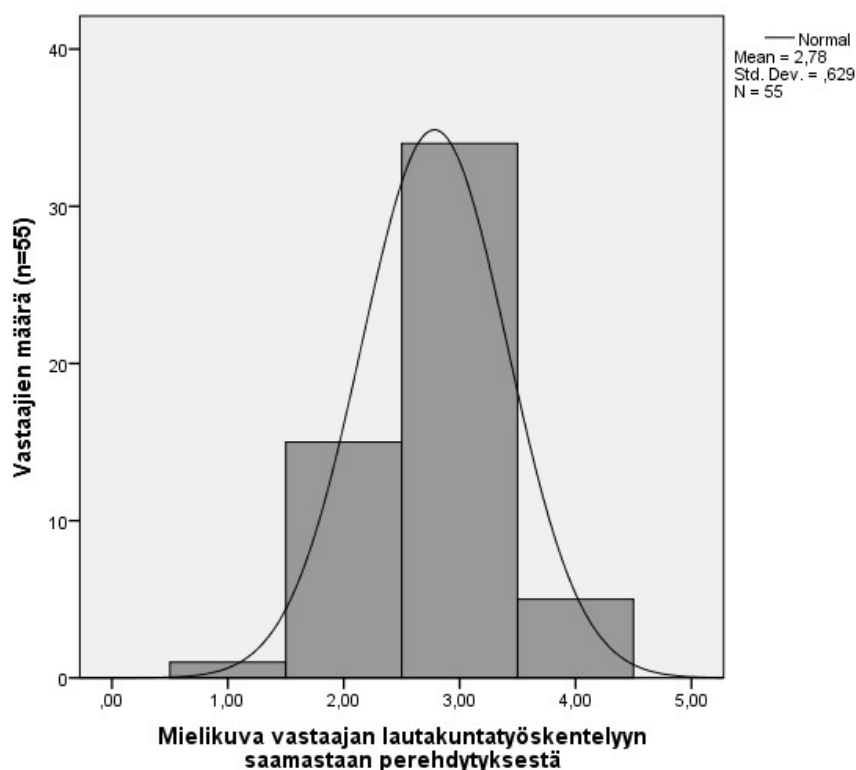
Aktiivinen toimija edustaa koko kansan tuntemaa ja hyväksymää ”Risto Reipas” -tyyppiä, joka oma-aloitteisesti ja aktiivisesti pyrkii itselleen asettamiinsa tavoitteisiin mukautuen nopeasti kulloinkin vallitseviin olosuhteisiin. Aktiivinen toimija kokee aidosti omaavansa mahdollisuuden vaikuttaa tapahtumiin tai päätöksiin. Erikseen mainitsemattakin lienee selvää, että maailmankatsomukseltaan tämä typologia edustaa päinvastaista edelliseen nähden kokien olevansa osa järjestelmää, mutta sukkuloiden sujuvasti eri tehtävänkuvan edellyttämissä ympäristöissä.

TAULUKKO 6: Lautakuntatoimijan kategoriat.

Kategoria	Alaotsake	Ilmentymä
Paikalla olijat	Selkiytymätön päätösvalta	Luottamustehtävissä toimivalla ei ehkä käsitystä köyhimpien tuloista (yleistys)
		Varajäsen ei tiedä mistään mitään (yleistys)
		Tuore lautakuntajäsen ei vielä hahmota kokonaisuutta
	Toimintaorientaatio hämmentynyt	Ei ole tietoa mistä lautakunta oikeasti voi päättää ja mistä vaan keskustellaan
		Vastaaaja ei ole varma minkä hallinnonalan päätöksiä tehdään hänen lautakunnassaan
Kumileimasin	Nimellinen päätösvalta	Virkamiehet tekevät oikeasti kaikki ratkaisut
	Demokratia ei toteudu	Valtiovalta määrää jatkuvasti uusia lakisääteisiä velvoitteita
	”toimimaton inkluusio”	Yhteislautakunnassa suurin sanelee mallit ja toiminnot
		Tietty puolue (muokattu) sanelee mallit ja toiminnot
	Pelottava tulevaisuus	Lautakuntien jäsenvalinnoissa ei huomioida henkilön omaa kiinnostusta tehtävää kohtaan (yleistys)
		Raha sanelee mitä tehdään (yleistys)
		SOTE-uudistus on tulonsiirto rikkaille
		SOTE-uudistuksen keskiössä puhutaan vain -Terveystieteiden osuudesta
		Maahanmuuttajien tukeminen ajaa tavallisten kansalaisten edelle
Aktiivinen toimija	Todellinen päätösvalta	Eri hallinnonelinien välisen yhteistyön kehittyminen ja kehittäminen (yleistys)
	Autenttinen	Virkamiesten tekemä yhteistyö (yleistys)
	Demokratian toteutuminen	Ammattiosaamisen tuoma luottamus omaan osaamiseen mm. lainsäädäntö (yleistys)
	”Notkea moderni”	Moniammatilliset palvelut palvelevat kuntalaista (yleistys)
		Lautakuntajäsenen oma vastuu käsiteltäviin asioihin perehtymisessä
	Kokonaiskuvan haltija	Laajempi näkemys hallinnonalaan oman työhistorian, koulutuksen tai luottamustehtävien vuoksi
		Virkamiesten osaaminen luottamustehtävissä olevien tukena
		Asiakasraadit luottamustehtävissä olevien tukena

5.3.2 Perehdytys

Vastaajan käsitystä omasta perehdytyksestään lautakuntatyöskentelyn alussa vastaajan omassa kunnassa mitattiin summamuuttujalla <PEREHDYTYS> (LIITE 4). Summamuuttuja kuvaa perehdytykseen liittyvien kysymysten ryhmäkeskiarvoa. Summamuuttuja saavutti kokonaiskeskiarvon 2,78 asteikolla 1–4, missä arvosana 1 merkitsi huonoa perehdytyskokemusta ja 4 vastaavasti erinomaista sellaista. Tuloksen perusteella perehdytyskokemuksen voi katsoa olevan tyydyttävä tai enemmän hyvä kuin huono. Seuraava kuva (KUVA 7) havainnollistaa summamuuttujasta saadun tuloksen jakaumaa.

KUVA 7: Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä asteikolla 1=huono – 5=erinomainen. Histogrammi. Summamuuttuja <PEREHDYTYS>.

Selvitin yksisuuntaisen varianssianalyysin avulla, eroaako vastaajan kokemus perehdytyksestä koulutusstatuksen, ikäryhmän, sukupuolen tai kuntaryhmän mukaan. Yhdenkään ryhmän osalta tilastollisesti merkitseviä eroja ryhmäkeskiarvoissa ei havaittu. Toisin sanoen koulutusstatus, ikäryhmä, sukupuoli tai vastaajan kuntaryhmä ei tilastollisesti merkitsevästi vaikuta vastaajan kokemukseen lautakuntatyöskentelyä varten saamassaan perehdytyksessä. (LIITE 5, toinen taulukko.) Seuraavassa taulukossa on

kuvattuna summamuuttujalle saatu mielipidejakauma ikäryhmän, sukupuolen, koulutusstatuksen ja kuntaryhmän mukaan (TAULUKKO 7).

TAULUKKO 7: Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyynsä saamastaan perehdytyksestä. Summamuuttuja <PEREHDYTYS>.

		huono	melko huono	melko hyvä	erinomainen	Total
Ikäryhmä	32-49,9	0	6	3	1	10
	50-64,9	0	7	21	1	29
	65-79	1	2	10	3	16
Total		1	15	34	5	55

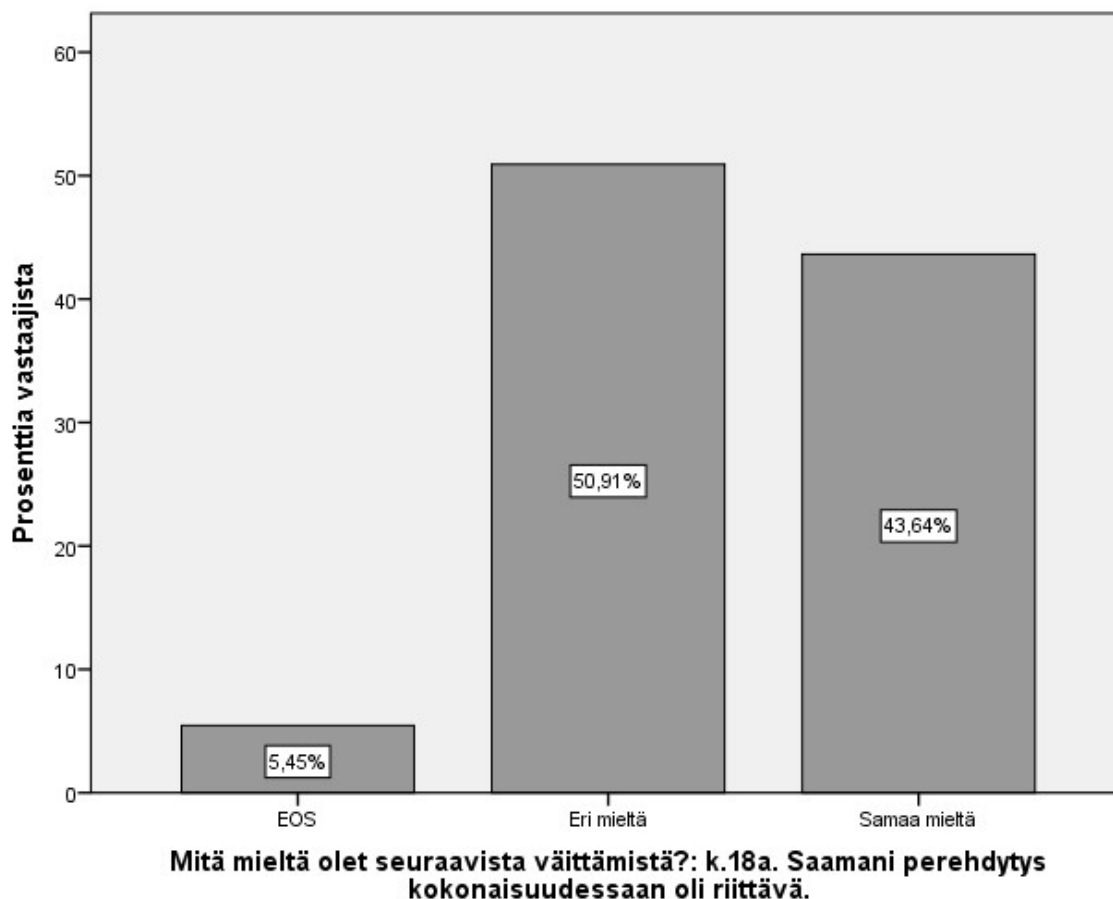
		huono	melko huono	melko hyvä	erinomainen	Total
Mikä on sukupuolesi?	nainen	0	8	14	3	25
	mies	1	7	20	2	30
Total		1	15	34	5	55

		huono	melko huono	melko hyvä	erinomainen	Total
Oletko sosiaali- tai terveydenhuoltoalan koulutettu ammattilainen?	kyllä	0	7	14	1	22
	ei	1	8	20	4	33
Total		1	15	34	5	55

		huono	melko huono	melko hyvä	erinomainen	Total
Uudelleenluokiteltu kuntaryhmä	A	0	6	9	3	18
	B	1	9	18	1	29
	C ja D	0	0	7	1	8
Total		1	15	34	5	55

Testasin myös em. selittävien muuttujien riippuvuussuhdetta ryhmäkeskiarvoon Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimella. Tuloksen perusteella koulutusstatuksen ja perehdytyskokemuksen ($r=-0,084$, 2-suuntaisen testin p -arvo 0,54), sukupuolen ja perehdytyskokemuksen ($p\approx 0,000$, 2-suuntaisen testin p -arvo 1,00) sekä kuntaryhmän ja perehdytyskokemuksen ($p\approx 0,086$, 2-suuntaisen testin p -arvo 0,53) välillä ei havaittu lineaarista riippuvuutta. Ikäryhmän noustessa näytti perehdytyskokemus muuttuvan lineaarisesti hieman paremmaksi, tulos on tilastollisesti melkein merkittävä ($p\approx 0,265$, 2-suuntaisen testin p -arvo 0,05). (LIITE 9.)

Tilastollisen aineiston perusteella vastaajat kokivat lautakuntatyöskentelyyn saamansa perehdytyksen koko lailla tyydyttäväksi. Kuitenkin vain hieman yli puolet (50,9%) vastaajista koki saamansa perehdytyksen riittäväksi. Vastausten jakaumaa voi tarkastella seuraavasta kuvasta (KUVA 8; LIITE 3, k.12).

KUVA 8: Saamani perehdytys kokonaisuudessaan oli riittävä. Yksittäisen kysymyksen vastausjakauma (k. 18a.).

Seuraavassa vastaajien kokemus siitä, millä tavalla perehdytys tapahtui (TAULUKKO 8). Silmämääräisesti taulukkoa tutkien voi havaita, että suurin osa perehdytyksestä on vastaajien näkemyksen mukaan tapahtunut etsimällä itsenäisesti tietoa tai kysymällä apua tai perehdytystä kollegalta tai sosiaaliviranomaiselta. Omissa luottamustehtävissäni olen päässyt vuosien varrella tutustumaan useamman maakuntaliiton toimintaan. Saamani käsityksen perusteella toisella alueella maakuntaliitto toimii aktiivisesti lähes kaikissa maakuntaan liittyvissä teemoissa toisen maakuntaliiton toiminnan ollessa ainakin organisaatiosta ulospäin hyvin hiljaista. Maakuntaliittojen toiminnan ytimessä on aluekehittäminen sekä kunta- ja palvelurakenteet. Maakuntatason alueellisena asiantuntijana ennakoimassa ja seuraamassa alueen kokonaisvaltaista kehitystä liitoilla varmasti olisi annettavaa myös kuntien lautakuntatyöskentelyyn perehdyttämisessä, esimerkiksi tarjoamalla omaa maakuntaa koskevaa yleistä tietoa.

TAULUKKO 8: Kun aloitit työskentelyn sosiaalilautakunnassa, millaista perehdytystä sinulle tarjottiin (k.17).

	Uudelleenluokiteltu kuntaryhmä					
	A		B		C ja D	
	Kyllä	Ei	Kyllä	Ei	Kyllä	Ei
Lautakunta järjesti perehdytystapahtuman tai osoitti kirjallista tai sähköistä perehdytysmateriaalia tutustuttavaksi.	12	6	15	14	4	4
Kunta järjesti perehdytystapahtuman tai osoitti kirjallista tai sähköistä perehdytysmateriaalia tutustuttavaksi.	10	8	16	13	3	5
Maakuntaliitto järjesti perehdytystapahtuman tai osoitti kirjallista tai sähköistä perehdytysmateriaalia tutustuttavaksi.	2	16	3	26	0	8
Etsimällä itsenäisesti tietoa lautakuntatyöskentelystä	16	2	23	6	6	2
Etsimällä itsenäisesti tietoa sosiaalihuoltoon liittyvistä asioista	16	2	25	4	6	2
Kysymällä kollegalta tai sosiaaliviranomaiselta apua tai perehdytystä	13	5	20	9	5	3

Mielestäni merkille pantavaa edellisessä taulukossa (TAULUKKO 8) on, ettei yksikään kahden pienimmän kunnan vastaajista kertonut saaneensa mitään perehdytystä tai perehdytysmateriaalia maakuntaliiton kautta. Muutenkin maakuntaliiton osuus lautakuntajäsenten perehdytyksessä on tuloksen perusteella pieni. Oletettavaa kuitenkin on, että maakuntaliittojen kautta tarjotaan jonkinlaista perehdytysmateriaalia, sillä osa vastanneista katsoo sitä saaneensa. Selittykö tämä maakuntaliittojen toiminnan eroavaisuuksilla vai yksilöiden tavoilla etsiä tietoa oman mielenkiinnon kohteena olevasta asiasta. Merkille pantavaa näkemykseni mukaan on myös se, että osa vastaajista ei kokenut saaneensa mitään perehdytystä omalta lautakunnalta tai kunnaltakaan.

Lautakuntajäsenen perehdytys oli avointen vastauskommenttien osalta kaikkein rikkainta aluetta tässä tutkimuksessa. Kommenttien aiheiden hajonta oli myös laaja, minkä vuoksi sisällönanalyysillä oli haasteellista luoda teemaryhmiä ehdotetuille perehdyttämisen kehitysideoille. Karkeasti luokitellen kommentit liittyivät neljään eri ryhmään: a) perehdytys on riittävä, b) perehdytys on hyvä muttei riittävä, c) perehdytys ei ole riittävä tai sitä ei ole ollenkaan ja d) kommentissa esitettiin kehitysidea tai ideoita mutta ei otettu kantaa nykyiseen perehdytyskäytäntöön. Ensimmäisen ryhmän kommentteissa heräteltiin

organisaation tarjoaman perehdytyksen lisäksi lautakuntajäsenen omaa aktiivisuutta tiedonhakuun.

”Nykyinen perehdytys on riittävää. Jokaisen jäsenen pitää olla kiinnostunut toimialasta.” (Avoin vastaus nro 37.)

Toisessa ryhmässä vastaajat toivoivat syvällisempää tietoa tavanomaisen perehdytyksen lisäksi, esimerkiksi ihmisten tarinoiden kuulemista, tutustumista kunnan toimipisteisiin tai vanhoihin päätöksiin. Kolmas ryhmä koki, että perehdytystä nykyisellään ei ole lainkaan.

Esimerkkinä erään vastaajan kommentti:

”Sitä (perehdytystä) ei ole. Joten mikä tahansa siihen panostaminen olisi eteenpäin. Esimerkiksi lautakunnan tulosaluejohtajien ja henkilöstön esittelyt ja toimipistevierailut voisi olla konkreettisia esimerkkejä. Myös Kuntaliiton roolia ja lautakunnan jäsenen tiedonsaantioikeutta ja sen konkretisoimista olisi hyvä kehittää. Toivottavasti sähköisiä kokouskäytäntöjäkin suostuttaisiin kehittämään, myös sotessa.” (Avoin vastaus nro 38.)

Ryhmään neljä asemoitui suurin osa perehdytykseen liittyvän avoimen kysymyksen vastauksista. Kehitysideoita esitettiin viljalti myös muiden avointen kysymysten vastauskentissä. Teemoittelun avulla aineistosta nousi henkilöihin, tietoon, sekä toimintaan liittyviä kehitysideoita. Lautakuntaan tehtävien henkilövalintojen osaa korostettiin mainitsemalla, että valinnan ei tulisi perustua vain poliittiselle päätöksenteolle vaan henkilön osaamisen ja motivaation tulisi kohdistua lähtökohtaisesti sille alalle mihin lautakuntaan häntä ollaan valitsemassa (4 mainintaa). Varajäsenten roolia vastauksissa pohdittiin myös: Esitettiin, että varajäseniksi valitut saisivat joka tapauksessa osallistua kauden ensimmäisiin kokouksiin jotta heillekin syntyisi heti kokonaiskuva tehtävästä (4 mainintaa). Sähköistä perehdytysmateriaalia tai eräänlaista valmista linkkilistaa toivottiin paperisen ”mapin” ohelle 5:ssä maininnassa. Vastaajat halusivat sosiaalihuollon asiakkaista, etuuksien määrästä ja päätöskäytännöistä myös syventävää tietoa (7 mainintaa). Edelleen lainsäädäntöön perehdytys mainittiin erikseen 8 kommentissa.

”Varajäsenet tulisi ottaa ensimmäisiin kokouksiin mukaan seuraamaan, jotta saisi jonkunlaisen tajun ja ajatuksen, siitä missä mennään.” (Avoin vastaus nro 34.)

”Vaalien jälkeen paikkoja täytettäessä tulisi harkita henkilöiden sopivuus lautakuntiin ja asiantuntemus esim. ammatin kautta, myös sitoutuminen ja intressi ko toimielimen päätöksentekoon ja vaikuttamiseen on mielestäni tärkeää, kun henkilöt valitaan tai kun henkilöt ilmaisevat kiinnostuksensa päätöksentekolimeen.” (Avoin vastaus nro 28.)

”Monelle olisi tarpeen jakaa tieto mm. näistä paljonko on työttömän peruspäiväraha, pienin eläke, sosiaalitoimiston tukien ja avustusten summat ’asiakkaalle’/... (Avoin vastaus nro 44.)

Valtaosa kehitysideoita antaneista vastaajista toivoi lautakuntatyöskentelyyn perehdyttämisen tapahtuvan strukturoidusti seminaarein ja toimipistevierailuin (yhteensä 18 mainintaa). Olin hieman yllättynyt siitä, että vastauksissa yksinään termi ”iltakoulu” mainittiin 14 kertaa. Valtuutetut toivoivat säännöllisiä tilaisuuksia, joiden katsottiin voivan jatkua koko valtuustokauden ajan säännöllisinä uutta tietoa tarjoten sekä jo olemassa olevaa yhteistyötä ja tietoa syventäen. Vastaajat toivoivat pääsevänsä vierailuille kunnan eri toimipisteisiin ja saavansa kuulla iltakoulutilaisuuksissa myös virkamiehiä yli hallintorajojen. Iltakouluna tapahtuvaa tietopakettia kunnan koko organisaatiosta ja toiminnasta toivottiin erityisesti uusille lautakuntajäsenille. Myös Kuntaliitto ja oman kunnan lähinaapurit mainittiin perehdytystä ja lautakuntatoimintaa kehittävänä yhteistyökumppanina.

”Hetki uuden vaalikauden alussa ensin kaikille uusille perusteelliset alkeet. Kohta perään syventävää koulutusta. Myös jalkautuminen paikanpäälle niihin kohteisiin joiden asioista päätetään on erittäin tärkeää. Valtuuston säännölliset iltakoulut. Myös yhteiset lautakuntaseminaarit esim. yhdessä naapurikuntien kanssa, joissa vaihdetaan tietotaitoa ja toimintamalleja.” (Avoin vastaus nro 46.)

Kaikesta päätellen vastaajat vaikuttivat kovin sitoutuneilta tehtäväänsä ja vilpittömästi halusivat lisää tietoa omasta kunnastaan. Mainintoja tuli myös siitä kuinka laajempi tietoisuus oman hallinnonalan lainsäädännöstä ja kunnan viranomaistoiminnan käytännöistä helpottaisi suhtautumista tehtyihin ja valmistelussa oleviin päätöksiin. Toisaalta edelleen painotettiin myös aktiivisen lautakuntajäsenen omaa panosta tehtäväänsä perehtymisessä. Osa esitetyistä kehitysideoista näyttäytyi hyvin massiivisina toimina, toistuvina iltatilaisuuksina, syventävinä seminaareina. Lukiessani vastauskommentteja yhä uudelleen ja uudelleen aineistosta nousi esiin myös kommentteille yhteinen nimittäjä. Jos jäsenen omaa aktiivisuutta korostavia kommentteja ei lasketa, vastauksista ei käynyt ilmi kenen tai minkä tahon kunnassa perehdytystoimintaa tulisi kehittää ja toimeenpanna vastaajien toivomaan suuntaan.

5.4 Vastaajien käsitys toimintaorientaatiosta, osaamisesta ja kehittämisestä

5.4.1 Osaaminen ja toimintaorientaatio

Kyselyn osioilla 12 h–k pyrittiin selvittämään vastaajan omia lähtökohtia lautakuntatyöskentelyä ajatellen. Kaikki vastaajat kokivat tärkeäksi sen, että

lautakuntatyöskentelyssä pystyy vaikuttamaan oman kunnan toimintaan. Vastaajista 69,1 % piti tärkeänä sitä, että lautakuntatyöskentelyssä on mahdollisuus vaikuttaa niihin asioihin, joita vastaaja pitää itse tärkeinä. Vain 12,7 % vastaajista piti lautakuntajäsenyyttä mahdollisuutena parantaa omia mahdollisuuksia edetä ammatissaan. Seuraavassa taulukossa on kuvattu vastausten prosentuaalinen jakauma. Ikävä kyllä kyselyn julkaisuvaiheessa tähän kysymyspatteriin livahti painovirhe: Kysymysten oli tarkoitus edetä aakkosten mukaan, mutta jälkepäin huomasin kirjaimen ”j” jääneen kokonaan listasta. (TAULUKKO 9.)

TAULUKKO 9: Vastausten jakauma toimintaorientaatiota koskevassa kysymyksessä. Yksittäiset kysymykset (k.12).

Koen tärkeäksi: k.12h. Että lautakuntajäsenenä voin vaikuttaa oman kunnan toimintaan.

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Samaa mieltä	55	100,0	100,0

Koen tärkeäksi: k.12i. Että lautakuntajäsenenä voin ajaa asioita, mitkä ovat minulle itselleni tärkeitä.

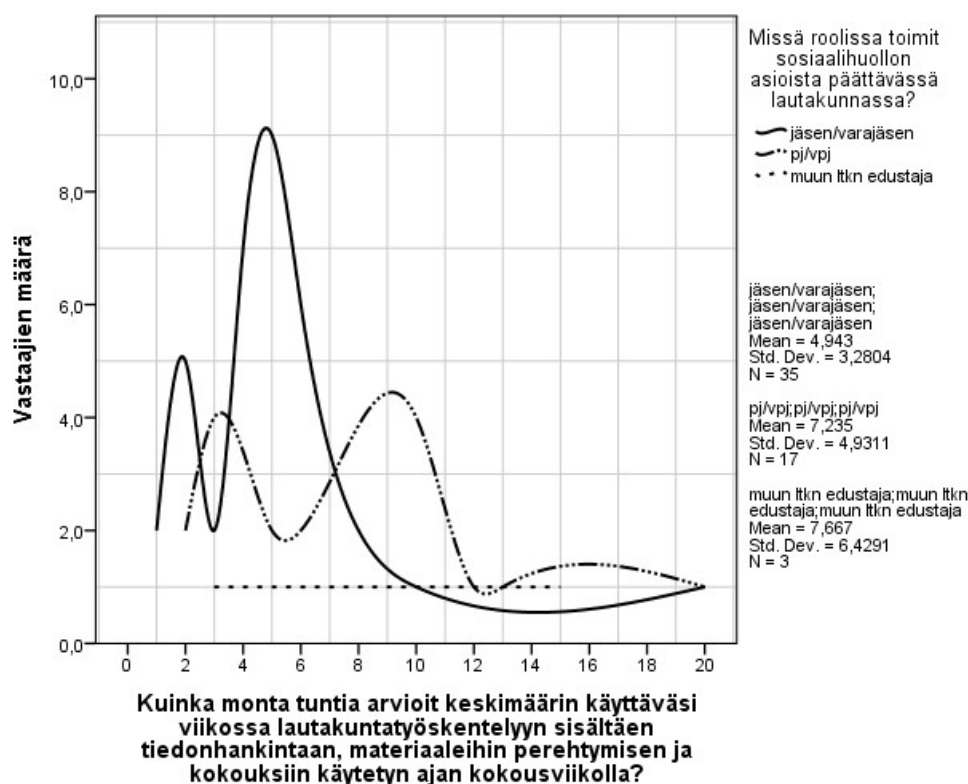
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Eri mieltä	17	30,9	30,9
	Samaa mieltä	38	69,1	100,0
	Total	55	100,0	

Koen tärkeäksi: k.12k. Että lautakuntajäsenenä voin parantaa omia mahdollisuuksiani edetä ammatissani?

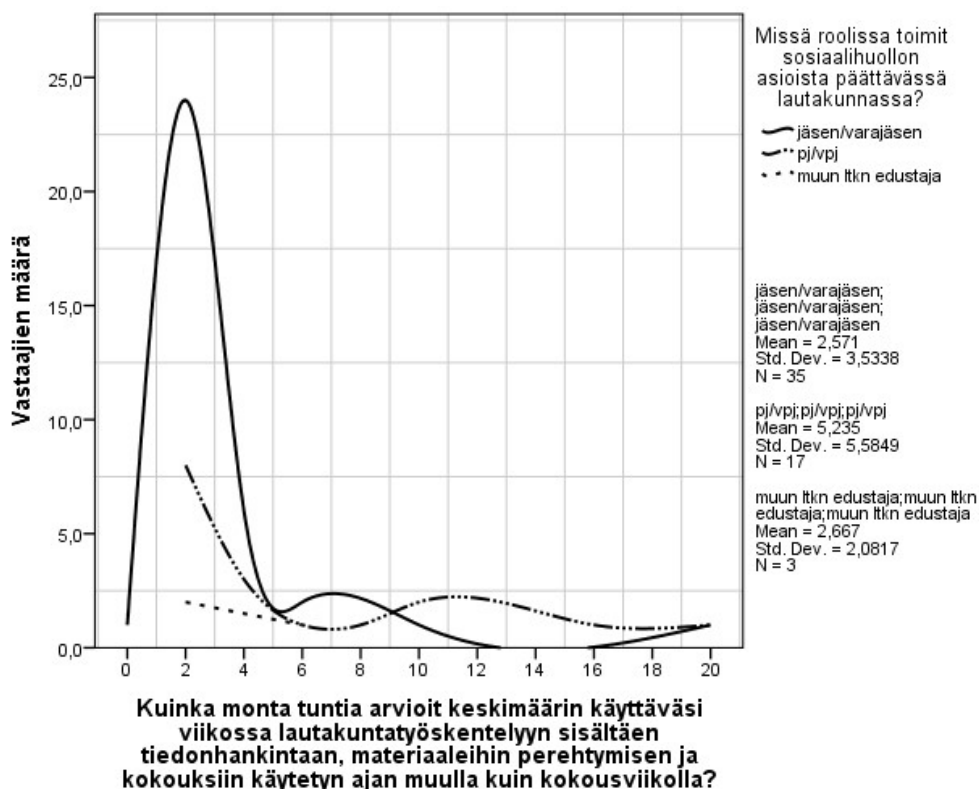
		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	EOS	1	1,8	1,8
	Eri mieltä	47	85,5	87,3
	Samaa mieltä	7	12,7	100,0
	Total	55	100,0	

Vastaajilta kysyttiin myös, miten kauan he käyttävät aikaa lautakuntatyöskentelyyn a) kokousviikolla ja b) muulla kuin kokousviikolla. Koska Kolmogorov-Smirnov^a -normalisuustesti osoitti, että vain puheenjohtajien käyttämä aika kokousviikolla oli normaalijakautunut, kuvaan vastaajien lautakuntatyöskentelyyn käyttämää aikaa seuraavassa olevilla viivakuviogrammeilla. (KUVA 9; KUVA 10.)

Diagrammeissa vasemmalla (Y-akseli) on vastaajien lukumäärä, vaaka-akselin (X-akseli) osoittaessa työskentelyyn käytetyn ajan tunteina. Suuri määrä havaintoja (=vastaajia) näkyy kaaviossa korkeampana huippuna. Työskentelyyn käytettyä aikaa ei tässä yhteydessä ole tarkoituksenmukaista ilmaista vastausten keskiarvona, sillä kaikissa tapauksissa vastausmuuttujan vaihteluväli oli erittäin suuri. Tämä tarkoittaa sitä, että osa vastaajista käytti aikaa lautakuntatyöskentelyynsä tunneissa mitattuna hyvin paljon, toisten käyttäessä aikaa siihen huomattavasti vähemmän. Sosiaalilautakuntien jäsenet käyttivät työskentelyyn aikaa kokousviikolla 1–20 tuntia ja muulla kuin kokousviikolla 0–20 tuntia. Puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien työpanos kokousviikolla vaihteli 2–20 tunnin sekä muulla kuin kokousviikolla 1–20 tunnin välillä. Sosiaalilautakunnissa muun hallinnonelimen luottamushenkilönä toimivat käyttivät aikaa sosiaalilautakunnan asiaan kokousviikolla 3–15 tunnin välillä ja muulla kuin kokousviikolla 1–5 tuntia. (KUVA 9; KUVA 10.)

KUVA 9: Lautakunnan asioihin käytetty aika kokousviikolla (k. 13).

KUVA 10: Lautakunnan asioihin käytetty aika muulla kuin kokousviikolla (k. 13).

Kyselyn osioissa 22–23 vastaajia pyydettiin antamaan kouluarvosana (4–10) omalle toiminnalle ja osaamiselle lautakunnassa sekä koko lautakunnan toiminnalle ja osaamiselle. Arvosanat pyydettiin antamaan seuraaville teemoille (TAULUKKO 10):

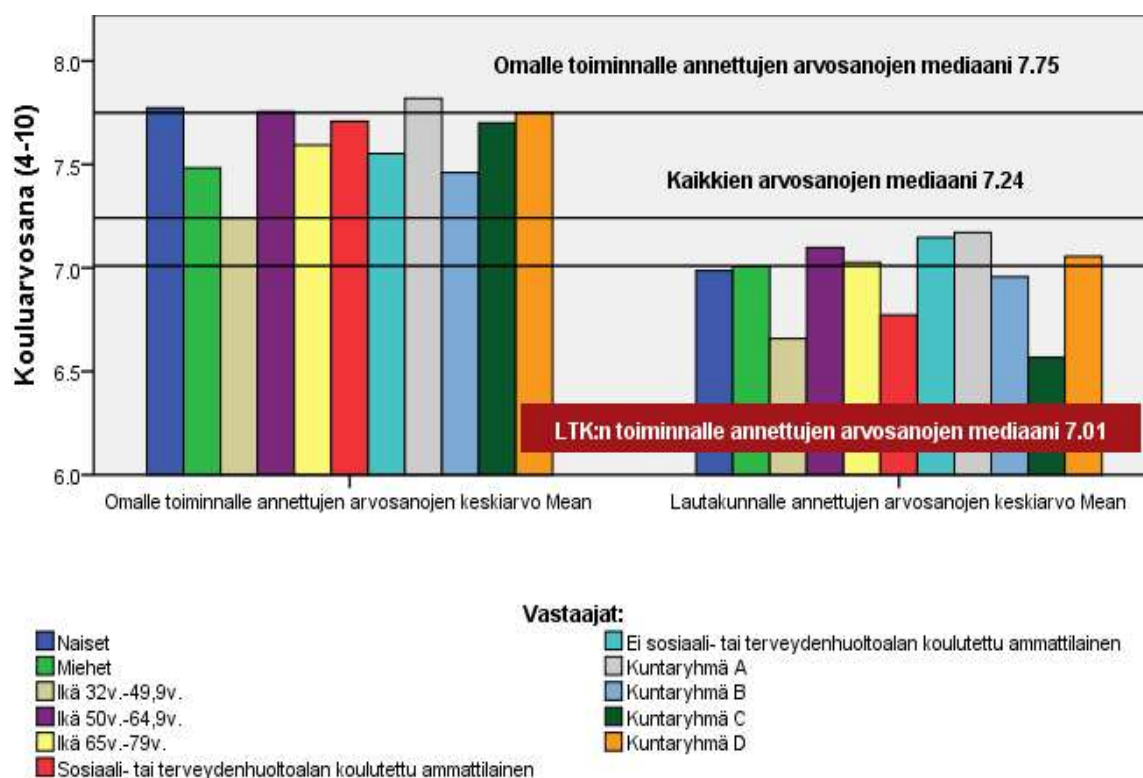
TAULUKKO 10: Kouluarvosanat omalle ja lautakunnan toiminnalle (k. 22–23).

A) Omasta/ koko lautakunnan työskentelyinnostasta ja -motivaatiosta lautakuntatyöskentelyä kohtaan.	B) Sosiaalihuollon lainsäädännön tuntemisesta.	C) Sosiaalihuollon toiminnan eri osa-alueiden tuntemisesta.
D) Sosiaalihuoltoa koskevan päätöksenteon puolueettomuudesta.	E) Sosiaalihuollon eri osa-alueiden tasapuolisesta huomioimisesta.	F) Taustatietoon, lainsäädäntöön sekä kunnan erityistarpeisiin perehtymisestä ennen päätöksen tekoa yksittäisessä asiassa.
G) Lautakunnan osaamiseen liittyvän koulutustarpeen tunnistamisesta.	H) Lautakunnan talousosaamisesta sosiaalihuollon asioissa.	I) Uusien lautakuntajäsenien perehdyttämisestä.
J) Lautakunnan oman toiminnan kehittämistä.	K) Hankinta-osaamisesta.	L) Perehtymisestä SOTE-uudistuksen valmisteluun.

Kun tarkastellaan vastaajien omalle toiminnalleen ja lautakuntansa toiminnalle antamien kokonaisarvosanojen keskiarvoja, voi havaita, että vastaajat antoivat omalle toiminnalleen

keskimäärin hieman parempia arvosanoja kuin lautakuntansa toiminnalle. Alla olevassa esityksessä (KUVA 11) on havainnollisesti todettavissa kokonaisarvosanojen keskiarvojen mediaanit. Keskilukujen sijoittuessa keskiarvojen yläreunaan on helppo päätellä myös se, että yksittäisten arvosanojen hajonta oli erittäin suuri. Kaavio on hieman vaikeasti luettavissa etenkin jos sitä yrittää tulkita harmaansävyyisestä tulosteesta. Tämän vuoksi ryhmäkohtaiset tunnusluvut on esitetty edempänä myös taulukkomuodossa (

TAULUKKO 11). Keskimäärin parhaimman kokonaisarvosanan sekä omalle toiminnalleen (7,82) ja lautakuntansa toiminnalle (7,17) antoivat kuntaryhmän A vastaajat (n=18). Kokonaisarvosanojen osalta keskimäärin huonoimmat arvosanat antoivat itselleen 32–49,9 vuotiaat (n=10, keskiarvo 7,25) ja lautakunnalleen kuntaryhmän C edustajat (n=5, keskiarvo 6,57) ensimmäiseksi mainitun ryhmän sijoittuessa toiseksi huonommaksi (keskiarvo 6,66). Tarkemmat kuvailutiedot ovat liitteenä (LIITE 13).

KUVA 11: Vastaajien omalle toiminnalleen ja lautakuntansa toiminnalle antamat kokonaisarvosanat sukupuolen, ikäryhmän, koulutusstatuksen ja kuntaryhmän mukaan.

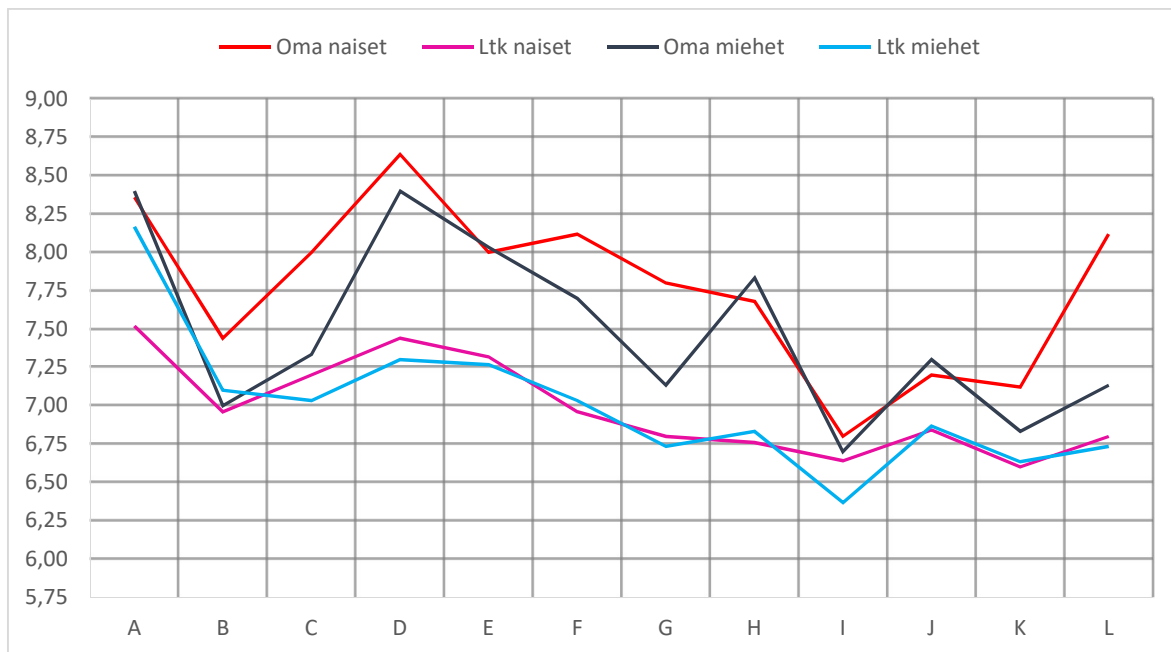
TAULUKKO 11: Vastaajien omalle toiminnalleen ja lautakuntansa toiminnalle antamat kokonaisarvosanat sukupuolen, ikäryhmän, koulutusstatuksen ja kuntaryhmän mukaan.

		Vastaajan itselleen antamien arvosanojen keskiarvo				Vastaajan lautakunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo			
		Mean	Max.	Median	Min.	Mean	Max.	Median	Min.
Sukupuoli	nainen	7,77	9,67	7,83	5,17	6,99	8,83	7,17	4,67
	mies	7,48	8,75	7,92	4,42	7,01	8,25	7,21	4,50
Ikäryhmä	32-49,9	7,24	8,25	7,75	5,17	6,66	7,67	6,71	4,67
	50-64,9	7,76	9,67	7,92	4,42	7,10	8,83	7,17	4,50
	65-79	7,59	9,33	7,79	4,75	7,03	7,92	7,21	4,50
	Sotealan koulutettu ammattilainen	kyllä	7,71	9,33	7,96	5,17	6,77	7,75	7,00
	ei	7,55	9,67	7,92	4,42	7,15	8,83	7,33	4,50
Kuntaryhmä	A	7,82	8,58	8,08	5,75	7,17	7,75	7,21	5,92
	B	7,46	9,67	7,75	4,42	6,96	8,83	7,25	4,50
	C	7,70	9,33	7,67	6,33	6,57	7,33	6,58	5,92
	D	7,75	8,17	7,58	7,50	7,06	7,58	6,92	6,67

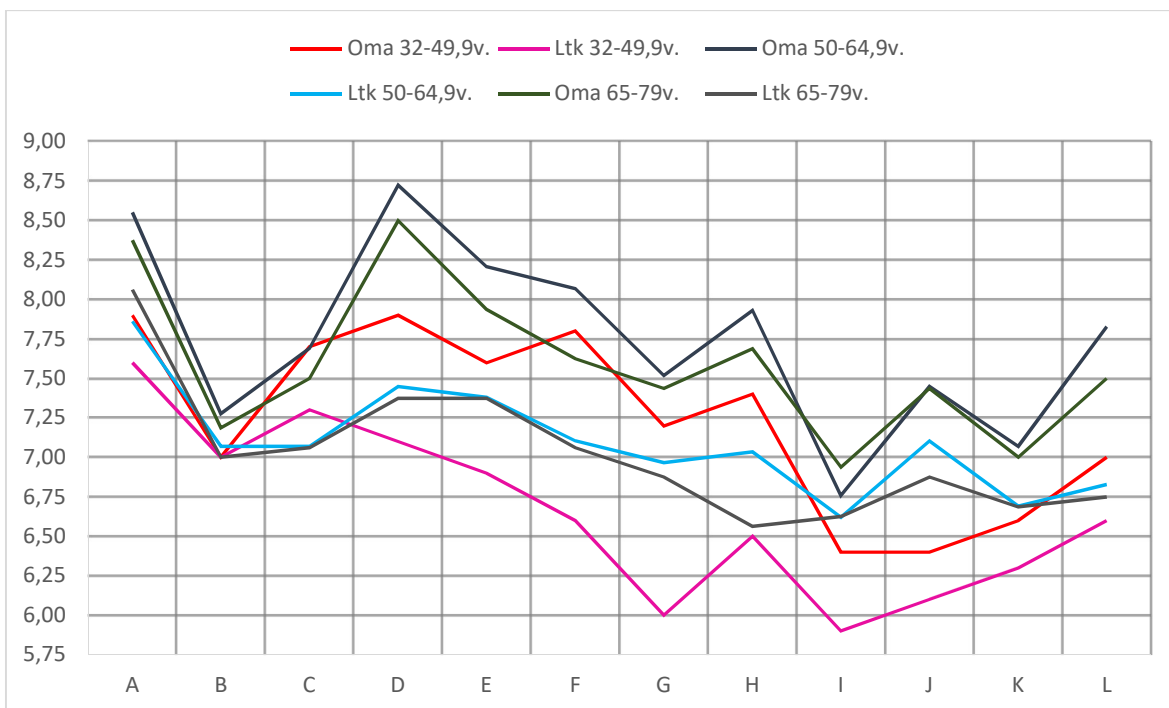
Huomattavaa on, että kysymyskohtaisesti keskiarvoja tarkasteltaessa kaikki vastaajat kokivat sekä oman, että lautakunnan osaamisen heikoimmaksi lautakuntatoimintaan perehdyttämisessä. Erittelin seuraaviin kaavioihin (KUVA 12; KUVA 13; KUVA 14) esitykset kysymyskohtaisista keskiarvoista tutkimuksessa taustatietoina käytettyjen demografisten taustamuuttujien perusteella. Diagrammeissa on selkeästi huomattavissa, kuinka perehdyttämiskysymyksen keskiarvo painuu alas jokaisen taustamuuttujan kohdalla. Edellisessä osiossa (5.3.2) kuvattiin kyselyyn vastanneiden toiveita lautakuntatyöskentelyyn perehdyttämisen kehittämiseksi. Kehitysideoita kertyi aineistoon avoimina kommentteina valtavasti, mutta suurimmassa osassa aineistoa vastaaja ei nähnyt itseään perehdytyksen kehittäjänä vaan lähinnä perehdytyksen kohteena. Tarkemmat kysymyskohtaiset kuvailutiedot ovat liitteenä (LIITE 10; LIITE 11; LIITE 12).

Vahvimaksi osaamisensa alueeksi kaikki vastaajat määrittivät sosiaalihuollon päätöksenteon puolueettomuuden. Kysymyskohtaisten keskiarvojen perusteella vastaajat arvioivat sekä oman, että lautakuntansa toimintainnon ja motivaation lautakuntatyöskentelyä kohtaan korkealle. Niin ikään kysymyskohtaisten keskiarvojen perusteella on havaittavissa, että sote-lainsäädäntöosaaminen sekä hankintaosaaminen

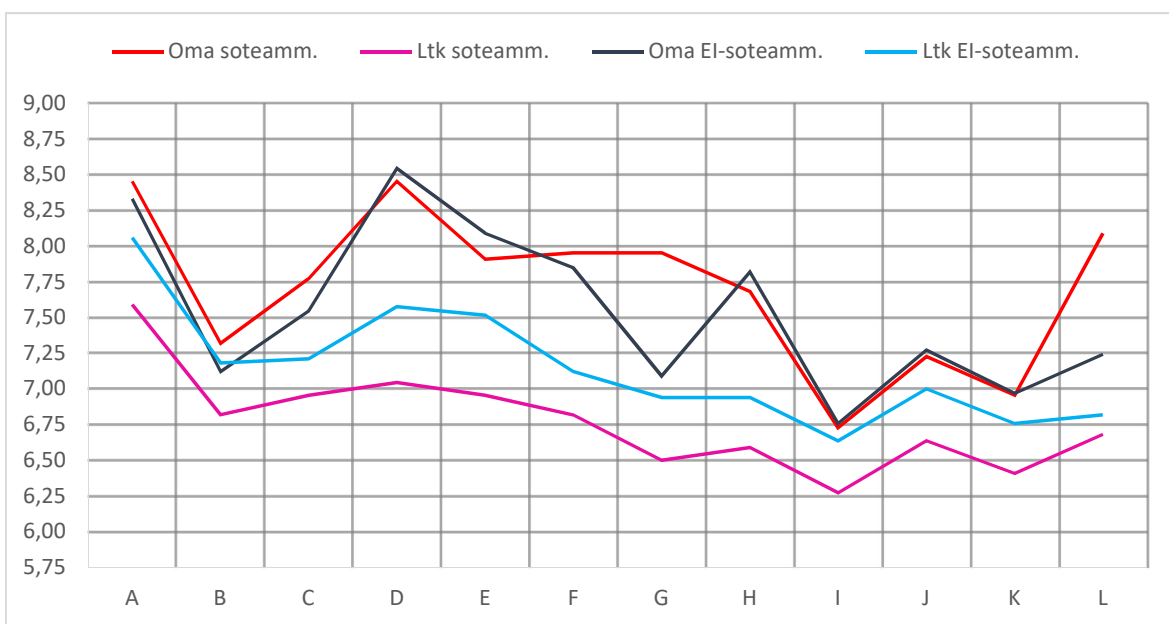
arvioitiin kaikissa ryhmissä verrattain matalalle. Edelleen kaikissa vastaajaryhmissä talousosaaminen koettiin kohtalaisen hyväksi. Tällä hetkellä lähes viikoittain saamme tiedonmurusia lähestyvistä SOTE-uudistuksesta. Kysymyiskohtaisia keskiarvoja tarkastellessa voi huomata, että vastaajat ovat arvioineet oman perehtymisensä aiheeseen vähintään tyydyttäväksi. Tarkemmat kysymyiskohtaiset kuvailutiedot ovat liitteenä (LIITE 10; LIITE 11; LIITE 12).

KUVA 12: Vastaajien omalle sekä lautakuntansa toiminnalle antamien kouluarvosanojen kysymyiskohtainen keskiarvo sukupuolen mukaan.

KUVA 13: Vastaajien omalle sekä lautakuntansa toiminnalle antamien kouluarvosanojen kysymyskohtainen keskiarvo ikäryhmän mukaan.

KUVA 14: Vastaajien omalle sekä lautakuntansa toiminnalle antamien kouluarvosanojen kysymyskohtainen keskiarvo koulutusstatuksen mukaan (soteala - ei soteala).

5.4.2 Toiminnan kehittäminen

Tarkasteltaessa kuntien toiminnan kehittämistä kokonaisuutena, voitaneen erottaa kehittämistyö, mitä tehdään kuntien sisällä sekä alueellinen ja maakunnallinen

kehittämistyö. Kyselylomakkeen avoimissa kysymyksissä molempia kehittämistyön muotoja kommentoitiin. Kehitysehdotuksia vastauksissa oli ehkä suurin määrä liittyen lautakuntatyöskentelyn perehdytystoiminnan kehittämiseen, nämä tulokset on raportoitu jo edellä osiossa 5.3.2. Kuitenkin myös kunnan toiminnan sisäistä kehitystoimintaa kommentoitiin osassa avoimia vastauksia. Sisällönanalyysin avulla tutkin avointen kommenttien sisältöä teemoitellen niistä nousevia asia-aiheita. Vastaajat katsoivat erittäin positiiviseksi kehityssuunnaksi kunnan sisäisessä toiminnassa käynnistetyt erilaiset asiakasraadit, monialaiset palvelurakenteet, ja luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden yhteiset ns. aivoriivet. Näitä vastaajat halusivat myös edelleen kehittää. Useammassa vastauksessa haluttiin lisäksi luoda keinoja kehittää erityisesti kunnan sisällä yli hallinnonelinien tapahtuvaa yhteistyötä. Sosiaalihuollon koettiin usein jo toimivan hyvin yhteistyöhaluisesti, mutta samalla toivottiin, että myös muilla hallinnonaloilla, erityisesti opetuksen hallinnonalalla opittaisiin tavalla tai toisella autenttisen yhteistyön ja kehittämisen muodot.

”Eri sektoreiden lautakuntien jäsenten ja viranhaltijoiden yhteiset palaverit säännöllisesti takaisivat nopean tiedonkulun. Uudet hankkeet ja toiminnanmuutokset koskettaa yleensä jokaista hallintokuntaa jollakin tapaa, myös työntekijöitä on kuultava.” (Avoin vastaus nro 10.)

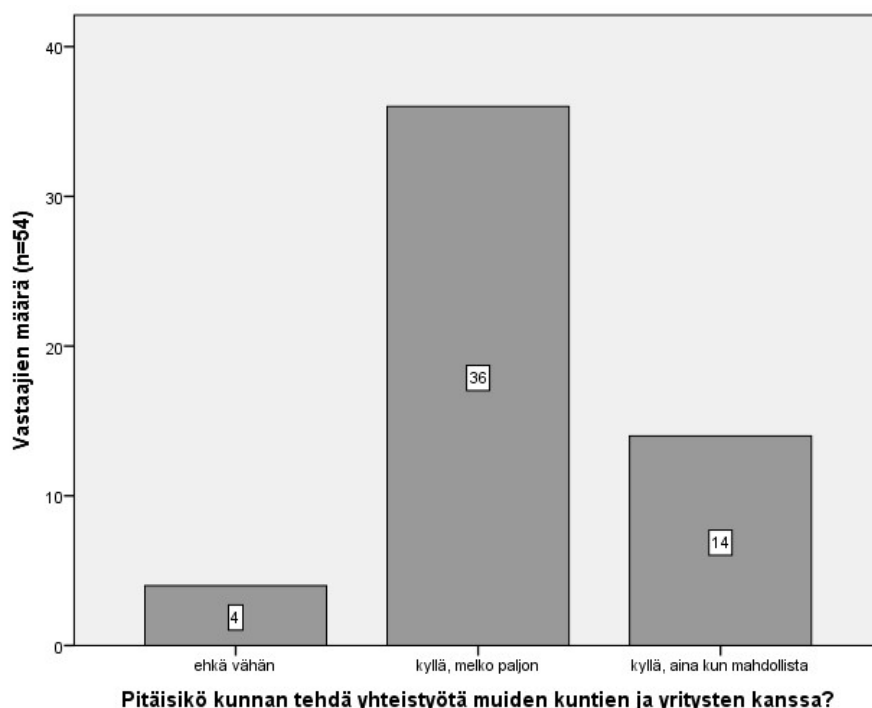
Toisaalta oman kunnan toiminnan kehittäminen näyttäytyi myös lohduttomana projektina. Osa vastaajista koki, että kehittäminen on mahdotonta koska valtiovalta langettaa kunnille jatkuvasti uusia velvoitteita. Velvoitteina esiin nousi paitsi lainsäädäntöön jatkuvasti tulevat muutokset, myös esimerkiksi vuoden 2016 aikana räjähdysmäisesti Suomessa kasvanut pakolaisten vastaanotto. Vastaajat kommentoivat kuinka pakkotilanteen edessä kaikki varat ja aika kuluvat lakisääteisten sekä välttämättömien toimien ylläpitämiseen ja kehittäminen pysähtyy. Kommenteissa mainittiin myös, että aiempi kehittäminen osoittautuu nyt turhaksi SOTEn pyyhkäistessä kaikki hyvät ja toimivat kunnan käytännöt mukanaan.

”Lähes kaikki asiat ovat lakisääteisiä ja valtiovalta tuottaa jatkuvasti uusia velvoitteita eli mihinkään ei juuri voi vaikuttaa.” (Avoin vastaus nro 81.)

Jo aiemmin mainittu alueellisen tason kehittäminen osana maakuntaliittojen toimintaa jäi kyselylomakkeesta mutta myös avoimista kommenteista täysin huomiotta. Ilmeisesti maakuntaliiton ohjastama aluekehittäminen ei juuri kohtaa sosiaalilautakunnan jäseniä,

koska tämä työmuoto ei tullut kenellekään mieleen. Toisaalta herättelemällä asiaa kyselylomakkeen osana, aineistoa olisi voinut saada ja aineisto olisi ehkä kumonnut tämän itselleni saaman käsityksen.

Summamuuttujalla <YHTEISTYÖ> mitattiin vastaajien näkemyksiä siitä, tulisiko julkisessa sosiaalihuollossa tehdä yhteistyötä yritysten sekä muiden kuntien kanssa (LIITE 4). Summamuuttuja kuvaa tähän yhteistyöhalukkuuteen liittyvien kysymysten ryhmäkeskiarvoa. Tuloksen perusteella vastanneiden näkemys oli, että yhteistyötä tulisi tehdä (KUVA 15), jakaumassa ei ollut ollenkaan havaintoja halukkuudesta jättää yhteistyötä kokonaan tekemättä. Summamuuttujan jakaumaa mitattiin asteikolla 1–4, milloin tulos 1 tarkoittaa että yhteistyötä ei pitäisi tehdä lainkaan ja 4 tarkoittaa yhteistyön olevan välttämätöntä aina kun mahdollista. Summamuuttujan keskiarvoksi asetui 3,19 mikä voidaan tulkita siten, että vastaajat katsoivat yhteistyön tekemisen olevan melko tärkeää. Yhteistyön tekemistä pidettiin huomattavasti parempana vaihtoehtona yhteistyön toteuttamatta jättämiseen verrattuna.

KUVA 15: Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa? Vastausten jakauma summamuuttujassa <YHTEISTYÖ>.

Selvitin yhteistyöhalukkuuden summamuuttujasta yksisuuntaisen varianssianalyysin avulla, eroaako yhteistyöhalukkuus koulutusstatuksen, ikäryhmän, sukupuolen tai kuntaryhmän mukaan. Tilastollisesti merkitseviä eroja ei havaittu. Toisin sanoen

koulutusstatus, ikäryhmä, sukupuoli tai vastaajan kuntaryhmä ei tilastollisesti merkitsevästi vaikuta vastaajan yhteistyöhalukkuuteen yritysten sekä muiden kuntien kanssa sosiaalihuollon asioissa. (LIITE 5, neljäs taulukko.) Summamuuttujan saamaa tulosjakaumaa voi tarkastella seuraavasta taulukosta (TAULUKKO 12) kuntaryhmän mukaan. Kaiken kaikkiaan tulosjakauma osoittautui niin yksimieliseksi, että jakaumassa ei juuri ollut eroja minkään tarkastellun demografisen taustamuuttujan osalta.

Testasin myös em. selittävien muuttujien riippuvuussuhdetta ryhmäkeskiarvoon Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimella. Tuloksen perusteella koulutusstatuksen ja yhteistyöhalukkuuden ($r=-0,131$, 2-suuntaisen testin p -arvo $0,34$), sukupuolen ja yhteistyöhalukkuuden ($p\approx 0,173$, 2-suuntaisen testin p -arvo $0,21$), kuntaryhmän ja yhteistyöhalukkuuden ($p\approx 0,112$, 2-suuntaisen testin p -arvo $0,42$) sekä ikäryhmän ja yhteistyöhalukkuuden ($p\approx 0,091$, 2-suuntaisen testin p -arvo $0,52$) välillä ei havaittu lineaarista riippuvuutta. (LIITE 14)

TAULUKKO 12: Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa? Summamuuttuja <YHTEISTYO> kuntaryhmän mukaan.

		ehkä vähän	kyllä, melko paljon	kyllä, aina kun mahdollista	Total
Uudelleenluokiteltu kuntaryhmä	A	1	11	6	18
	B	2	20	6	28
	C ja D	1	5	2	8
Total		4	36	14	54

Merkittävää kuitenkin on, että 34,5 % vastaajista oli kuitenkin samaan aikaan sitä mieltä, että kunnan tulisi mieluummin itse järjestää kaikki sosiaalihuollon palvelut (KUVA 16). Tulos herättää esiin tarkentavan kysymyksen siitä millaista toivotun yhteistyön tulisi olla. Tähän kysymykseen vastanneista ($n=55$) 5,5 % ei osannut kertoa kantaansa ja tasan 60 % katsoi että palveluita ei tulisi järjestää kokonaan itse.

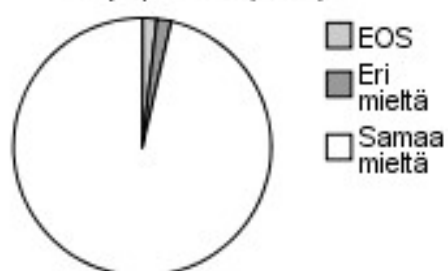
d. Kunnan tulisi mieluummin itse järjestää kaikki sosiaalihuollon palvelut (k.20).

KUVA 16: Vastausten jakauma: Yksittäinen kysymys, tulisiko kunnan järjestää sosiaalihuollon palvelut itse (k.20)?

Laajinta yhteisymmärrystä vastaajissa herätti kysymys sosiaalihuollon erityispalveluissa tehtävässä yhteistyössä (KUVA 17). Yli 95 % vastaajista kannatti tiettyjen sosiaalihuollon erityispalveluiden järjestämistä yhteisesti muiden kuntien kanssa (samaa mieltä = 96,4 %, eri mieltä = 1,8 %, eos = 1,8 %, n=55). Näihin palveluihin kuuluvat esimerkiksi vammaissosiaalityön sekä lastensuojelun erityispalvelut ja jo tällä hetkellä melko suuri osa kunnista ja kaupungeista järjestääkin niitä yhdessä muiden kuntien kanssa tavalla tai toisella. Tätä toimintasuuntausta tiettävästi ollaan nyt edelleen syventämässä osana SOTE-uudistusta.

i. Kuntien tulisi osata hyödyntää toisiaan järjestämällä yhteisesti tietyt erityispalvelut (k. 20).

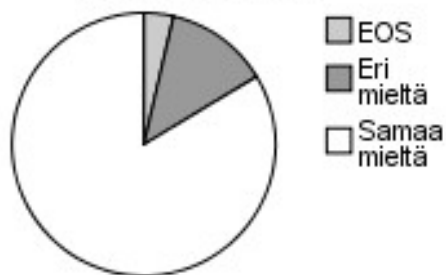
KUVA 17: Vastausten jakauma: Yksittäinen kysymys yhteistyöstä kuntien välillä tietyissä sosiaalihuollon erityispalveluissa (k.20).

Kuntien yhteistoiminta muiden kuntien ja myös yritysten kanssa on herättänyt keskustelua paitsi viime aikoina, se on myös jo yli viimeiset kymmenen vuotta kunta- ja palvelurakennemuutosten alkumetreiltä lähtien käynyt koko ajan tavalla tai toisella kuumana. Tällä hetkellä vedenjakajana mediassa voidaan ehkä pitää SOTE-uudistukseen liittyvää keskustelua, jossa arvaillaan oman kunnan ja maakunnan nykyisten palveluiden

säästymistä tai katoamista määriteltäessä esimerkiksi laajan päivystyksen sairaaloita. Tähän mennessä kunnat ovat jo yhdistäneet palveluitaan joko kuntaliitoksen- tai yhteistoiminta-alueiden muodossa. Vaihtelevat ja moninaiset organisaatorakenteet sekä toimintatavat järjestää sosiaalihuollon lakisääteisiä palveluita näkyvät tässäkin opinnäytetyössä jo osion 4.3 sisällössä tutkittaessa tutkimuksen otokseen valikoituneiden kuntien tapoja järjestää em. palvelut.

Etholén-Rönnerbergin tehdessä lisensiaatintutkimustaan vuosina 2007–2008 suurin osa kuntaliitoksista oli vielä vahvistumatta ja hämmennyksen keskiössä oli hankintalain mukanaan tuomat uudet oletukset kuntien palveluiden hankinnassa. Etholén-Rönnerbergin haastattelemissa kuntien sosiaalilautakuntien puheenjohtajia huolesti yhdistysten ylläpitämien palveluiden alasajo ja tämän vaikutus oman kunnan sosiaalipalveluiden ostamisen tarpeeseen. Kuntaliitosten lisäksi myös monikansallisten pörssiyhtiöiden invaasio sosiaalipalvelumarkkinoilla otti vasta ensi askeliansa. Taloustilanteen kiristyessä puheenjohtajat kantoivat huolta myös palveluiden riittävydestä ja tarveharkinnan lisääntymisestä pakollisten säästötoimien myötä. Etholén-Rönnerbergin tutkimuksen osatuloksena hän luokitteli osallistujakunnat markkinamyönteisiin ja markkinakielteisiin kuntiin sekä kartoitti kuntien puheenjohtajien luottamusta oman kuntansa suhtautumiseen sosiaalihuollon asioissa. Saamani käsityksen mukaan luokittelu puheenjohtajien kanssa käytyjen teemahaastattelujen perusteella oli kohtuullisen mutkatonta. (Etholén-Rönnerberg 2008, 75–80, 82–83, 85–86.) Varsinaisesti kuntien suhtautumista markkinoihin ei omassa tutkimuksessani kartoitettu. Vastajaat kuitenkin näyttivät yksittäisiin kysymyksiin antamiensa vastausten perusteella suhtautuvan palveluiden ostamiseen pääosin myönteisesti (KUVA 18; KUVA 19). Yritysten ja kunnan välistä yhteistyötä kannatti 80 % vastaajista, vain 14,5 % ollessa asiasta eri mieltä (eos = 5,5 %, n=55). Sosiaalihuollon palveluiden ostamista puolestaan piti järkevänä 83,6 % vastaajista (eri mieltä = 12,7 %, eos = 3,6 %, n=55).

h. Kunnan tulisi ostaa ne palvelut, joita ei ole taloudellisesti järkevää tuottaa itse (k.20).

KUVA 18: Vastausten jakauma: Yksittäinen kysymys, kunnan ja yritysten välisestä yhteistyöstä sosiaalihuollossa (k.20).

a. Sosiaalihuollon palveluissa kunnan pitäisi enemmän tehdä yhteistyötä alueella olevien yritysten kanssa (k. 20).

KUVA 19: Vastausten jakauma: Yksittäinen kysymys, palveluiden ostamisesta sosiaalihuollossa (k.20).

Omat tulokseni tukevat siis soveltavasti Etholén-Rönningin tutkimuksessa saatuja tuloksia. Mainittava kuitenkin on, että huolimatta sekä markkinamyönteisistä että markkinakielteisistä vastauksista tältä osin oman tutkimukseni tulokset ovat ristiriitaisia. Tuloksista on luettavissa halu pitää oman kunnan palvelut itse järjestettynä, mutta samalla vastaajat kuitenkin olisivat valmiita järjestämään palveluita ostettuna tai yhdessä muiden kuntien kanssa tuotettuna. Ristiriitaa voi ehkä selittää vastaajan tulkinta kyselylomakkeen kysymyksestä, mutta toisaalta koko palveluiden hankinta verrattuna tavaroiden hankkimiseen julkisen hankinnan kautta on edelleen Suomessa tavalla tai toisella vakiintumatonta toimintaa ja varmasti herättää mielipiteitä puolesta ja vastaan jopa samassa henkilössä. Tämän päivän huolet eivät kuitenkaan ehkä enää keskity kuntien ja markkinavoimien kohtaamiseen, vaan nyt kunnallispoliittisena huolenaiheena ehkä enemmän on, yritetäänkö sosiaalihuollon hallinto muuntaa markkinavoimaksi osana SOTE-uudistusta. Nähtäväksi myös jää, millainen vaikutus tulevien vuosien poliittiseen

päätöksentekoon tai koko konsensusdemokratialle on myös nykyisellä ns. mediaherkällä ajalla. Jo nyt on nähtävissä, että sosiaalisen median maailmassa paitsi kansalaiset, myös kuntien, jopa valtakunnan poliitikot lausuvat asioita, joita takavuosina kukaan ei olisi uskaltanut sanoa omana mielipiteenään ääneen edes suihkulleen. Näistä esimerkkinä tällä hetkellä eletävän vuoden 2016 maahanmuuttokeskusteluiden rasistisetkin ulos tulemiset.

6 LOPUKSI

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa siitä, millä tavoin julkisen sektorin sosiaalihuollon päätöksistä sekä toimintalinjoissa vastuussa olevat lautakunnat toimivat ja millaisia perehdytysrutiineita kunnissa on vastuulliseen lautakuntatehtävään osallistuville. Tarkoituksena oli myös selvittää lautakuntatyöskentelyyn osallistuvien omaa kokemusta osaamisestaan suhteessa kuntansa lautakuntatyöskentelyrutiineihin sekä toimialansa päätöksentekovastuuseen. Tutkimustuloksina todettiin, että vastaajat antoivat kuntansa ja lautakuntansa nykyiselle toiminnalle tyydyttävän arvosanan. Vastaajat kaipasivat perehdytystoiminnan kautta lisää osaamista kunnan organisaatorakenteen sekä sosiaalihuollon toimintaympäristön tuntemukseen ja lainsäädännön tuntemukseen. Vastaajat kokivat vahvimiksi osaamisen alueikseen toimintamotivaation sekä puolueettoman päätöksenteon ja katsoivat suoriutuvansa heikoiden perehdytysosaamisessa, hankintaosaamisessa ja lainsäädäntöosaamisessa.

Tutkimustulokset voivat olla merkityksellisiä arvioitaessa, millä tavalla lautakuntatyöskentelyä tulisi kehittää ja mahdollisten hyvien käytäntöjen jakamisessa. Tulosten perusteella voidaan ehkä muodostaa kuva siitä, millaista tietopohjaa valtuutetut itse toivoisivat itselleen vahvistettavan nykyistä enemmän ja missä teemoissa osaaminen on heidän mielestään riittävää. Toivoin kyselyn tuloksen myös osaltaan avaavan lukijalle paitsi sosiaalisten teemojen huomioon otamista kokonaisuudessaan aluekehitykselle sekä hyvinvoinnille myös ajantasaisessa sosiaalihuoltolaissa säädettyä velvoitetta rakenteelliselle sosiaalityölle sekä yli hallinnonalojen tapahtuvalle moniammatilliselle yhteistyölle. Toivoin edelleen, että yksittäinen kyselyyn vastaaja voi saada tuloksista myös vertaisajatuksia tueksi omalle käsitykselleen jostain kyselyn temasta ja mahdollisesti rohkaista vastaajaa kehittämään itse omaa työskentelyään luottamustoimessa.

Etholén-Rönnberg (2008) kertoi tehneensä täyskäännöksen lisensiaatintutkimuksensa aineistonkeruussa alkuperäisten ryhmäkeskustelusuunnitelmien osoittauduttua mahdottomaksi tiedonhankintakeinoksi. Aineiston keruuta koskevassa suunnittelussa olisi vastausten saaminen tullut varmistaa paremmin myös tässä tutkimuksessa. Internetissä täytettävä kysely näkemykseni mukaan oli hyvä valinta kerätä tietoa oman aiheeni tyyppisessä tilanteessa. Kyselykutsun jakamisessa olisi kuitenkin ollut ehkä hyvä olla lautakuntien puheenjohtajiin yhteydessä tapahtunutta henkilökohtaisemmalla tavalla. Sähköposti tavoitti osan puheenjohtajista mainiosti ja toimi hyvin tarkoitukseensa nähden.

Yllättävän moni kunta jätti kuitenkin kokonaan reagoimatta kyselyyn. Kaksi kunnista oli ruotsinkielisiä, tämä saattoi vaikuttaa vastaamishalukkuuteen, koska kysymyksessä oli suomenkielinen kysely. Mikäli olisin saanut puheenjohtajat vielä paremmin tavoitettua, kysely olisi mahdollisesti levinnyt laajemmalle. Toisaalta, en voi olla varmuudella sanoa, etten saanut kaikkiin puheenjohtajiin yhteyttä, sillä kuten jo aiemmin on todettu, meistä jokainen on yksilö tietokoneen käyttötavoissaan. Kielikysymyksen osalta joissain avoimissa kommenteissa oli mainittu, että vastaajan lautakunta on ruotsinkielinen, joten välttämättä sekään ei ollut merkittävää vastaushalukkuuden kannalta. Kyselyn ajankohta oli huonohko juuri kesälomille siirtymisen kynnyksellä. Sain joitain kommentteja vielä elokuun alkupuolella kysymyksenä kyselyyn osallistumisesta. Toisaalta suomalaisessa vuosikellossa on jatkuvasti lyhyempiä tai pidempiä loma-aikoja, joten varmuudella ei voi olettaa, että talvella toteutettu kysely olisi paremmin tavoittanut kohderyhmän. Opinnäytetyön empiirisen osuuden analysointi sekä määrällisesti että laadullisesti oli hyvä kumpaakin analyysitapaa tukeva ratkaisu. Laajat avoimet kommentit herättivät ajatuksen aiheen syventämisestä esimerkiksi teemahaastatteluun.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että sosiaalilautakunnan jäsenten näkemykset ja kokemukset lautakuntatyöskentelystä eivät vaihteile tilastollisesti merkittävästi ainakaan tässä tutkimuksessa esitettyjen demografisten muuttujien perusteella. Tutkimuksessa tarkasteltiin muuttujien vaihtelua pääosin sukupuolen, ikäryhmän, koulutusstatuksen sekä kuntaryhmän mukaan. Kyselylomakkeen testausvaiheessa kysymykset luottamustehtävässä toimimiselle kertynyt ns. virkaikä sekä vastaajan poliittinen sitoutuminen jäivät pois. Jälkeenpäin ajateltuna tämä ehkä hieman harmittaa, ehkä nämä olisivat olleet ne merkittävät taustamuuttujat. Ns. virkaikä luottamustehtävässä on varmasti vastaajan oman ammattihistorian ohella jollain tavalla merkityksellisiä, sillä uskon vahvasti jokaisen ihmisen käsittelevän eteensä tulevat asiat juuri omaan näkemykseensä, osaamiseensa sekä kokemukseensa perustuvilla työkaluilla. Tätä ajatusta vahvistaa myös muutamat kyselyyn saadut avoimet vastaukset, joissa todettiin eri tavalla kokeneiden henkilöiden reagoivan paitsi kyselyn kysymyksiin, myös luottamustehtävässä eteen tuleviin asioihin hyvinkin eri tulokulmista. Tutkimuksen tulokset osoittivat myös, että kyselyyn osallistuneet suhtautuivat luottamustehtäväänsä sitoutuneesti, halusivat oppia lisää ja olivat valmiita panostamaan tehtävänsä suosiolliseen hoitamiseen omaa aikaansa.

Kyselyyn saaduista avoimista vastauksista nousi erityisesti esiin luottamushenkilöiden halu aidosti sisäistää tehtävänsä suosiolliseen hoitamiseen autenttisesti liittyvät tosiasiat.

Perehdytysosiossa sosiaalilautakunnissa toimivat halusivat aidosti syventää tietojaan paitsi kuntansa organisaatiosta myös sosiaalihuollon asiakkaiden elinympäristöstä, taloudellisesta tilanteesta ja elämäntilanteiden pulmakohdista. Tuli vaikutelma siitä, että vastaajat eivät tällä hetkellä kokeneet saaneensa riittävästi tietoa voidakseen syventää tehtäväkenttäänsä nähden Sven Hesslenkin (Kts. 3.3.2) tarkoittamaa sisäistä ymmärrystä, vaan työhön on toisinaan tartuttava ulkopuolisena vailla kokonaiskäsitystä tehtävästä. Kuntapoliitikon tai sosiaalihuollon virkamiehenkään tehtävä tuskin herättää loppujen lopuksi kansalaisissa kovinkaan laajaa kateutta, etenkin kun ottaa huomioon taas lähitulevaisuudessa suunnitellut muutokset paitsi kunnallisella myös alueellisella ja valtakunnallisella tasolla. Kuitenkin meillä ainakin toistaiseksi riittää henkilöitä, jotka ovat valmiita näitä tehtäviä hoitamaan. Opinnäytetyön kokoavana tuloksena jäin miettimään yhteiskunnassamme olevaa toimijaa. Työssä murrosikäisten kanssa olen tottunut kohtaamaan herra tai rouva Jokun, joka viikonpäivistä ”enstaina” lupaa hoitaa tehtävät, jotka tällä hetkellä ovat rästissä. Huolimatta vastausten takaa huokuvasta sitoutuneisuudesta omaan tehtävään, aineistossa toivottiin tekoja mutta toimijoita ei juuri ehdotettu. Kuka on julkisella sektorilla Joku ja voimmeko edelleen toivoa että hän löytyy?

Mikä on tämän tutkimuksen anti laajemmassa yhteiskunnallisessa merkityksessä? Opinnäytetyön myötä haluaisin herättää meidät kaikki miettimään omaa ajatteluamme, päättelylogiikkaamme, sosiaalista toimintaympäristöämme ja siinä tapahtuneita sekä tapahtuvia muutoksia. Moni tuntuu tänä päivänä ajattelevan, että esimerkiksi poliittinen päätöksenteko on hyvin kaukana hänen omasta elämästään tai vaikutusvallastaan. Kuitenkin samaan aikaan kuka tahansa voi julkaista esimerkiksi sosiaalisen median kautta käytännössä mitä tahansa. Sopivalla, mahdollisesti sattumankin kautta asettuvalla julkaisulla voi viime kädessä olla koko yhteiskuntaan heijastuva vaikutus. Aiemmin käsiteltiin ihmisen toiminnalle oleellista irrationaalista tapaa luoda omaa sosiaalista todellisuutta, jossa ”faktat” pohjaavat tosiasiallisesti ihmisen saamaan käsitykseen, ja ”funktiot” kyseisen faktan aiheuttamaan tunnekuuhuun (Kts. mm. Lagerspetz 2011; Tiitinen & Lähteinen 2014).

Vesa (2016) kutsui suomalaisen poliittisen päätöksenteon medianäkyvyyden näyttäytymistä kansalaisille ”niukan julkisuuden perinteenä”. Poliitikoilla Suomessa on ollut tapana kommentoida julkisesti hyvin vähän etenkin keskeneräisiä asioita, käytännöllä on muun muassa pyritty suojelemaan päätöksentekoprosessia. Ruostetsaari Vesan (Emt., 22–23) mukaan on kuvannut toimintakäytäntöä oivallisesti toteamalla

”..keskustelun olleen tyyppillisesti ennen aikaista aina siihen saakka kun se on jo myöhäistä.”

Suomalaiselle poliittiselle toimintaympäristölle toinen ominainen piirre on ollut rationaalilegaalinen toimintakulttuuri. Tämä tarkoittaa sitä, että suomalaiset ovat tottuneet noudattamaan tiukasti lakia asiassa kuin asiassa ja sen myötä politiikon, virkamiehen tai muun julkisuuden henkilön ulostulo mediassa on ollut aina uskottavaa ja merkityksellistä. Suomen lähihistoriassa ei myöskään ole ollut havaittavissa ns. ääriliikkeitä, jotka haastaisivat suomalaisen konsensusdemokraattisen, sopuisan ja neuvottelevan poliittisen toimintakulttuurin. (Vesa 2016, 18–22.) Omassa arjessani olen viime vuosina kerta toisensa jälkeen havahtunut miettimään, olemmeko suomalaisessa yhteiskunnassa nyt ”SOTE-sopan” lisäksi ”SOME-sopan” armoilla. Kun ottaa huomioon suomalaiselle yhteiskunnalle aiemmin ominaisen poliittisen toimintailmaston ja lisää siihen ihmiselle ominaisen ajattelutavan sekä sosiaalisen median mukanaan tuomat mahdollisuudet, voi lopputulos olla pahimmillaan pelottava. Tästä esimerkkinä Suomessa kuluvana vuonna vahvasti kasvanut turvapaikanhakijoiden tulva ja viime viikkoina melko raadollisestikin väkivaltaisena konkretisoitunut viha maahanmuuttajia kohtaan (Kts. esim. YLE 2016). Ikävä kyllä niin sanottujen tavallisten tallaajien lisäksi mediassa aiheesta ovat avautuneet omalla enemmän tai vähemmän harkitulla mielipiteellään jopa myös kunta- ja valtakunnan poliitikot.

Edellä esitin toivomuksen tutkia tarkkaan omaa toimintaansa sekä ympäristöään. Nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa muutospaine tulee yhtäaikaaisesti monelta eri suunnalta, olemme suomalaisittain uudessa tilanteessa. Jokaisen meistä on tarkkaan mietittävä mitä informaatiota tulee uskoa ja mitä ei, oli sitten kysymys yksityisen mielipiteen muodostamisesta tai työ- tai luottamustehtävässä tarvittavan tiedon keräämisestä. Yleisesti keskustellaan kovasti ihmisen valinnanvapaudesta, mutta on muistettava, että mukana seuraa myös vastuu. Vakkuri (2009b) esittää yhtenä julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon tehokkuuspulmana huolen siitä, että pyrkiessämme rationaalsiin ratkaisuihin mittaamisen kannalta epäloogisesti (=ihmisen tarpeet ja toiminta) toimivassa asiassa löydämme tai haluamme etsiä ratkaisuja tosiasiallisesti vain ns. helppoihin ongelmiin varsinaisten haasteiden ja pulmien ratkaisemisen jäädessä taka-alalle. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla, ja ehkä koko julkisen sektorin toiminnassa on vain vähän asioita, jotka voidaan ratkaista yksitulkintaisesti. (Emt., 206–210.) Elämmekö nyt aikoja, jolloin sekä suomalaisten, että suomalaisen poliittisen päätöksenteon on aika alkaa luoda omaa ”notkeaa modernia” toimintaorientaatiota, jossa on ripaus Baumanin esittämää sujuvaa pujottelua uuden

todellisuuden Luhmann -laisissa saarekkeissa, lavallinen aktiivista ja oivaltavaa kansalaista, mutta myös palanen aiempaa toimivaa hyvinvointivaltion perimää?

Opinnäytetyöprosessin aikana mieleeni tulleet jatkotutkimusideat noudattavat ehkä jossain määrin edellä mainittua ajatusta toimintakäytäntöjen uudistamisesta tai päivittämisestä tämän päivän haasteille sopivaksi. Suomessa on perinteet politiikan tutkimukselle ja nykyään sellainen on alkanut muodostua vähitellen myös sosiaalityön tutkimukselle. Suomessa tehdään laadukasta tutkimusta kaikilla tieteenaloilla, mutta miksi oman tutkimukseni aihealueen osalta kumpainenkin edellä mainittu tai monitieteellinen tutkimus loistaa poissaolollaan? Kokosin seuraavaan kuvaan muutamia jatkotutkimusideoita ja samalla otin vapauden kutsua aikaa sosiaalihuollon päätöksenteossa ennen SOTE-uudistusta kunta-autonomian aikaisen Suomen sosiaalihuolloksi (KUVA 20).

Sosiaalilautakuntakysely 2016
Jatkotutkimusehdotuksia
Koetut hyvät toimintamallit ja -rakenteet kunta-autonomian aikaisessa suomalaisessa kuntien sekä sosiaalilautakunnan toteuttamassa sosiaalihuollon päätöksenteossa.
Kunnan käsitys sosiaalihuollon järjestämisvastuullisista tehtävistä ja palveluista.
Toimivat yhteistyörakenteet kunnan hallinnoneliemien välillä sosiaalihuollon asioiden hoitamisen näkökulmasta.
Luottamusmiesten perehdytys käytännössä Suomen kunnissa ja kaupungeissa.
Sosiaalilautakunnan osaaminen ja kehittämistarpeet sosiaalihuollon ammattilaisen näkökulmasta.

KUVA 20: Sosiaalilautakuntakysely 2016; jatkotutkimusehdotuksia.

Yhteiskuntamme sosiaali- ja terveydenhuollon toimintarakenteet ovat viimeisen 25 vuoden aikana jo kokeneet ennennäkemättömän mullistuksen, ja niitä ollaan edelleen muuttamassa lähivuosien aikana täysin uuteen suuntaan. Meillä on valtava joukko SOTE-ammattilaisia ja politiikan ammattilaisia. Meillä on käytettävissä tietoa yli kolmensadan kunnan tai kaupungin organisaatio- ja toimintarakenteista sekä näissä kunnissa ja kaupungeissa toteutetusta tavoista tuottaa SOTE-palveluita ja poliittisia päätöksiä. Meillä on myös käytettävissä ehkä 2000:n sosiaali- ja terveyspalveluita tuottavan yrityksen osaaminen. Yrityskentän kautta voisi varmasti olla mahdollista saavuttaa sellaista substanssiosaamiseen liittyvää tai liiketaloudellista monitulkintaista tietoa, jota kunnat eivät aikaisemmassa tilanteessa ole joutuneet kohtaamaan. Kuten aiemmin jo mainitsin, on todennäköistä, että tulevassa alueellisessakin hallintomallissa istuu edelleen vaaleilla valitut luottamushenkilöt tekemässä poliittisia päätöksiä ja tämän kautta ohjaamassa alueiden sosiaali- ja

terveydenhuollon toimintaa. Nyt jos koskaan olisi aika koota toimivat käytännöt ja kerätä tutkimustietoa huonommin toimivista malleista sekä tehdä jonkinlainen tutkimuksellinen tilinpäätös matkasta mihin sosiaalihuollon kunnallisen autonomian ajassa Suomessa on päästy.

Edelleen eräs mielenkiintoinen tutkimusaihe olisi niin ikään monitieteellinen, mutta tutkimuksellisesti todennäköisesti pilkkottava useampaan pieneen osaan onnistuakseen. SOTE-uudistuksesta on tähän mennessä saatu melko vähän konkreettista tietoa, mutta senkin edestä asiaa on pyöritelty mediassa. Eri julkishallinnon organisaatioiden välinen yhteistyösuhteiden kiristyminen on ollut käsin kosketeltavaa. Jokaisella taholla pyritään mahdollisuuksien mukaan varmistamaan, että omat olemassa olevat hallintorakenteet ja toimintakäytännöt säilyvät, ja tämän myötä omaa osaamista on pyritty ylistämään. Sivusta seuraten esimerkiksi sairaaloiden kamppailu laajan päivystyksen palveluista on tietysti lähipalveluiden saatavuuden näkökulmasta ymmärrettävää, mutta toisinaan se mediassa alkaa vaikuttaa joltain osin jo amerikkalaista vaalikampanjaa. Haluaisin selvittää, mikä olisi se viisasten kivi, millä kaiken tämän suomalaisen SOTE-osaamisen saisi keskittymään yhteisen uuden hyvän rakentamiseen, sen sijaan että käytämme aikaa yhteisen vanhan hyvän ihannoimiseen ja ehkä jopa eräänlaiseen muutosvastarintaan?

Lähteet ja kirjallisuus

- Aaltola E. 2010. Ihmisoikeudet. Teoksessa Niemelä, P. 2010. (toim.). Hyvinvointipolitiikka. Helsinki: WSOYpro Oy, 38–66.
- Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: WSOY.
- Alkula, T. & Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 1995. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Juva: WSOY.
- Bauman, Z. 2001. Individualized society. Cambridge: Polity Press.
- Bauman, Z. 2005. Freedom from, in and through the State – T.H. Marshall’s Trinity of Rights Revisited. *Theoria – A Journal of Social Political Theory* 1 (1), 13–27.
- Erola, J., Pessi A.B. & Saari, J. 2013. Hyvinvointivaltio notkeassa modernissa – Zygmunt Baumanin yhteiskuntapoliittinen aikalaisdiagnoosi. Teoksessa Saari, J., Taipale, S. & Kainulainen, S. (toim.) Hyvinvointivaltion moderneja klassikoita. Tampere: Juveness Print.
- Etholén-Rönnberg, M. 2008. ”Eihän räätälöityjä sosiaalipalveluja voi kilpailuttaa?” Yksityiset sosiaalipalvelut – sosiaalilautakunnan puheenjohtaja päätöksentekijänä. Sosiaalityön ammatillinen lisensiaatintutkimus. Helsingin yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitos.
- EUR-lex. 2009. Sopimus Euroopan Unionin toiminnasta. [online.] < URL: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2012:326:SOM:FI:HTML> >. Viitattu 3.4.2016.
- Fink, A. 2003. How to Ask Survey Questions. 2nd edition. USA: SAGE Publications Inc.
- Finlex, 2016. Ajantasainen lainsäädäntö. [online.] < URL: <http://www.finlex.fi> >. Viitattu 17.4.2016
- Fowler, F. 1993. Survey Research Methods. Applied Social Research Methods Series. Volume 1. 2nd edition. USA: SAGE Publications Inc.
- Gambrill, E. 2006. Social Work Practice. A Critical Thinker’s Guide. 2nd Edition. UK: Oxford University Press.
- Heinonen, H. 2007. Kohti syvempää ymmärrystä sosiaalityössä. Tutkiva ja arvioiva työote sosiaalityöntekijöiden jäsentämänä. Ammatillinen lisensiaatintutkimus. SOCCAn ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja 2007 (16). Helsinki: Yliopistopaino.
- Helne, T. 2003. Sosiaalipolitiikan nykyiset haasteet. Teoksessa: Helne, T. & Julkunen, R. & Kajanoja, J. & Laitinen-Kuikka, S. & Silvasti, T. & Simpura, J. 2003. Sosiaalinen politiikka. Juva: WS Bookwell Oy.
- Hessle, S. 1997. Samtal med B – om att finna sitt språk. Stockholm: Mareld.

- Hirsjärvi, S., Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.–7. uudistettu painos. Vantaa: Tummavuoren Kirjapaino Oy.
- Hirvilampi, T. 2015. Kestävän hyvinvoinnin jäljillä. Ekologisten kysymysten integroiminen hyvinvointitutkimukseen. Väitöskirjatutkimus. Kelan tutkimusosasto. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia. Tampere: Juveness Print.
- Hult M, Saaranen T, Pietilä A-M. 2016. An interview study of health and wellbeing of the unemployed Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti – Journal of Social Medicine 2016 (53), 108–118.
- Ilmonen, K. 1992. Kulttuuripalvelujen käyttö ja kulttuuriarvostukset. Jyväskylän yliopisto. Chydenius-instituutin tutkimuksia 5/1992. Kokkola: Chydenius-instituutti.
- Jalava, J. 2004. Toiminnallinen hyvinvointivaltio. Niklas Luhmannin systeemiteoreettinen tarkastelutapa. Teoksessa: Saari, J. (toim.). Hyvinvointivaltio. Suomen mallia analysoimassa. Kolmas painos. Helsinki: Gaudeamus University Press.
- Jokinen, A. & Juhila, K. (toim.). 2008. Sosiaalityö aikuisten parissa. Jyväskylä: Vastapaino.
- Jokinen, A. 2012. Kategorit, instituutiot ja sosiaalisen järjestyksen tuottaminen. Teoksessa Jokinen, A. & Juhila, K. & Suoninen, E. (toim.). Kategoriat, kulttuuri & moraalit. Tampere: Vastapaino, 227–266.
- Juhila, K. 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.
- Jyväskylän yliopisto. 2016. Koppa. Survey- tutkimus. [online.] < URL: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/survey> >.
- Kananen, J. 2011. Kvantti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Tampere: Juveness Print.
- Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. (toim.). Sosiaalityön käsikirja. Toinen, uudistettu laitos. Tallinna: Tietosanoma Oy.
- Kangas, R. 1995. Niklas Luhmannin (postmoderni?) superteoria. Teoksessa: Rahkonen, K. (toim.). Sosiologisen teorian uusimmat virtaukset. Helsinki: Gaudeamus, 217–253.
- Karhunen, V. & Rasi, I. & Lepola, E. & Muhli, A. & Kannianen, A. 2011. IBM SPSS Statistics. Perusteet. SPSS-verkkokurssin materiaali keväällä 2016. Oulun yliopisto. Oulu: Uniprint.

- Kurkela, R. & Sauli, H. 1998. Tilastolliset luokitukset ja arki. Teoksessa: Paananen, S. & Juntto, A. & Sauli, H. (toim.). Faktajuttu. Tilastollisen sosiaalitutkimuksen käytännöt. Tampere: Vastapaino, 27–42.
- KvantiMOTV. 2016. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Menetelmäopetuksen tietovaranto. [online.] < URL: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/intro.html> >. Viitattu 1.5.2016.
- Kärkkäinen, S. & Högmander, H. 2008. Tilastomenetelmien peruskurssi. Viides uudistettu painos. Tilastotieteen verkkokurssin materiaali keväällä 2014. Jyväskylän yliopisto.
- Lagerspetz, E. 2011. Lyhyt johdatus sosiaalisen ontologiaan. Teoksessa Kotiranta, T. & Niemi, P. & Haaki, R. (toim.). Sosiaalisen toiminnan perusta. Helsinki: Helsinki University Press, 72-86.
- Lehto, A-M. 1998. Laatu surveytutkimukseen. Teoksessa Paananen, S. & Juntto, A. & Sauli, H. (toim.). Faktajuttu. Tilastollisen sosiaalitutkimuksen käytännöt. Tampere: Vastapaino, 207–232.
- Leinonen, M. 2010. Itäsuomalaisten nuorten hyvinvointi – kokoava puheenvuoro. Teoksessa Leinonen, M. (toim.). Puheenvuoroja nuorten hyvinvoinnin tilasta Itä-Suomessa. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu – Juvenia osaamiskeskittymä, 97-101.
- Luhmann, N. 2004. Ekologinen kommunikaatio. Suomentanut Raiski, S. & Krause, S. 2004. Gaudeamus, Tampere
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2016. Hyvä Joulumieli- keräys. [online.] < URL: http://www.mll.fi/tue/keraykset/hyva_joulumieli/ >. Viitattu 1.5.2016.
- Mattila, A. S. 2009. Hyvinvoinnin teorit. Onnentaidot, [online.] < URL: http://www.terveyskirjasto.fi/kotisivut/tk.koti?p_artikkeli=ont00039 >. Viitattu 28.8.2016.
- Matthies, A-L. & Uggerhøj, L. 2014. (toim.). Participation, Marginalization and Welfare Services - Concepts, Politics and Practices Across European Countries. Ashgate.
- Murto, L. 2005. Käytäntörelevanssi: haasteita sosiaalityön koulutukselle ja tutkimuksella. Janus 13 (3) 2005, 316–328.
- Mäntysaari, M. & Pohjola, A. & Pösö, T. 2009. (toim.). Sosiaalityö ja teoria. Juva: PS-kustannus.
- Niemelä, P. 2010. Hyvinvointipolitiikan teoria. Teoksessa Niemelä, P. (toim.). Hyvinvointipolitiikka. Helsinki: WSOYpro Oy, 15–37.
- Niemelä, P. 2006. Hyvinvoinnin käsite toiminnan teorian valossa. Teoksessa Niemelä, P. & Pursiainen, T. (toim.). Hyvinvointi yhteiskunnallisena tavoitteena. Professori Juhani

- Laurinkarin juhlakirja. Sosiaalipoliittisen yhdistyksen tutkimuksia nro 62. Kuopio: Kuopion yliopisto, 67–79.
- Palola, E. 2007. Näkökulmia eurooppalaiseen sosiaalipoliittikkaan: malli, väestö, resurssit ja kommunikaatio. Väitöstutkimus. Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Stakesin tutkimuksia 164. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Palola, E. & Karjalainen, V. 2011. (toim.). Sosiaalipoliittikka - hukassa vai uuden jäljillä? THL. Helsinki: Unigrafia Oy Yliopistopaino.
- Pohjola, A. 2014. Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Teoksessa Pohjola, A. & Laitinen, M. & Seppänen, M. (toim.). Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalisen tutkimuksen vuosikirja 2014. EU: Unipress, 16–36.
- Porin Pakka- hanke. 2016. Hankkeen kotisivut. [online.] < URL: <http://www.porinpakka.fi/> >. Viitattu 1.5.2016.
- Raunio, K. 2014. Gradun hyvät käytännöt. Tampereen yliopisto. [online.] < URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0ahUK EwjZnYGP__LMAhVE1SwKHXYIABcQFggqMAI&url=https%3A%2F%2Ftampub.ut.fi%2Fbitstream%2Fhandle%2F10024%2F65779%2Fgradun_hyvat_kaytannot_2014.pdf%3Fsequence%3D1&usqAFQjCNFEfeYIVV0etn1j4GA9B4w5Afrgew&cad=rja >. Viitattu 24.5.2016
- Raunio, K. 2011. Olennainen sosiaalityössä. Toinen, uudistettu laitos. Helsinki: Hakapaino.
- Riihinen, O. 2002. Kyvyt, hyvinvointiteoria ja yhteiskunnalliset jaot. Teoksessa Piirainen, T. & Saari, J. (toim.). Yhteiskunnalliset jaot – 1990-luvun perintö? Helsinki: Gaudeamus, 179–203.
- Riutamaa, E. 2016. Maan korvessa kulkevi – evakkolasten kasvukokemusten tunnemuistot ja hyvinvointi. Väitöstutkimus. Kasvatustieteen laitos. Turun yliopisto. [online.] < URL: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-6551-9> >. Viitattu 28.8.2016.
- Salonen, T. 2015. Metodi, teoria ja filosofia. Synteettisiä kiteytyymiä. Teoksessa Salonen, T. & Sotasaari, S.I. (toim.). Ajatuksia tutkimiseen. Metodologisia lähtökohtia. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino. 11–53.
- Sapsford, R. 2007. Survey Research. Second edition. London: SAGE Publications Ltd.
- Sen, A. 1993. Capability and well-being. Teoksessa: Nussbaum M.C. & Sen, A. 1993. (toim.) The quality of life. Oxford: Clarendon Press, 30–53.
- Shawn, I. (et al.) 2010. The SAGE handbook of Social Work Research. London.
- Sosnet. 2016. [online.] < URL: <http://www.sosnet.fi> >. Viitattu 28.8.2016.

- STM. 2016. Sote- ja aluehallintouudistus. [online.] < URL: <http://alueuudistus.fi/etusivu> >. Viitattu 1.5.2016.
- Suomen Kuntaliitto. 2016. Kuntaliiton kotisivut. [online.] < URL: <http://www.kunnat.net> >. Viitattu 17.4.2016.
- Suomen YK-Liitto. 2016. Ihmisoikeudet. Suomen YK-Liiton kotisivut. [online.] < URL: <http://www.ykliitto.fi/yk70v/yk/ihmisoikeudet> >.
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2016. [online.] < URL: <http://www.thl.fi> >. Viitattu 28.8.2016.
- Tiitinen, L. & Lähteinen, S. 2014. Julkisen viestinnän keinoilla toteutetun rakenteellisen sosiaalityön tavoitteet. Teoksessa Pohjola, A. & Laitinen, M. & Seppänen, M. (toim.). Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalisen tutkimuksen vuosikirja 2014. EU: Unipress, 191–212.
- Tuomela, R. & Mäkelä, P. 2011. Sosiaalinen toiminta. Kuusela, P. 2011. Sosiaalitieteet, sosiaalisuus ja sosiaalisen toiminnan teoria. Teoksessa Kotiranta, T. & Niemi, P. & Haaki, R. (toim.). Sosiaalisen toiminnan perusta. Helsinki: Helsinki University Press, 87–112.
- Uggerhøj, L. 2014. The Powerful Meeting Between Social Workers and Service Users: Needs, Barriers and Possibilities in Participation Process in Agency Settings. Teoksessa Matthies, A-L. & Uggerhøj, L. (toim.). Participation, Marginalization and Welfare Services - Concepts, Politics and Practices Across European Countries. Ashgate, 201-217.
- Vakkuri, J. 2009a. Julkisen sektorin tehokkuus monitulkintaisena ongelmana – käsitteet ja lähestymistavat. Teoksessa Vakkuri, J. (toim.). Paras mahdollinen julkishallinto. Helsinki: Helsinki University Press, 11–30.
- Vakkuri, J. 2009b. Kohti parasta mahdollista – Miksi esteitä ei voi ylittää? Miten niiden kanssa voi elää? Teoksessa Vakkuri, J. (toim.). Paras mahdollinen julkishallinto. Helsinki: Helsinki University Press, 206–210.
- Vesa, J. 2016. Päätöksenteon avoimuus ja medioituminen Suomen konsensusdemokratiassa. Väitöstutkimus. Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. [online.] < URL: <http://hdl.handle.net/10138/164550> >. Viitattu 28.8.2016.
- Vornanen, R. 2010. Nuorten hyvinvointiin turvallisuuden näkökulma. Teoksessa Leinonen, M. (toim.). Puheenvuoroja nuorten hyvinvoinnin tilasta Itä-Suomessa. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu – Juvenia osaamiskeskittymä, 51–61.
- Väestörekisterikeskus. 2016. Viralliset asukasluvut kunnittain aakkosjärjestyksessä 31.12.2015. [online.] < URL: <http://www.vrk.fi/default.aspx?id=278> >. Viitattu 2.2.2016.

YLE. 2016. Poliisihallitus selvittelee mahdollisuuksia uusnatsistisen Suomen vastarintaliikkeen lakkauttamiseksi. Yleisradio. Kotimaan uutiset. [online.] < URL: <http://yle.fi/uutiset/3-9183182> >. Viitattu 21.9.2016.

Kyselytutkimuksen otokseen arvottujen kuntien kotisivut

- Akaan kaupungin kotisivut. 2016. Luottamuselimet. [online.] <URL:
http://www.aka.fi/kaupunki_ja_hallinto/hallinto/paatoksenteko/luottamuselimet/ >. Viitattu 30.4.2016.
- Hangan kaupungin kotisivut. 2016. Perusturvalautakunta. [online.] <URL:
<http://www.hanko.fi/paatoksenteko/lautakunnat/perusturvalautakunta> >. Viitattu 30.4.2016.
- Joensuun kaupungin kotisivut. 2016. Sosiaali- ja terveyslautakunta. [online.] <URL:
<http://www.joensuu.fi/sosiaali-ja-terveyslautakunta> >. Viitattu 30.4.2016.
- Joroisten kunnan kotisivut. 2016. Perusturvalautakunta. [online.] <URL:
<http://www.joroinen.fi/hallinto/toimielimet/yhteislautakunnat/perusturvalautakunta/> >. Viitattu 30.4.2016.
- Järvenpään kunnan kotisivut. 2016. Sosiaali- ja terveyslautakunta. [online.] <URL:
http://www.jarvenpaa.fi/yhteystiedot/index.tmpl?sivu_id=6197;grp_id=22 >. Viitattu 30.4.2016.
- Kaarinan kaupungin kotisivut. 2016. Perusturvalautakunta. [online.] <URL:
http://www.kaarina.fi/paatoksen_teko/lautakunnat/fi_FI/perusturvalautakunta/ >. Viitattu 30.4.2016.
- Kaavin kunnan kotisivut. 2016. Perusturvalautakunta. [online.] <URL:
http://www.kaavi.fi/alltypes.asp?d_type=5&menu_id=215 >. Viitattu 30.4.2016.
- Kangasalan kaupungin kotisivut. 2016. Sosiaali- ja terveyslautakunta. [online.] <URL:
http://www.kangasala.fi/kunta_ja_hallinto/lautakunnat/sosiaali-ja_terveyslautakunta/ >. Viitattu 30.4.2016.
- Kokkolan kaupungin kotisivut. 2016. Sosiaali- ja terveyslautakunta. [online.] <URL:
http://www.kokkola.fi/hallinto/lautakunnat_johtokunnat/lautakunnat/sosiaali_ja_terveys_lautakunta/fi_FI/sosiaali_ja_terveyslautakunta/ >. Viitattu 30.4.2016.
- Kouvolan kaupungin kotisivut. 2016. Sosiaalipalvelut. [online.] <URL:
<http://www.kouvola.fi/index/sosiaali-jaterveyspalvelut/sosiaalipalvelut/> >. Viitattu 30.4.2016.
- Lemin kunnan kotisivut. 2016. Terveys- ja sosiaalipalvelut. [online.] <URL:
<http://www.lemi.fi/palvelut/terveys-ja-sosiaalipalvelut/> >. Viitattu 30.4.2016.
- Lohjan kaupungin kotisivut. 2016. Perusturvalautakunta. [online.] <URL:
http://www.lohja.fi/default.asp?kieli=246&id_sivu=556&alasivu=556 >. Viitattu 30.4.2016.
- Lopen kunnan kotisivut 2016. Perusturvalautakunta. [online.] <URL:
<http://loppi.fi/paatoksenteko/lautakunnat/perusturvalautakunta/> >. Viitattu 30.4.2016.

- Mikkelin kaupungin kotisivut. 2016. Sosiaali- ja terveyslautakunta. [online.] <URL: <http://www.mikkeli.fi/sisalto/mikkelin-seudun-sosiaali-ja-terveyslautakunta> >. Viitattu 30.4.2016.
- Närpiön kunnan kotisivut. 2016. Perusturvalautakunta. [online.] <URL: <http://www.narpio.fi/fi/administration/lautakunnat/perusturvalautakunta> >. Viitattu 30.4.2016.
- Oriveden kaupungin kotisivut. 2016. Sosiaali- ja terveysjaosto. [online.] <URL: <http://www.orivesi.fi/?pid=7377&cg=4&sg=7377&lang=fi> >. Viitattu 30.4.2016.
- Oulaisten kaupungin kotisivut. 2016. Perusturvalautakunta. [online.] <URL: <http://www.oulainen.fi/perusturvalautakunta> >. Viitattu 30.4.2016.
- Padasjoen kunnan kotisivut. 2016. Perusturvalautakunta. [online.] <URL: <http://www.padasjoki.fi/fi/Paatoksenteko/Organisaatio-ja-hallinto/Perusturvalautakunta> >. Viitattu 30.4.2016.
- Parkanon kaupungin kotisivut. 2016. Perusturvalautakunta. [online.] <URL: <http://www.parkano.fi/kaupunki/hallinto/kaupungin-johto/374> >. Viitattu 30.4.2016.
- Pellon kunnan kotisivut. 2016. Lautakunnat. [online.] <URL: <http://www.pello.fi/pellon-kunta/hallinto/lautakunnat/> >. Viitattu 30.4.2016.
- Pieksämäen kaupungin kotisivut 2016. Perusturvalautakunta. [online.] <URL: <http://www.pieksamaki.fi/paatoksenteko/perusturvalautakunta/> >. Viitattu 30.4.2016.
- Pyhäjoen kunnan kotisivut. 2016. Sosiaalipalvelut. [online.] <URL: http://www.pyhajoki.fi/terveys_ ja_hyvinvointi/sosiaalipalvelut >. Viitattu 30.4.2016.
- Raision kaupungin kotisivut. 2016. Sosiaali- ja terveyspalvelujen lautakunta. [online.] <URL: http://www.raisio.fi/paatoksenteko-ja-hallinto/lautakunnat/sosiaali-ja-terveyslautakunta/fi_FI/sosiaali-ja-terveyspalvelujen-lautakunta/ >. Viitattu 30.4.2016.
- Salon kaupungin kotisivut. 2016. Sosiaali- ja terveyslautakunta. [online.] <URL: <http://www.salo.fi/kaupunkijahallinto/organisaatiotoimielimetjaneuvostot/lautakunnat/sosiaalijaterveyslautakunta/> >. Viitattu 30.4.2016.
- Sastamalan kaupungin kotisivut. 2016. Yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveyslautakunta. [online.] <URL: http://www.sastamala.fi/sivu.tmpl?sivu_id=3329 >. Viitattu 30.4.2016.
- Savonlinnan kaupungin kotisivut. 2016. Perusturvalautakunta. [online.] <URL: http://www.savonlinna.fi/paatoksenteko/muut_toimielimet/perusturvalautakunta >. Viitattu 30.4.2016.
- Seinäjoen kaupungin kotisivut. 2016. Sosiaali- ja terveyslautakunta. [online.] <URL: <http://www.seinajoki.fi/seinajoenkaupunki/paatoksenteko/lautakunnatjajohtokunnat/sosiaali-jaterveyslautakunta.html> >. Viitattu 30.4.2016.

Simon kunnan kotisivut. 2016. Perhe- ja sosiaalipalvelut. [online.] <URL:
<http://www.simo.fi/?g=etusivu&pid=212&cg=212> >. Viitattu 30.4.2016.

Säkylän kunnan kotisivut. 2016. Perusturvalautakunta. [online.] <URL:
<http://www.sakyla.fi/fi/tietoa-kunnasta/luottamuselimet/perusturvalautakunta> >. Viitattu 30.4.2016.

Tervolan kunnan kotisivut. 2016. Sosiaali- ja terveyslautakunta. [online.] <URL:
<http://tervola.fi/kunta-ja-hallinto/toimielimet/sosiaali-ja-terveyslautakunta> >. Viitattu 30.4.2016.

Tornion kaupungin kotisivut. 2016. Sosiaali- ja terveyslautakunta. [online.] <URL:
<http://www.tornio.fi/index.php?p=sosterlautakunta> >. Viitattu 30.4.2016.

Vöyrin kunnan kotisivut 2016. Peruspalvelulautakunta. [online.] <URL:
<http://www.vora.fi/kunta/hallinto/lautakunnat/peruspalvelulautakunta> >. Viitattu 30.4.2016.

Tekstissä viitatu lait ja asetukset

Adoptiolaki 20.1.2012/22. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120022>

Avioliittolaki 13.6.1929/234. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234>

Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>

Hallintolaki 6.6.2003/434. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030434>

Isyyslaki 13.1.2015/11. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150011>

Kansanterveyslaki 28.1.1972/66. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1972/19720066>

Kuntalaki 10.4.2015/410. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410>

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 28.12.2012/980. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>

Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070348>

Laki kehitysvammaisen erityishuollosta 23.6.1977/519.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1977/19770519>

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189>

Laki lapsen elatuksesta 5.9.1975/704. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1975/19750704>

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>

Laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta 18.6.1996/619. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960619>

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 14.6.2002/504.

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020504?](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020504)

Laki omaishoidon tuesta 2.12.2005/937.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050937>

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.4.2005/272.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050272>

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 26.5.2015/817.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150817>

Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 20.3.2015/254.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150254>

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan asiakasmaksuista 3.8.1992/734.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920734>

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta 722/1992

Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971412>

Laki sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tilastotoimesta.

23.5.2001/409. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010409>

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3.4.1987/380

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870380>

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 22.7.2011/922.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110922>

Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 9.8.1996/603.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19960603>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Mielenterveyslaki 14.12.1990. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1990/19901116>

Perhehoitolaki 20.3.2015/263. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150263>

Päihdehuoltolaki 17.1.1986. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860041>

Sosiaalihuoltolaki 13.12.2014/1301. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990731>

Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

LIITE 1: Kirje puheenjohtajille 6.6.2016

Arvoisat lautakuntien puheenjohtajat,
Kiitän jo etukäteen ajasta sekä avustanne.

Tämä viesti on tarkoitettu sosiaalihuollosta vastaavien hallinnonelimien puheenjohtajille. Mikäli viesti ohjautui väärään paikkaan, pyydän ystävällisesti välittämään viestin oikealle henkilölle.

Olen pitkään sosiaalialalla työskennellyt sosiaalityön maisteriopiskelija. Teen pro gradu -opinnäytetyötä Jyväskylän yliopistossa, Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksessa. Tutkielman tarkoituksena on selvittää sosiaalihuollon päätöksistä vastaavien lautakuntien jäsenten käsityksiä sosiaalihuollon palveluista ja kokemuksia lautakuntatyöskentelystä Suomen kunnissa. Opinnäytetyöhön liittyy sekä laadullisia, että määrällisiä elementtejä.

Osana opinnäytetyötä toteutan Webropol-kyselyn, johon toivon ystävällisesti Teiltä puheenjohtajilta apua. Toivon Teidän jakavan kyselyn edelleen edustamanne lautakunnan jäsenille vastattavaksi. Osallistumalla kyselyyn voitte saada arvokasta tietoa kuntanne kokoryhmän valtuutettujen kokemuksista koskien lautakuntatyöskentelyä, siihen perehdyttämistä sekä osaamistarpeita ja -toiveita.

Kyselyn kohderyhmäksi on arpomalla valikoitu yhteensä 32 kuntaa tai kaupunkia. Ennen arvonnän toteuttamista kunnat jaettiin neljään eri kokoryhmään 31.12.2015 väestön lukumäärän perusteella. Tutkimuksen ulkopuolelle rajattiin kunnat, joissa oli alle 1000 asukasta, sekä kunnat, joissa oli yli 100000 asukasta. Kustakin ryhmästä arvottiin 8 kuntaa, joihin tämä kirje lähtee.

Ryhmä A: 40000-99999 asukasta (Kouvola, Järvenpää, Lohja, Seinäjoki, Joensuu, Mikkeli, Salo ja Kokkola)

Ryhmä B: 10000-39999 asukasta (Raisio, Savonlinna, Sastamala, Tornio, Kaarina, Kangasala, Pieksämäki ja Akaa)

Ryhmä C: 5000- 9999 asukasta (Vöyri, Orivesi, Hanko, Oulainen, Parkano, Loppi, Joroinen ja Närpiö)

Ryhmä D: 3000-4999 asukasta (Padasjoki, Lemi, Simo, Pello, Pyhäjoki, Tervola, Kaavi ja Säkylä)

Kyselyssä selvitetään luonnollisen henkilön näkemyksiä lautakuntatyöskentelystään. Kuntatietona kysytään ainoastaan kunnan kokoryhmä (yllä). Kyselyn perusteella yksittäisen vastaajan henkilöllisyyttä tai kotikuntaa ei voi tunnistaa. Koska kyselyn vastaukset edustavat henkilön itsensä ajatuksia eikä hänen edustamansa organisaation näkemystä tai toimintakäytäntöjä, tutkimuslupia kuntaorganisaatioista ei ole tarpeen eikä käytännössä mahdollistakaan hakea. Tutkimuksessa ei siis analysoida kyselyaineistoa kuntakohtaisesti vaan kokoryhmittäin, mutta tutkimuksen onnistumisen kannalta tärkeää on yhteistyö Teidän puheenjohtajien kanssa. Tutkimukseen osallistuminen on kaikille täysin vapaaehtoista. Tutkimukseen osallistuneet kunnat saavat sähköisen kopion opinnäytetyöstä hyödynnettäväksi lautakuntatyöskentelyn kehittämisessä.

Kyselyyn osallistuminen tapahtuu tästä: <https://www.webropolsurveys.com/S/8F58B2C5084B23AC.par>

Toivon Teiltä sähköpostivastausta, minkä perusteella toimitan lähipäivinä varsinaisen tutkimukseen osallistumispyynnön sähköpostiinne edelleen jaettavaksi. Toivon vastauksessanne tietoa myös siitä, kuinka monelle henkilölle kysely tullaan jakamaan.

Kiitän vielä kerran avustanne. Tarvittaessa voitte kysyä minulta lisätietoja sähköpostitse sumakivi@student.jyu.fi tai puhelimitse 0407495453 (miel. klo 16 jälkeen).

Ystävällisin terveisin,
Susanne Kivi

LIITE 2: Kirje kunnanvaltuutetuille [kyselylinkki].

Arvoisa kunnanvaltuutettu, kiitän jo etukäteen ajasta ja avustanne.

Pyydän ystävällisesti vastaustanne Sosiaalilautakunta 2016 -kyselyyn. Lisätietoja kyselystä on seuraavassa.

Kyselyyn osallistuminen tapahtuu tästä:

<https://www.webropolsurveys.com/S/8F58B2C5084B23AC.par>

Vastausaikaa on 30.6.2016 klo 21.59 saakka.

Kyselyyn vastaaminen vie noin 10 minuuttia. Kyselyssä selvitetään luonnollisen henkilön näkemyksiä lautakuntatyöskentelystään. Kuntatietona kysytään ainoastaan kunnan kokoryhmä (alempana tässä viestissä). Kyselyn perusteella yksittäisen vastaajan henkilöllisyyttä tai kotikuntaa ei voi tunnistaa. Koska kyselyn vastaukset edustavat henkilön itsensä ajatuksia eikä hänen edustamansa organisaation näkemystä tai toimintakäytäntöjä, tutkimuslupia kuntaorganisaatioista ei ole tarpeen eikä käytännössä mahdollistakaan hakea.

Tutkimuksessa ei siis analysoida kyselyaineistoa kuntakohtaisesti vaan kokoryhmittäin, ja lautakuntanne puheenjohtaja on ystävällisesti jo auttanut tutkimuksen onnistumisessa välittämällä tämän viestin kyselylinkkeineen oman lautakuntansa jäsenille. Tutkimukseen osallistuminen on kaikille täysin vapaaehtoista. Tutkimukseen osallistuneet kunnat saavat sähköisen kopion opinnäytetyöstä hyödynnettäväksi lautakuntatyöskentelyn kehittämisessä.

Olen pitkään sosiaalialalla työskennellyt sosiaalityön maisteriopiskelija. Teen pro gradu -opinnäytetyötä Jyväskylän yliopistossa, Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksessa. Tutkielman tarkoituksena on selvittää sosiaalihuollon päätöksistä vastaavien lautakuntien jäsenten käsityksiä sosiaalihuollon palveluista ja kokemuksia lautakuntatyöskentelystä Suomen kunnissa.

Osana opinnäytetyötä toteutan Webropol-kyselyn. Osallistumalla voitte saada arvokasta tietoa kuntanne kokoryhmän valtuutettujen kokemuksista koskien lautakuntatyöskentelyä, siihen perehdyttämistä sekä osaamistarpeita ja -toiveita. Kyselyn kohderyhmäksi on arpomalla valikoitu yhteensä 32 suomalaista kuntaa tai kaupunkia. Ennen arvonnän toteuttamista kunnat jaettiin neljään eri kokoryhmään 31.12.2015 väestön lukumäärän perusteella. Tutkimuksen ulkopuolelle rajattiin kunnat, joissa oli alle 1000 asukasta, sekä kunnat, joissa oli yli 100000 asukasta. Kustakin ryhmästä arvottiin 8 kuntaa, joihin tämä kirje lähtee.

Ryhmä A: 40000-99999 asukasta (Kouvola, Järvenpää, Lohja, Seinäjoki, Joensuu, Mikkeli, Salo ja Kokkola)

Ryhmä B: 10000-39999 asukasta (Raisio, Savonlinna, Sastamala, Tornio, Kaarina, Kangasala, Pieksämäki ja Akaa)

Ryhmä C: 5000- 9999 asukasta (Vöyri, Orivesi, Hanko, Oulainen, Parkano, Loppi, Joroinen ja Närpiö)

Ryhmä D: 3000-4999 asukasta (Padasjoki, Lemi, Simo, Pello, Pyhäjoki, Tervola, Kaavi ja Säskylä)

Kiitän vielä kerran avustanne. Tarvittaessa voitte kysyä minulta lisätietoja sähköpostitse sumakivi@student.jyu.fi tai puhelimitse 0407495453 (miel. klo 16 jälkeen).

Ystävällisin terveisin,

Susanne Kivi

LIITE 3: Webropol-kyselylomake [tulostettu]

Kysely sosiaalihuollosta vastaavan hallinnonelimen jäsenille kunnallisen sosiaalihuollon tehtävistä sekä lautakuntatyöskentelystä.

Taustatiedot sivu 1/1. Ensimmäisenä pyydän Sinua täyttämään hieman taustatietoja. Pyydän huomioimaan, että käytän tässä tutkimuksessa kaikista sosiaalihuollon asioista päättävistä lautakunnista yhteistä nimitystä "sosiaalilautakunta" käytettävyyden vuoksi.

1. Mikä on sukupuolesi? *

- Nainen Mies

2. Mikä on syntymävuotesi? *

_____ (yyyy)

3. Mikä on ammattisi? *

Pyydän Sinua kertomaan sen ammatin, missä toimit tai minkä ensisijaisesti koet ammatiksesi koulutustautasi huomioimatta.

80 merkkiä jäljellä

4. Oletko sosiaali- tai terveydenhuoltoalan koulutettu ammattilainen? *

- Kyllä En

5. Mikä on ylin koulutustasosi? *

- Peruskoulu tai kansakoulu
 Lukio, ammattikoulu tai ammattitutkinto
 Opistoasteen tutkinto tai alempi ammattikorkeakoulututkinto
 Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
 Alempi tiedekorkeakoulututkinto
 Ylempi tiedekorkeakoulututkinto
 Lisensiaatti tai tohtori

6. Mikä on päätoimen työelämätietosi tällä hetkellä? *

Pyydän tässä tietoja päätoimestasi.

- Palkkatyössä Yrittäjä Perhevapaalla Eläkkeellä Työtön Opiskelija Muulla tavalla

työelämän
ulkopuolella

7. Mikä on sivutoimen työelämätiätosi tällä hetkellä? *

Pyydän tässä tietoja sivutoimestasi.

- Ei koske minua Palkkatyössä Yrittäjä Perhevapaalla Eläkkeellä Työtön Opiskelija

8. Missä roolissa toimit sosiaalihuollon asioista päättävässä lautakunnassa? *

- Olen sosiaalilautakunnan jäsen tai varajäsen.
 Olen sosiaalilautakunnan pj tai vpj.
 Toimin lautakuntatyöskentelyssä jonkin muun hallinnonelimen edustajana.
 Olen viranhaltija, ja osallistun lautakuntatyöskentelyyn osana työtehtävääni.

9. Edustatko kuntaasi tällä hetkellä tai oletko aiemmin edustanut jossain muussa paikallisessa tai alueellisessa julkisessa hallinnonelimessä? *

Tässä tarkoitettuja hallinnonelimä voi olla esimerkiksi: sairaanhoitopiiri, maakuntaliitto ja liikelaitoskuntayhtymä.

- Kyllä En En osaa sanoa

10. Oletko tällä hetkellä tai oletko aiemmin ollut kansanedustaja? *

- Kyllä En

11. Mistä tutkimukseen osallistuvasta kuntaryhmästä olet? *

- Ryhmä A: 40000-99999 asukasta (Kouvola, Järvenpää, Lohja, Seinäjoki, Joensuu, Mikkeli, Salo ja Kokkola)
 Ryhmä B: 10000-39999 asukasta (Raisio, Savonlinna, Sastamala, Tornio, Kaarina, Kangasala, Pieksämäki ja Akaa)
 Ryhmä C: 5000- 9999 (Vöyri, Orivesi, Hanko, Oulainen, Parkano, Loppi, Joroinen ja Närpiö)
 Ryhmä D: 3000-4999 asukasta (Padasjoki, Lemi, Simo, Pello, Pyhäjoki, Tervola, Kaavi ja Säykylä)

Lämmin kiitos taustatiedoista. Seuraavassa pyydän mielipidettäsi, näkemystäsi tai kokemustasi kysytyistä asioista. Muistutan ystävällisesti, että vastauksesi edustaa vain omaa mielipidettäsi, eikä sitä voida mitenkään tulkita edustamasi kunnan tai kaupungin viralliseksi kannaksi kysytyihin asioihin.

12. Kuinka tärkeäksi itsellesi ja omalle toiminnallesi koet seuraavat väittämät? *

	Hyvin tärkeää	Jokseenkin tärkeää	Ei kovin tärkeää	Ei lainkaan tärkeää	En osaa sanoa
a. Äänestää aina vaaleissa?	☐	☐	☐	☐	☐
b. Yrittää ymmärtää eri mieltä olevien näkökantoja?	☐	☐	☐	☐	☐
c. Noudattaa aina lakeja ja säädöksiä?	☐	☐	☐	☐	☐

d. Auttaa itseäsi huonommassa asemassa olevia ihmisiä Suomessa?	☐	☐	☐	☐	☐
e. Että kaikilla kansalaisilla on riittävä elintaso?	☐	☐	☐	☐	☐
f. Että kansalaisille annetaan enemmän mahdollisuuksia osallistua julkiseen päätöksentekoon?	☐	☐	☐	☐	☐
g. Että julkinen valta kunnioittaa demokraattisia oikeuksia kaikissa olosuhteissa?	☐	☐	☐	☐	☐
h. Että lautakuntajäsenenä voin vaikuttaa oman kunnan toimintaan?	☐	☐	☐	☐	☐
i. Että lautakuntajäsenenä voin ajaa asioita, mitkä ovat minulle itselleni tärkeitä?	☐	☐	☐	☐	☐
k. Että lautakuntajäsenenä voin parantaa omia mahdollisuuksiani edetä ammatissani?	☐	☐	☐	☐	☐

13. Kuinka monta tuntia arvioit keskimäärin käyttäväsi viikossa lautakuntatyöskentelyyn sisältäen tiedonhankintaan, materiaaleihin perehtymisen ja kokouksiin käytetyn ajan? *

Pyydän Sinua arvioimaan käyttämäsi aikaa keskimäärin tunteina.

Kokousviikolla: _____ Muulla viikolla: _____

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 7§ Rakenteellinen sosiaalityö: Rakenteellisella sosiaalityöllä on huolehdittava sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittymisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu: 1) sosiaalihuollon asiakastyöhön perustuvan tiedon tuottaminen asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista; 2) tavoitteelliset toimet ja toimenpide-ehdotukset sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä kunnan asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi; 3) sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen osaksi kunnan muiden toimialojen suunnittelua sekä yhteistyö yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja tukivalikoimaa kehittäen.

14. Jos ajatellaan yllä kuvattua rakenteellisen sosiaalityön määritelmää ja havaintojasi kunnan tämänhetkisestä toiminnasta, miten hyvin nämä väitteet mielestäsi sopivat kunnan toimintaan? *

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
a. Sosiaalihuollon asiantuntemusta hyödynnetään suunniteltaessa kuntaan uusia asuin- ja elinympäristöjä tai kehitettäessä vanhoja asuin- ja elinympäristöjä.	☐	☐	☐	☐	☐
b. Sosiaalityön asiantuntemusta hyödynnetään kehitettäessä kunnan elinkeinorakennetta.	☐	☐	☐	☐	☐
c. Sosiaalihuollon asiat näkyvät kunnan muiden hallinnonelinien toiminnassa lähinnä vain silloin, kun puhutaan rahasta.	☐	☐	☐	☐	☐

d. Sosiaalilautakunta tekee aktiivista yhteistyötä muiden kunnan hallintokuntien kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
e. En ole koskaan aiemmin kuullut puhuttavan rakenteellisesta sosiaalityöstä tai sen merkityksestä kunnassamme.	☐	☐	☐	☐	☐
f. Kunnassamme on käynnissä useita kuntalaisen hyvinvointiin arjessa tähtääviä hankkeita tai vastaavia, joissa mukana on sosiaalihuollon ammattilaisen lisäksi muita kunnallisia toimijoita sekä mahdollisesti yrityksiä tai järjestöjä.	☐	☐	☐	☐	☐
g. Kunnan muut hallinnonelimet eivät oikein ymmärrä millaista toimintaa sosiaalihuolto on.	☐	☐	☐	☐	☐
h. Mielestäni kunnallinen sosiaalityö näkyy myös niille kuntalaisille, jotka ehkä tällä hetkellä eivät ole aktiivisesti avun ja tuen tarpeessa.	☐	☐	☐	☐	☐

15. Halutessasi voit tarkentaa tähän edellisiin väittämiin liittyviä vastauksiasi:

300 merkkiä jäljellä

16. Millä tavoin rakenteellinen sosiaalityö näkyy kuntalaiselle kuntasi arjessa?

400 merkkiä jäljellä

Kiitos vastauksistasi tähän mennessä. Jatketaan lautakuntatyöskentelyyn.

17. Kun aloitit työskentelyn sosiaalilautakunnassa, millaista perehdytystä Sinulle tarjottiin? *

	Kyllä	Ei
Lautakunta järjesti perehdytystapahtuman tai osoitti kirjallista tai sähköistä perehdytysmateriaalia tutustuttavaksi.	☐	☐
Kunta järjesti perehdytystapahtuman tai osoitti kirjallista tai sähköistä perehdytysmateriaalia tutustuttavaksi.	☐	☐
Maakuntaliitto järjesti perehdytystapahtuman tai osoitti kirjallista tai sähköistä perehdytysmateriaalia tutustuttavaksi.	☐	☐
Etsimällä itsenäisesti tietoa lautakuntatyöskentelystä	☐	☐
Etsimällä itsenäisesti tietoa sosiaalihuoltoon liittyvistä asioista	☐	☐
Kysymällä kollegalta tai sosiaaliviranomaiselta apua tai perehdytystä	☐	☐

18. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? *

Pyydän Sinua arvioimaan sitä tilannetta, kun aloitit työskentelyn sosiaalilautakunnassa.

Täysin samaa	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
--------------	-------------------------	-----------------------	-------------------	---------------

	mieltä				
a. Saamani perehdytys kokonaisuudessaan oli riittävä.	☐	☐	☐	☐	☐
b. Olisin halunnut enemmän tietoa lainsäädännöstä.	☐	☐	☐	☐	☐
c. Kunnan päätöksenteko-organisaatio vaikutti selkeältä ja toimivalta.	☐	☐	☐	☐	☐
d. Lautakunnan toimintakäytännöt ja päätöksentekoprosessit vaikuttivat selkeiltä ja toimivilta.	☐	☐	☐	☐	☐
e. Sain lautakuntatyöskentelyä koskeviin kysymyksiini aina vastauksen.	☐	☐	☐	☐	☐
f. Oli hankala hahmottaa miten lautakunta toimii osana kunnan päätöksentekoa.	☐	☐	☐	☐	☐
g. Minun piti perehdyttää itse itseni.	☐	☐	☐	☐	☐

19. Miten uuden lautakuntajäsenen perehdytystä tulisi mielestäsi kunnassasi kehittää?

400 merkkiä jäljellä

20. Miten seuraavat väittämät kuvaavat omia näkemyksiäsi? *

Pyydän Sinua nyt arvioimaan lautakunnan työskentelyä sekä omaa työskentelyäsi lautakunnassa.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
a. Sosiaalihuollon palveluissa kunnan pitäisi enemmän tehdä yhteistyötä alueella olevien yritysten kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
b. En useinkaan rehellisesti sanoen tiedä, mitä lautakunnassa käsiteltävä asia koskee kokonaisuudessaan.	☐	☐	☐	☐	☐
c. Minun tulee jatkuvasti hankkia lisää tietoa sosiaalihuoltoon liittyvistä asioista, jotta voin toimia lautakuntatehtävässä.	☐	☐	☐	☐	☐
d. Kunnan tulisi mieluummin itse järjestää kaikki sosiaalihuollon palvelut.	☐	☐	☐	☐	☐
e. Lautakunnassamme on paljon ammatillista sosiaalialan osaamista.	☐	☐	☐	☐	☐
f. Kunnassamme on tällä hetkellä väestöön nähden riittävät sosiaalihuollon palvelut.	☐	☐	☐	☐	☐
g. Olen hyvin huolissani siitä saako kuntalainen	☐	☐	☐	☐	☐

tällä hetkellä kaikki tarvitsemansa sosiaalihuollon palvelut kunnassamme.

h. Kunnan tulisi ostaa ne palvelut, joita ei ole taloudellisesti järkevää tuottaa itse.	☐	☐	☐	☐	☐
i. Kuntien tulisi osata hyödyntää toisiaan järjestämällä yhteisesti tietyt erityispalvelut.	☐	☐	☐	☐	☐
j. Valmisteltavana oleva SOTE-uudistus todennäköisesti murskaa kuntien valtuudet päättää omista sosiaalipalveluistaan.	☐	☐	☐	☐	☐
k. Olen iloinen siitä, että kuntamme ei yksin tarvitse vastata tietyistä sosiaalihuollon erityispalveluista.	☐	☐	☐	☐	☐
l. Lautakunnassa käsiteltävät asiat herättävät useita mielipiteitä mutta ihmiset eivät riitele keskenään.	☐	☐	☐	☐	☐
m. Lautakunta useimmiten vahvistaa asiaa esittelevän viranomaisen mielipiteen/ ehdotuksen.	☐	☐	☐	☐	☐
n. Päätöksenteko sotkeutuu toisinaan puoluepolitiikan jalkoihin.	☐	☐	☐	☐	☐
o. Hyödynnämme päätöksenteon tukena paljon lautakunnan ulkopuolisia asiantuntijoita.	☐	☐	☐	☐	☐
p. Päätöksentekoa ohjaa muutaman jäsenen mielipide.	☐	☐	☐	☐	☐
q. On helppo myöntää ääneen, jollei tunne juuri sillä hetkellä käsiteltävää asiaa.	☐	☐	☐	☐	☐
r. Työskentely toimii johdonmukaisesti ja päätöksentekoprosessissa on hyväksi havaitut rutiinit.	☐	☐	☐	☐	☐
s. Vain harva asia jää lautakunnan päätettäväksi sillä päätösvalta on osoitettu suoraan toimialan viranomaiselle tai suoraan kunnan johtavalle hallinnonelimelle.	☐	☐	☐	☐	☐

21. Miten kuvailisit nykyisiä kunnan järjestämisvastuulla olevia sosiaalihuollon palveluita omassa kunnassasi?

Pyydän, että vastaat kysymykseen palveluvalikoiman, palveluiden olemassaolon ja niiden tavoitettavuuden näkökulmasta.

400 merkkiä jäljellä

22. Minkä arvion antaisit omalle toiminnallesi sosiaalilautakunnassa? *

Pyydän Sinua arvioimaan tämän päivän tiedoillasi omaa toimintaasi sosiaalilautakunnassa perinteisellä kouluarvosanalla (4-10) merkitsemällä oma arviosi numerona vaihtoehdon perässä olevaan ruutuun.

- Työskentelyinnosta ja motivaatiosta lautakuntatyöskentelyä kohtaan: _____
- Sosiaalihuollon lainsäädännön tuntemisesta: _____
- Sosiaalihuollon toiminnan eri osa-alueiden tuntemisesta: _____
- Sosiaalihuoltoa koskevan päätöksenteon puolueettomuudesta: _____
- Sosiaalihuollon eri osa-alueiden tasapuolisesta huomioimisesta: _____
- Taustatietoon, lainsäädäntöön sekä kunnan erityistarpeisiin perehtymisestä ennen päätöksen tekoa yksittäisessä asiassa: _____
- Lautakunnan osaamiseen liittyvän koulutustarpeen tunnistamisesta: _____
- Lautakunnan talousosaamisesta sosiaalihuollon asioissa: _____
- Uusien lautakuntajäsentien perehdyttämisestä: _____
- Lautakunnan oman toiminnan kehittämistä: _____
- Hankinta-osaamisesta: _____
- Perehtymisestä SOTE- uudistuksen valmisteluun: _____

23. Minkä arvion antaisit koko sosiaalilautakunnan toiminnalle? *

Pyydän Sinua arvioimaan tämän päivän tiedoillasi koko sosiaalilautakunnan toimintaa perinteisellä kouluarvosanalla (4-10) merkittämällä oma arviosi numerona vaihtoehdon perässä olevaan ruutuun.

- Työskentelyinnosta ja motivaatiosta lautakuntatyöskentelyä kohtaan: _____
- Sosiaalihuollon lainsäädännön tuntemisesta: _____
- Sosiaalihuollon toiminnan eri osa-alueiden tuntemisesta: _____
- Sosiaalihuoltoa koskevan päätöksenteon puolueettomuudesta: _____
- Sosiaalihuollon eri osa-alueiden tasapuolisesta huomioimisesta: _____
- Taustatietoon, lainsäädäntöön sekä kunnan erityistarpeisiin perehtymisestä ennen päätöksen tekoa yksittäisessä asiassa: _____
- Lautakunnan osaamiseen liittyvän koulutustarpeen tunnistamisesta: _____
- Lautakunnan talousosaamisesta sosiaalihuollon asioissa: _____
- Uusien lautakuntajäsentien perehdyttämisestä: _____
- Lautakunnan oman toiminnan kehittämistä: _____
- Hankinta-osaamisesta: _____
- Perehtymisestä SOTE- uudistuksen valmisteluun: _____

Kyselyn viimeinen sivu. Kiitos kovasti vastaamisesta.

24. Onko vielä jotain, mitä haluat kertoa liittyen sosiaalilautakuntatyöskentelyyn tai sosiaalihuoltoon liittyviin asioihin?

Voit halutessasi jättää tähän palautetta myös kyselystä.

400 merkkiä jäljellä

100% valmiina

LIITE 4: Summamuuttajat.

Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa.**<KUNNANTOIMINTA>**

14A		Sosiaalihuollon asiantuntemusta hyödynnetään suunniteltaessa kuntaan uusia asuin- ja elinympäristöjä tai kehitettäessä vanhoja asuin- ja elinympäristöjä?
14B		Sosiaalityön asiantuntemusta hyödynnetään kehitettäessä kunnan elinkeinorakennetta?
14C	KÄÄNNETTY	Sosiaalihuollon asiat näkyvät kunnan muiden hallinnonelimien toiminnassa lähinnä vain silloin, kun puhutaan rahasta
14D		Sosiaalilautakunta tekee aktiivista yhteistyötä muiden kunnan hallintokuntien kanssa
14E	KÄÄNNETTY	En ole koskaan aiemmin kuullut puhuttavan rakenteellisesta sosiaalityöstä tai sen merkityksestä kunnassamme.
14F		Kunnassamme on käynnissä useita kuntalaisen hyvinvointiin arjessa tähtääviä hankkeita tai vastaavia, missä mukana on sosiaalihuollon ammattilaisen lisäksi muita kunnallisia toimijoita sekä mahdollisesti yrityksiä tai järjestöjä
14G	KÄÄNNETTY	Kunnan muut hallinnonelimet eivät oikein ymmärrä millaista toimintaa sosiaalihuolto on
20F		Kunnassamme on tällä hetkellä väestöön nähden riittävät sosiaalihuollon palvelut
20G	KÄÄNNETTY	Olen hyvin huolissani siitä saako kuntalainen tällä hetkellä kaikki tarvitsemansa sosiaalihuollon palvelut kunnassamme

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä.**<PEREHDYTYS>**

18A		Saamani perehdytys kokonaisuudessaan oli riittävä.
18B	KÄÄNNETTY	Oloisin halunnut enemmän tietoa lainsäädännöstä
18E		Sain lautakuntatyöskentelyä koskeviin kysymyksiini aina vastauksen
18F	KÄÄNNETTY	Oli hankala hahmottaa miten lautakunta toimii osana kunnan päätöksentekoa
18G	KÄÄNNETTY	Minun piti perehdyttää itse itseni
20B	KÄÄNNETTY	En useinkaan rehellisesti sanoen tiedä, mitä lautakunnassa käsiteltävä asia koskee kokonaisuudessaan

Miten sujuvaa lautakuntatyöskentely on tällä hetkellä omassa kunnassa?

<LTKTOIMINTA>

18D		Lautakunnan toimintakäytännöt ja päätöksentekoprosessit vaikuttivat selkeiltä ja toimivilta
20E		Lautakunnassamme on paljon ammatillista sosiaalialan osaamista
20L		Lautakunnassa käsiteltävät asiat herättävät useita mielipiteitä mutta ihmiset eivät riitele keskenään
20N	KÄÄNNETTY	Päätöksenteko sotkeutuu toisinaan puoluepolitiikan jalkoihin
20P	KÄÄNNETTY	Päätöksentekoa ohjaa muutaman jäsenen mielipide
20Q		On helppo myöntää ääneen, jollei tunne juuri sillä hetkellä käsiteltävää asiaa
20R		työskentely toimii johdonmukaisesti ja päätöksentekoprosessissa on hyväksi havaitut rutiinit

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

<YHTEISTYO>

20A		Sosiaalihuollon palveluissa kunnan pitäisi enemmän tehdä yhteistyötä alueella olevien yritysten kanssa
20D	KÄÄNNETTY	Kunnan tulisi mieluummin itse järjestää kaikki sosiaalihuollon palvelut
20H		Kunnan tulisi ostaa ne palvelut, joita ei ole taloudellisesti järkevää tuottaa itse
20I		Kuntien tulisi osata hyödyntää toisiaan järjestämällä yhteisesti tietyt erityispalvelut
20K		Olen iloinen siitä, että kuntamme ei yksin tarvitse vastata tietyistä sosiaalihuollon erityispalveluista

LIITE 5: Yksisuuntaiset varianssianalyysit.

Oneway

Descriptives

Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Lower Bound	Interval for Upper Bound	Minimum	Maximum
nainen	25	2,5600	0,58310	0,11662	2,3193	2,8007	2,00	4,00
mies	30	2,5333	0,50742	0,09264	2,3439	2,7228	2,00	3,00
Total	55	2,5455	0,53811	0,07256	2,4000	2,6909	2,00	4,00

Test of Homogeneity of

Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1,194	1	53	0,281

ANOVA

Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0,010	1	0,010	0,033	0,857
Within Groups	15,627	53	0,295		
Total	15,636	54			

Descriptives

Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Lower Bound	Interval for Upper Bound	Minimum	Maximum
32-49,9	10	2,5000	0,52705	0,16667	2,1230	2,8770	2,00	3,00
50-64,9	29	2,4483	0,50812	0,09398	2,2558	2,6408	2,00	3,00
65-79	16	2,7500	0,57735	0,14434	2,4424	3,0576	2,00	4,00
Total	55	2,5455	0,53811	0,07256	2,4000	2,6909	2,00	4,00

Test of Homogeneity of

Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
0,144	2	52	0,866

ANOVA

Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0,964	2	0,482	1,708	0,191
Within Groups	14,672	52	0,282		
Total	15,636	54			

Descriptives

Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Lower Bound	Interval for Upper Bound	Minimum	Maximum
kyllä	22	2,5909	0,59033	0,12586	2,3292	2,8526	2,00	4,00
ei	33	2,5152	0,50752	0,08935	2,3352	2,6951	2,00	3,00
Total	55	2,5455	0,53811	0,07256	2,4000	2,6909	2,00	4,00

Test of Homogeneity of

Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sos

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1,015	1	53	0,318

ANOVA

Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0,076	1	0,076	0,258	0,614
Within Groups	15,561	53	0,294		
Total	15,636	54			

Descriptives

Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Lower Bound	Interval for Upper Bound	Minimum	Maximum
A	18	2,5556	0,51131	0,12052	2,3013	2,8098	2,00	3,00
B	29	2,5172	0,57450	0,10668	2,2987	2,7358	2,00	4,00
C ja D	8	2,6250	0,51755	0,18298	2,1923	3,0577	2,00	3,00
Total	55	2,5455	0,53811	0,07256	2,4000	2,6909	2,00	4,00

Test of Homogeneity of

Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sos

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
0,851	2	52	0,433

ANOVA

Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0,076	2	0,038	0,126	0,882
Within Groups	15,561	52	0,299		
Total	15,636	54			

Descriptives

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Mean Lower Bound	Interval for Mean Upper Bound	Minimum	Maximum
nainen	25	2,8000	0,64550	0,12910	2,5336	3,0664	2,00	4,00
mies	30	2,7667	0,62608	0,11430	2,5329	3,0004	1,00	4,00
Total	55	2,7818	0,62925	0,08485	2,6117	2,9519	1,00	4,00

Test of Homogeneity of

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
0,120	1	53	0,731

ANOVA

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0,015	1	0,015	0,038	0,847
Within Groups	21,367	53	0,403		
Total	21,382	54			

Descriptives

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Mean Lower Bound	Interval for Mean Upper Bound	Minimum	Maximum
32-49,9	10	2,5000	0,70711	0,22361	1,9942	3,0058	2,00	4,00
50-64,9	29	2,7931	0,49130	0,09123	2,6062	2,9800	2,00	4,00
65-79	16	2,9375	0,77190	0,19299	2,5262	3,3488	1,00	4,00
Total	55	2,7818	0,62925	0,08485	2,6117	2,9519	1,00	4,00

Test of Homogeneity of

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1,095	2	52	0,342

ANOVA

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1,188	2	0,593	1,526	0,227
Within Groups	20,196	52	0,388		
Total	21,382	54			

Descriptives

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Mean Lower Bound	Interval for Mean Upper Bound	Minimum	Maximum
kyllä	22	2,7273	0,55048	0,11736	2,4832	2,9713	2,00	4,00
ei	33	2,8182	0,68258	0,11982	2,5762	3,0602	1,00	4,00
Total	55	2,7818	0,62925	0,08485	2,6117	2,9519	1,00	4,00

Test of Homogeneity of

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
0,168	1	53	0,693

ANOVA

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0,109	1	0,109	0,272	0,604
Within Groups	21,273	53	0,401		
Total	21,382	54			

Descriptives

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Mean Lower Bound	Interval for Mean Upper Bound	Minimum	Maximum
A	18	2,8333	0,70711	0,16667	2,4817	3,1850	2,00	4,00
B	29	2,6552	0,61388	0,11399	2,4217	2,8887	1,00	4,00
C ja D	8	3,1250	0,35355	0,12500	2,8294	3,4206	3,00	4,00
Total	55	2,7818	0,62925	0,08485	2,6117	2,9519	1,00	4,00

Test of Homogeneity of

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
2,944	2	52	0,061

ANOVA

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1,455	2	0,728	1,899	0,160
Within Groups	19,927	52	0,383		
Total	21,382	54			

Descriptives

Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Mean Lower Bound	Upper Bound	Minimum	Maximum
nainen	24	2,7917	0,50898	0,10389	2,5767	3,0066	2,00	4,00
mies	29	2,7586	0,51096	0,09489	2,5643	2,9530	2,00	4,00
Total	53	2,7736	0,50541	0,06942	2,6343	2,9129	2,00	4,00

Test of Homogeneity of

Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
0,078	1	51	0,781

ANOVA

Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0,014	1	0,014	0,055	0,815
Within Groups	13,269	51	0,260		
Total	13,283	52			

Descriptives

Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Mean Lower Bound	Upper Bound	Minimum	Maximum
32-49,9	10	2,6000	0,69921	0,22111	2,0998	3,1002	2,00	4,00
50-64,9	28	2,7857	0,41786	0,07897	2,6237	2,9477	2,00	3,00
65-79	15	2,8667	0,51640	0,13333	2,5807	3,1526	2,00	4,00
Total	53	2,7736	0,50541	0,06942	2,6343	2,9129	2,00	4,00

Test of Homogeneity of

Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
3,212	2	50	0,049

ANOVA

Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0,435	2	0,218	0,847	0,435
Within Groups	12,848	50	0,257		
Total	13,283	52			

Descriptives

Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Mean Lower Bound	Upper Bound	Minimum	Maximum
kyllä	22	2,7273	0,55048	0,11736	2,4832	2,9713	2,00	4,00
ei	31	2,8065	0,47745	0,08575	2,6313	2,9816	2,00	4,00
Total	53	2,7736	0,50541	0,06942	2,6343	2,9129	2,00	4,00

Test of Homogeneity of

Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1,457	1	51	0,233

ANOVA

Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0,081	1	0,081	0,312	0,579
Within Groups	13,202	51	0,259		
Total	13,283	52			

Descriptives

Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Mean Lower Bound	Upper Bound	Minimum	Maximum
A	18	2,7222	0,57451	0,13541	2,4365	3,0079	2,00	4,00
B	27	2,8519	0,45605	0,08777	2,6714	3,0323	2,00	4,00
C ja D	8	2,6250	0,51755	0,18298	2,1923	3,0577	2,00	3,00
Total	53	2,7736	0,50541	0,06942	2,6343	2,9129	2,00	4,00

Test of Homogeneity of

Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
2,040	2	50	0,141

ANOVA

Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0,390	2	0,195	0,755	0,475
Within Groups	12,894	50	0,258		
Total	13,283	52			

Descriptives

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Mean Lower Bound	Upper Bound	Minimum	Maximum
nainen	25	3,0800	0,57155	0,11431	2,8441	3,3159	2,00	4,00
mies	29	3,2759	0,52757	0,09797	3,0752	3,4765	2,00	4,00
Total	54	3,1852	0,55198	0,07511	3,0345	3,3358	2,00	4,00

Test of Homogeneity of

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
0,725	1	52	0,398

ANOVA

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0,515	1	0,515	1,713	0,198
Within Groups	15,633	52	0,301		
Total	16,148	53			

Descriptives

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Mean Lower Bound	Upper Bound	Minimum	Maximum
32-49,9	10	3,0000	0,66667	0,21082	2,5231	3,4769	2,00	4,00
50-64,9	29	3,2414	0,51096	0,09488	3,0470	3,4357	2,00	4,00
65-79	15	3,2000	0,56061	0,14475	2,8895	3,5105	2,00	4,00
Total	54	3,1852	0,55198	0,07511	3,0345	3,3358	2,00	4,00

Test of Homogeneity of

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
0,018	2	51	0,983

ANOVA

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0,438	2	0,219	0,711	0,496
Within Groups	15,710	51	0,308		
Total	16,148	53			

Descriptives

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Mean Lower Bound	Upper Bound	Minimum	Maximum
kyllä	22	3,2727	0,55048	0,11736	3,0287	3,5168	2,00	4,00
ei	32	3,1250	0,55358	0,09786	2,9254	3,3246	2,00	4,00
Total	54	3,1852	0,55198	0,07511	3,0345	3,3358	2,00	4,00

Test of Homogeneity of

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
0,671	1	52	0,416

ANOVA

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0,285	1	0,285	0,933	0,339
Within Groups	15,864	52	0,305		
Total	16,148	53			

Descriptives

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Interval for Mean Lower Bound	Upper Bound	Minimum	Maximum
A	18	3,2778	0,57451	0,13541	2,9921	3,5635	2,00	4,00
B	28	3,1429	0,52453	0,09813	2,9395	3,3462	2,00	4,00
C ja D	8	3,1250	0,64087	0,22658	2,5892	3,6608	2,00	4,00
Total	54	3,1852	0,55198	0,07511	3,0345	3,3358	2,00	4,00

Test of Homogeneity of

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
0,583	2	51	0,562

ANOVA

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0,233	2	0,117	0,374	0,690
Within Groups	15,915	51	0,312		
Total	16,148	53			

LIITE 6:T-testi

Nonparametric Tests T-Test

Group Statistics

Ikäryhmä	N	Mean	Std. Deviation	Error Mean	
Mielikuva oman lautakunnas	32-49,9	10	2,6000	0,69921	0,22111
nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan	50-64,9	28	2,7857	0,41786	0,07897

Independent Samples Test

		Equality of variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	of the Difference	
									Lower	Upper
Mielikuva oman lautakunnas	Equal variance	7,859	0,008	-1,002	36	0,323	-0,18571	0,18536	-0,56165	0,19022
nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan	Equal variance			-0,791	11,381	0,445	-0,18571	0,23479	-0,70038	0,32895

Group Statistics

Ikäryhmä	N	Mean	Std. Deviation	Error Mean	
Mielikuva oman lautakunnas	32-49,9	10	2,6000	0,69921	0,22111
nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan	65-79	15	2,8667	0,51640	0,13333

Independent Samples Test

		Equality of variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	of the Difference	
									Lower	Upper
Mielikuva oman lautakunnas	Equal variance	3,243	0,085	-1,098	23	0,283	-0,26667	0,24277	-0,76887	0,23554
nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan	Equal variance			-1,033	15,424	0,318	-0,26667	0,25820	-0,81569	0,28236

Group Statistics

Ikäryhmä	N	Mean	Std. Deviation	Error Mean	
Mielikuva oman lautakunnas	50-64,9	28	2,7857	0,41786	0,07897
nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan	65-79	15	2,8667	0,51640	0,13333

Independent Samples Test

		Equality of variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	of the Difference	
									Lower	Upper
Mielikuva oman lautakunnas	Equal variance	0,011	0,916	-0,557	41	0,580	-0,08095	0,14524	-0,37427	0,21236
nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan	Equal variance			-0,522	24,012	0,606	-0,08095	0,15496	-0,40077	0,23887

LIITE 7: Spearmanin korrelaatiot summamuuttujalle <KUNNANTOIMINTA>.

Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa

Crosstab

Oletko sosiaali- tai terveydenhuoltoalan koulutettu ammattilainen?
Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa

	melko pieni	melko suuri	suuri	Total
kyllä	10	11	1	22
ei	16	17	0	33
Total	26	28	1	55

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-0,052	0,135	-0,383	0,702
	Kendall's tau-c	-0,052	0,135	-0,383	0,702
	Gamma	-0,103	0,267	-0,383	0,702
	Spearman Correlation	-0,052	0,136	-0,381	,705 ^c
Interval by Interval	Pearson's R	-0,070	0,137	-0,508	,614 ^c
N of Valid Cases		55			

- a. Not assuming the null hypothesis.
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
c. Based on normal approximation.

Crosstab

Mikä on sukupuolesi?
Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa

	melko pieni	melko suuri	suuri	Total
nainen	12	12	1	25
mies	14	16	0	30
Total	26	28	1	55

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-0,008	0,135	-0,058	0,954
	Kendall's tau-c	-0,008	0,136	-0,058	0,954
	Gamma	-0,015	0,264	-0,058	0,954
	Spearman Correlation	-0,008	0,136	-0,058	,954 ^c
Interval by Interval	Pearson's R	-0,025	0,136	-0,181	,857 ^c
N of Valid Cases		55			

- a. Not assuming the null hypothesis.
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
c. Based on normal approximation.

Crosstab

Uudelleenluokiteltu kuntaryhmä
Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa

	melko pieni	melko suuri	suuri	Total
A	8	10	0	18
B	15	13	1	29
C ja D	3	5	0	8
Total	26	28	1	55

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	0,012	0,123	0,097	0,923
	Kendall's tau-c	0,010	0,103	0,097	0,923
	Gamma	0,022	0,223	0,097	0,923
	Spearman Correlation	0,013	0,131	0,093	,926 ^c
Interval by Interval	Pearson's R	0,023	0,125	0,170	,865 ^c
N of Valid Cases		55			

- a. Not assuming the null hypothesis.
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
c. Based on normal approximation.

Crosstab

Ikäryhmä
Luottamus kunnan nykyiseen toimintaan sosiaalihuollon asioissa

	melko pieni	melko suuri	suuri	Total
ikäryhmä 32-49,9	5	5	0	10
50-64,9	16	13	0	29
65-79	5	10	1	16
Total	26	28	1	55

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	0,170	0,126	1,342	0,180
	Kendall's tau-c	0,143	0,106	1,342	0,180
	Gamma	0,298	0,214	1,342	0,180
	Spearman Correlation	0,181	0,133	1,337	,187 ^c
Interval by Interval	Pearson's R	0,187	0,131	1,388	,171 ^c
N of Valid Cases		55			

- a. Not assuming the null hypothesis.
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
c. Based on normal approximation.

LIITE 8: Spearmanin korrelaatiot summamuuttujalle <LTKTOIMINTA>.

Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

Crosstab

Oletko sosiaali- tai terveydenhuoltoalan koulutettu ammattilainen?
Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

	toimii huonosti	toimii hyvin	toimii erinomaisesti	Total
kyllä	7	14	1	22
ei	7	23	1	31
Total	14	37	2	53

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	0,083	0,138	0,601	0,548
	Kendall's tau-c	0,077	0,128	0,601	0,548
	Gamma	0,174	0,283	0,601	0,548
	Spearman Correlation	0,084	0,140	0,605	,548 ^c
Interval by Interval	Pearson's R	0,078	0,140	0,558	,579 ^c
N of Valid Cases		53			

- a. Not assuming the null hypothesis.
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
c. Based on normal approximation.

Mikä on sukupuolesi?

Crosstab

Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

	toimii huonosti	toimii hyvin	toimii erinomaisesti	Total
nainen	6	17	1	24
mies	8	20	1	29
Total	14	37	2	53

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-0,032	0,135	-0,237	0,813
	Kendall's tau-c	-0,030	0,126	-0,237	0,813
	Gamma	-0,068	0,289	-0,237	0,813
	Spearman Correlation	-0,032	0,137	-0,232	,817 ^c
Interval by Interval	Pearson's R	-0,033	0,137	-0,235	,815 ^c
N of Valid Cases		53			

- a. Not assuming the null hypothesis.
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
c. Based on normal approximation.

Crosstab

Uudelleenluokiteltu kuntaryhmä
Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

	toimii huonosti	toimii hyvin	toimii erinomaisesti	Total
A	6	11	1	18
B	5	21	1	27
C ja D	3	5	0	8
Total	14	37	2	53

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	0,007	0,141	0,049	0,961
	Kendall's tau-c	0,005	0,109	0,049	0,961
	Gamma	0,013	0,260	0,049	0,961
	Spearman Correlation	0,008	0,149	0,059	,953 ^c
Interval by Interval	Pearson's R	-0,015	0,146	-0,105	,916 ^c
N of Valid Cases		53			

- a. Not assuming the null hypothesis.
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
c. Based on normal approximation.

Crosstab

Ikäryhmä
Mielikuva oman lautakunnan nykyisistä toimintakäytännöistä ja toiminnan sujuvuudesta?

	toimii huonosti	toimii hyvin	toimii erinomaisesti	Total
32-49,9	5	4	1	10
50-64,9	6	22	0	28
65-79	3	11	1	15
Total	14	37	2	53

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	0,171	0,147	1,147	0,251
	Kendall's tau-c	0,132	0,115	1,147	0,251
	Gamma	0,301	0,256	1,147	0,251
	Spearman Correlation	0,180	0,155	1,306	,197 ^c
Interval by Interval	Pearson's R	0,174	0,161	1,258	,214 ^c
N of Valid Cases		53			

- a. Not assuming the null hypothesis.
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
c. Based on normal approximation.

LIITE 9: Spearmanin korrelaatiot summamuuttujalle <PEREHDYTYS>.

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

Crosstab

Oletko sosiaali- tai terveydenhuoltoalan koulutettu ammattilainen?

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

		huono	melko huono	melko hyvä	erinomainen	Total
kyllä		0	7	14	1	22
	ei	1	8	20	4	33
Total		1	15	34	5	55

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	0,081	0,126	0,640	0,522
	Kendall's tau-c	0,082	0,128	0,640	0,522
	Gamma	0,161	0,247	0,640	0,522
	Spearman Correlation	0,084	0,131	0,614	,542 ^c
	Pearson's R	0,071	0,129	0,521	,604 ^c
N of Valid Cases		55			

- a. Not assuming the null hypothesis.
- b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
- c. Based on normal approximation.

Crosstab

Mikä on sukupuolesi?

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

		huono	melko huono	melko hyvä	erinomainen	Total
nainen		0	8	14	3	25
	mies	1	7	20	2	30
Total		1	15	34	5	55

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	0,000	0,132	0,000	1,000
	Kendall's tau-c	0,000	0,135	0,000	1,000
	Gamma	0,000	0,251	0,000	1,000
	Spearman Correlation	0,000	0,137	0,000	1,000 ^c
	Pearson's R	-0,027	0,134	-0,194	,847 ^c
N of Valid Cases		55			

- a. Not assuming the null hypothesis.
- b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
- c. Based on normal approximation.

Crosstab

Uudelleenluokiteltu kuntaryhmä

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

		huono	melko huono	melko hyvä	erinomainen	Total
A		0	6	9	3	18
	B	1	9	18	1	29
	C ja D	0	0	7	1	8
Total		1	15	34	5	55

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	0,082	0,125	0,656	0,512
	Kendall's tau-c	0,089	0,106	0,656	0,512
	Gamma	0,144	0,218	0,656	0,512
	Spearman Correlation	0,086	0,137	0,629	,532 ^c
	Pearson's R	0,080	0,129	0,584	,562 ^c
N of Valid Cases		55			

- a. Not assuming the null hypothesis.
- b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
- c. Based on normal approximation.

Crosstab

Ikäryhmä

Mielikuva vastaajan lautakuntatyöskentelyyn saamastaan perehdytyksestä

		huono	melko huono	melko hyvä	erinomainen	Total
32-49,9		0	6	3	1	10
	50-64,9	0	7	21	1	29
	65-79	1	2	10	3	16
Total		1	15	34	5	55

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	0,251	0,138	1,793	0,073
	Kendall's tau-c	0,214	0,119	1,793	0,073
	Gamma	0,403	0,217	1,793	0,073
	Spearman Correlation	0,285	0,147	2,004	,050 ^c
	Pearson's R	0,228	0,160	1,705	,094 ^c
N of Valid Cases		55			

- a. Not assuming the null hypothesis.
- b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
- c. Based on normal approximation.

LIITE 10: Vastaajien omalle sekä lautakuntansa toiminnalle antamien kouluarvosanojen kysymyskohtainen keskiarvo sukupuolen mukaan.

Kys 22 ja kys 23	Descriptive Statistics MIEHET Itk					Descriptive Statistics MIEHET oma					Descriptive Statistics NAISET Itk					Descriptive Statistics NAISET oma				
	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dev.	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dev.	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dev.	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dev.
A) Työskentelyinnostasta ja motivaatiosta lautakuntatyöskentelyä kohtaan:	30	6	10	8,17	,950	30	6	10	8,40	1,070	25	5	9	7,52	,872	25	5	10	8,36	1,287
B) Sosiaalihuollon lainsäädännön tuntemisesta:	30	4	9	7,10	,995	30	4	9	7,00	1,232	25	5	9	6,96	,935	25	5	9	7,44	1,083
C) Sosiaalihuollon toiminnan eri osa-alueiden tuntemisesta:	30	4	9	7,03	1,217	30	4	9	7,33	1,269	25	5	9	7,20	,957	25	6	10	8,00	1,118
D) Sosiaalihuoltoa koskevan päätöksenteon puolueettomuudesta:	30	4	10	7,30	1,489	30	4	10	8,40	1,567	25	5	9	7,44	1,044	25	5	10	8,64	1,114
E) Sosiaalihuollon eri osa-alueiden tasapuolisesta huomioimisesta:	30	4	9	7,27	1,202	30	4	10	8,03	1,299	25	5	9	7,32	1,069	25	5	10	8,00	1,080
F) Taustatietoon, lainsäädäntöön sekä kunnan erityistarpeisiin perehtymisestä ennen päätöksen tekoa yksittäisessä asiassa:	30	4	9	7,03	1,129	30	4	10	7,70	1,442	25	5	9	6,96	,935	25	5	10	8,12	1,236
G) Lautakunnan osaamiseen liittyvän koulutustarpeen tunnistamisesta:	30	4	8	6,73	1,285	30	5	9	7,13	1,224	25	4	9	6,80	1,225	25	5	10	7,80	1,225
H) Lautakunnan talousosaamisesta sosiaalihuollon asioissa:	30	4	8	6,83	1,053	30	4	10	7,83	1,367	25	4	8	6,76	1,165	25	5	10	7,68	1,030
I) Uusien lautakuntajäsenten perehdyttämisestä:	30	4	8	6,37	1,299	30	4	9	6,70	1,264	25	4	9	6,64	1,381	25	4	9	6,80	1,225
J) Lautakunnan oman toiminnan kehittämistä:	30	4	8	6,87	1,042	30	4	9	7,30	1,208	25	4	9	6,84	1,375	25	4	10	7,20	1,291
K) Hankinta-osaamisesta:	30	4	9	6,63	1,066	30	4	9	6,83	1,206	25	4	9	6,60	1,155	25	5	10	7,12	1,269
L) Perehtymisestä SOTE-uudistuksen valmisteluun:	30	4	9	6,73	1,202	30	4	10	7,13	1,613	25	4	10	6,80	1,258	25	5	10	8,12	1,301
Valid N (listwise)	30					30					25					25				

LIITE 11: Vastaajien omalle sekä lautakuntansa toiminnalle antamien kouluarvosanojen kysymyskohtainen keskiarvo ikäryhmän mukaan.

Kys 22 ja kys 23	Descriptive Statistics 32v.- 49.9v. oma					Descriptive Statistics 32v.- 49.9v Itk					Descriptive Statistics 50v.- 64.9v. oma					Descriptive Statistics 50v.- 64.9v. Itk					Descriptive Statistics 65v.- 79v. oma					Descriptive Statistics 65v.- 79v. Itk				
	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dev.	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dev.	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dev.	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dev.	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dev.	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dev.
A) Työskentelyinnosta ja moltvaatiosta lautakuntatyöskentelyä kohtaan:	10	5	10	7,90	1,912	10	5	9	7,60	1,350	29	6	10	8,55	,910	29	6	9	7,86	,789	16	7	10	8,38	,957	16	7	10	8,06	,998
B) Sosiaalihuollon lainsäädännön tuntemisesta:	10	5	9	7,00	1,491	10	5	8	7,00	,943	29	4	9	7,28	1,222	29	5	9	7,07	,842	16	5	9	7,19	,911	16	4	9	7,00	1,211
C) Sosiaalihuollon toiminnan eri osa- alueiden tuntemisesta:	10	6	9	7,70	1,252	10	5	9	7,30	1,160	29	4	10	7,69	1,257	29	4	9	7,07	1,100	16	4	9	7,50	1,265	16	4	9	7,06	1,124
D) Sosiaalihuoltoa koskevan päätöksenteon puolueettomuudesta:	10	5	10	7,90	1,370	10	5	9	7,10	1,197	29	4	10	8,72	1,251	29	4	10	7,45	1,429	16	4	10	8,50	1,549	16	4	9	7,38	1,147
E) Sosiaalihuollon eri osa- alueiden tasapuolisesta huomioimisesta:	10	5	10	7,60	1,265	10	5	8	6,90	1,101	29	5	10	8,21	1,114	29	4	9	7,38	1,147	16	4	10	7,94	1,289	16	4	9	7,38	1,147
F) Taustatietoon, lainsäädäntöön sekä kunnan erityistarpeisiin perheytymisestä ennen päätöksen tekoa yksittäisessä asiassa:	10	5	10	7,80	1,814	10	5	9	6,60	1,265	29	4	10	8,07	1,193	29	4	9	7,10	,939	16	4	10	7,63	1,360	16	4	8	7,06	1,063
G) Lautakunnan osaamiseen liittyvän koulutustarpeen tunnistamisesta:	10	5	9	7,20	1,229	10	4	8	6,00	1,414	29	5	9	7,52	1,214	29	4	9	6,97	1,180	16	5	10	7,44	1,413	16	4	8	6,88	1,147
H) Lautakunnan talousosaamisesta sosiaalihuollon asioissa:	10	5	9	7,40	1,265	10	4	7	6,50	,972	29	4	10	7,93	1,223	29	4	8	7,03	1,017	16	4	9	7,69	1,195	16	4	8	6,56	1,263
I) Uusien lautakunta- jäsenien perehdyttä- misestä:	10	4	8	6,40	1,350	10	4	8	5,90	1,524	29	4	9	6,76	1,057	29	4	9	6,62	1,293	16	4	9	6,94	1,482	16	4	9	6,63	1,258
J) Lautakunnan oman toiminnan kehittämisestä:	10	4	8	6,40	1,430	10	4	8	6,10	1,524	29	4	10	7,45	1,152	29	5	9	7,10	,976	16	4	9	7,44	1,094	16	4	8	6,88	1,204
K) Hankinta- osaamisesta:	10	5	9	6,60	1,350	10	4	8	6,30	1,160	29	4	10	7,07	1,307	29	5	9	6,69	,967	16	4	8	7,00	1,033	16	4	9	6,69	1,302
L) Perehitymisestä SOTE- uudistuksen valmisteluun:	10	5	9	7,00	1,563	10	4	9	6,60	1,647	29	4	10	7,83	1,537	29	4	9	6,83	1,071	16	4	10	7,50	1,549	16	4	10	6,75	1,238
Valid N (listwise)	10					10					29					29					16					16				

LIITE 12: Vastaajien omalle sekä lautakuntansa toiminnalle antamien kouluarvosanojen kysymyskohtainen keskiarvo ammattiryhmän mukaan (soteala - ei soteala)

Kys 22 ja kys 23	Descriptive Statistics soteamm 1 kyllä oma					Descriptive Statistics soteamm 1 kyllä ltk					Descriptive Statistics soteamm 2 ei oma					Descriptive Statistics soteamm 2 ei ltk				
	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dev.	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dev.	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dev.	N	Min.	Max.	Mean	Std. Dev.
A) Työskentelyinnosta ja molivaatiosta lautakuntatyöskentelyä kohtaan:	22	5	10	8,45	1,299	22	5	9	7,59	1,008	33	6	10	8,33	1,080	33	6	10	8,06	,899
B) Sosiaalihuollon lainsäädännön tuntemisesta:	22	5	9	7,32	1,287	22	5	8	6,82	,853	33	4	9	7,12	1,111	33	4	9	7,18	1,014
C) Sosiaalihuollon toiminnan eri osa-alueiden tuntemisesta:	22	6	9	7,77	1,193	22	5	9	6,95	,999	33	4	10	7,55	1,277	33	4	9	7,21	1,166
D) Sosiaalihuoltoa koskevan päätöksenteon puolueettomuudesta:	22	5	10	8,45	1,224	22	4	9	7,05	1,253	33	4	10	8,55	1,481	33	4	10	7,58	1,300
E) Sosiaalihuollon eri osa-alueiden tasapuolisesta huomioimisesta:	22	5	10	7,91	1,109	22	5	9	6,95	1,046	33	4	10	8,09	1,259	33	4	9	7,52	1,149
F) Taustatietoon, lainsäädäntöön sekä kunnan erityistarpeisiin perehtymisestä ennen päätöksen tekoa yksittäisessä asiassa:	22	5	10	7,95	1,290	22	5	8	6,82	,853	33	4	10	7,85	1,417	33	4	9	7,12	1,139
G) Lautakunnan osaamiseen liittyvän koulutustarpeen tunnistamisesta:	22	5	10	7,95	1,174	22	4	8	6,50	1,300	33	5	9	7,09	1,208	33	4	9	6,94	1,197
H) Lautakunnan talousosaamisesta sosiaalihuollon asioissa:	22	5	10	7,68	1,086	22	4	8	6,59	1,141	33	4	10	7,82	1,310	33	4	8	6,94	1,059
I) Uusien lautakuntajäsentien perehdyttämisestä:	22	4	9	6,73	1,279	22	4	9	6,27	1,453	33	4	9	6,76	1,226	33	4	9	6,64	1,245
J) Lautakunnan oman toiminnan kehittämisestä:	22	4	9	7,23	1,270	22	4	8	6,64	1,255	33	4	10	7,27	1,232	33	4	9	7,00	1,146
K) Hankinta-osaamisesta:	22	5	9	6,95	1,174	22	4	8	6,41	1,141	33	4	10	6,97	1,287	33	4	9	6,76	1,062
L) Perehtymisestä SOTE-uudistuksen valmisteluun:	22	4	10	8,09	1,540	22	4	10	6,68	1,323	33	4	10	7,24	1,480	33	4	9	6,82	1,158
Valid N (listwise)	22					22					33					33				

LIITE 13: Kysymykset 22 ja 23. Vastaajien itselleen ja lautakunnalleen antamien kokonaisarvosanojen kuvailutiedot sukupuolen, ikäryhmän sekä koulutusstatuksen mukaan.

		Vastaajan itselleen antamien arvosanojen keskiarvo			
		Mean	Maximum	Median	Minimum
Mikä on sukupuolesi?	nainen	7,77	9,67	7,83	5,17
	mies	7,48	8,75	7,92	4,42
Ikäryhmä	32-49,9	7,24	8,25	7,75	5,17
	50-64,9	7,76	9,67	7,92	4,42
	65-79	7,59	9,33	7,79	4,75
Oletko sosiaali- tai terveydenhuoltoalan koulutettu ammattilainen?	kyllä	7,71	9,33	7,96	5,17
	ei	7,55	9,67	7,92	4,42
Mistä tutkimukseen osallistuvasta kuntaryhmästä olet?	A	7,82	8,58	8,08	5,75
	B	7,46	9,67	7,75	4,42
	C	7,70	9,33	7,67	6,33
	D	7,75	8,17	7,58	7,50
		Vastaajan lautakunnalleen antamien arvosanojen keskiarvo			
		Mean	Maximum	Median	Minimum
Mikä on sukupuolesi?	nainen	6,99	8,83	7,17	4,67
	mies	7,01	8,25	7,21	4,50
Ikäryhmä	32-49,9	6,66	7,67	6,71	4,67
	50-64,9	7,10	8,83	7,17	4,50
	65-79	7,03	7,92	7,21	4,50
Oletko sosiaali- tai terveydenhuoltoalan koulutettu ammattilainen?	kyllä	6,77	7,75	7,00	4,67
	ei	7,15	8,83	7,33	4,50
Mistä tutkimukseen osallistuvasta kuntaryhmästä olet?	A	7,17	7,75	7,21	5,92
	B	6,96	8,83	7,25	4,50
	C	6,57	7,33	6,58	5,92
	D	7,06	7,58	6,92	6,67

LIITE 14: Spearmanin korrelaatiot summamuuttujalle <YHTEISTYO>.

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

Crosstab

Oletko sosiaali- tai terveydenhuoltoalan koulutettu ammattilainen?

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

		kyllä, aina			Total
		ehkä vähän	kyllä, melko paljon	kun mahdollista	
kyllä		1	14	7	22
ei		3	22	7	32
Total		4	36	14	54

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-0,128	0,130	-0,974	0,330
	Kendall's tau-c	-0,123	0,127	-0,974	0,330
	Gamma	-0,262	0,258	-0,974	0,330
	Spearman Correlation	-0,131	0,134	-0,956	,344 ^c
Interval by Interval	Pearson's R	-0,133	0,133	-0,966	,339 ^c
N of Valid Cases		54			

- a. Not assuming the null hypothesis.
 b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
 c. Based on normal approximation.

Crosstab

Mikä on sukupuolesi?

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

		kyllä, aina			Total
		ehkä vähän	kyllä, melko paljon	kun mahdollista	
nainen		3	17	5	25
mies		1	19	9	29
Total		4	36	14	54

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	0,168	0,127	1,299	0,194
	Kendall's tau-c	0,165	0,127	1,299	0,194
	Gamma	0,339	0,250	1,299	0,194
	Spearman Correlation	0,173	0,131	1,264	,212 ^c
Interval by Interval	Pearson's R	0,179	0,130	1,309	,196 ^c
N of Valid Cases		54			

- a. Not assuming the null hypothesis.
 b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
 c. Based on normal approximation.

Crosstab

Uudelleenluokiteltu kuntaryhmä

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

		kyllä, aina			Total
		ehkä vähän	kyllä, melko paljon	kun mahdollista	
A		1	11	6	18
B		2	20	6	28
C ja D		1	5	2	8
Total		4	36	14	54

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	-0,105	0,132	-0,786	0,432
	Kendall's tau-c	-0,084	0,107	-0,786	0,432
	Gamma	-0,190	0,238	-0,786	0,432
	Spearman Correlation	-0,112	0,141	-0,811	,421 ^c
Interval by Interval	Pearson's R	-0,109	0,142	-0,789	,434 ^c
N of Valid Cases		54			

- a. Not assuming the null hypothesis.
 b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
 c. Based on normal approximation.

Crosstab

Ikäryhmä

Pitäisikö kunnan tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja yritysten kanssa?

		kyllä, aina			Total
		ehkä vähän	kyllä, melko paljon	kun mahdollista	
32-49,9		2	6	2	10
50-64,9		1	20	8	29
65-79		1	10	4	15
Total		4	36	14	54

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Kendall's tau-b	0,084	0,134	0,621	0,535
	Kendall's tau-c	0,068	0,109	0,621	0,535
	Gamma	0,152	0,241	0,621	0,535
	Spearman Correlation	0,091	0,144	0,656	,515 ^c
Interval by Interval	Pearson's R	0,104	0,146	0,755	,453 ^c
N of Valid Cases		54			

- a. Not assuming the null hypothesis.
 b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
 c. Based on normal approximation.

